

GYÖNGYÖS

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

MEGBÍZÓ

Gyöngyös Városi Önkormányzat
3200 Gyöngyös, Fő tér 13.
Tel.: 37/510-300

TERVEZŐ

KőszeghyArt Bt.
1117 Budapest Fehérvári út 31. 3. em. 24.
Postacím: 4029 Debrecen, Lorántffy u. 25.
Tel.: 20/384-3850
www.koszeghy.art
koszeghyart@gmail.com
2019-2020

Tartalomjegyzék

1. Örökségvédelmi vizsgálat	4
1.1. A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag), ...	4
1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással	7
1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára	8
1.3.1. A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	8
1.3.2. Az országos építészeti örökség elemei	9
1.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek	68
1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára	72
1.4.1. Településszerkezet, telekstruktúra és az utcavonal-vezetés	72
1.4.2. Utcakép vagy utcakép részlet	73
1.4.3. Egyéb településkarakter elemek	74
1.4.4. Építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás.....	79
1.4.5. Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet, ...	149
2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése.....	220
2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése és hatásuk	220

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

Gyöngyös Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a megváltozott jogi környezetre való tekintettel új településrendezési eszközök készítését határozta el 2019-ben. Az új településrendezési eszközök megalapozó munkarészeit a Képviselő-testület a településfejlesztési koncepcióval együtt készítette majd fogadta el 2015. decemberében. A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet 84.§-a szerint „A települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséről a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz és a településképi rendelet készíttetője köteles gondoskodni.”

Mivel a koncepció készítésénél még nem volt kötelező az örökségvédelmi hatástanulmány, így a jelenleg készülő településrendezési eszközök készítésével egy időben történik meg a tanulmány elkészítése a jogszabályban megfogalmazottak szerinti tartalommal.

1.1. A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETI LEÍRÁSA (A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZET ALAKULÁSA, A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG),

A település nevének eredete

A város nevének eredete a történelem homályába vész. A régi oklevelekben *Gyungus*, *Gyugus*, *Gungus*, *Geongeos*, *Giongios*, *Gyengyes* és *Giöngiös* néven is említik. Istvánffy szerint a tájegységen nagy bőségben termő tölgyfák apró termései után kapta a nevét. (*Gyöngy-gemma* – *Gem-Gemmeopolis*.) A település nevével kapcsolatban létezik egy honfoglalás korabeli monda, amely szerint Árpád fejedelem harmadik leánya, mint nemzetének legszebb gyöngye követte atyját, és amikor ősünk a Mátra vidékére érkeztek, a lány meghalt, és a Mátrából folyó patak mellé temették el. Ezt a patakot és a sír közelében épült települést róla nevezték el Gyöngyösnek. A legvalószínűbb azonban, hogy a város a nevét a Mátra vidékét megszálló kun-palóc törzs valamelyik nőalakja után kapta, aki maga is a Gyöngyös névre hallgatott.

A borok városa, mint a térség legjelentősebb települése

Nagy valószínűséggel Gyöngyös térségében már a honfoglalást megelőző időkben is folyt szőlőművelés. Az itteni szőlő- és bortermelésről az első adat egy 1301-es oklevélből maradt fenn, mely szerint a települést akkoriban tulajdonló Csobánka László ősi gyöngyösi birtokának nagy része szőlő volt. Az 1576. évi tizedösszeírás szerint a városnak ekkor 348 bortermelő

lakosa volt, és az általuk fizetett bortized összege 608 köbölre rúgott; így az évi termés 6688 köbölt tett ki.

A szőlőművelés és a bortermelés eredményeként gyorsan fejlődő város jött létre, ehhez hozzájárult kedvező fekvése is, mivel a városon át Budáról keletre vezető, és később a hegységéből délre induló kereskedelmi utak metszésében helyezkedett el, és piaca, valamint Budával azonos városi kiváltságai is hozzájárultak a fejlődéshez. Gyöngyös az 1334 és 1848 közötti időszakban a Mátravidék legfontosabb települése lett.

A település története a középkorban és az újkorban

Gyöngyös város első írásos említése IV. Béla király 1261-ben kelt adománylevelében történik, melyben Béla az egri egyháznak Szent László királytól adományozott birtokairól rendelkezik, amely tény kétségtelenné teszi, hogy a település már Szent László idejében is létezett. Károly Róbert király 1334-ben - Szécsénnyel és Rimaszombattal egy időben - az addig falusias települést mezővárosi rangra emelte.

A mohácsi vész után megpróbáltatások sorát élte át a város. Az ország belsejébe diadalmasan előrenyomuló török hadak útja Gyöngyösön is keresztülvezetett. A gyűjtogatással, rablással, pusztítással kísért átvonulás után az ellenkirályok, Szapolyay és Ferdinánd hadai is sanyargatták a várost, amely csak akkor jutott ismét kevés nyugalomhoz, amikor Szapolyai és Ferdinánd 1538. február 24-én békét kötöttek.

1546-tól 1687-ig a város szultáni tulajdonba került, és a török uralom alatt viszonylag békésebb körülmények köszöntöttek Gyöngyösre, mint a hódoltság más területein, ezáltal a kereskedelem, a szőlészet-borászat és a céhes ipar tovább fejlődhetett. A lakosság többségét alkotó szőlőművelők szabadon kereskedhettek boraikkal a három részre szakadt ország területén, amihez királyainktól kiváltságleveleket is kaptak.

A Rákóczi-szabadságharc idején a város a fejedelem oldalán állt. Gyöngyös a kibontakozó megyei felkelési mozgalomnak az élére állt. A városban gyülekeztek a gyalogos és lovas felkelők, innen indultak 1703. október 21-én Eger ostromára. Eközben Rákóczi Gyöngyösön intézte azt a békeegyezkedési kísérletet, melyet Lipót király utasítására Széchenyi Pál kalocsai érsek ajánlott fel.

A változó hadiszerecsével folyó Rákóczi-szabadságharc alatt a város többször volt döntő intézkedések és hadmozdulatok színhelye. Itt tartották többször, mint ideiglenes megyeszékhelyen, a vármegye közgyűlését, így 1709. augusztus 3-án is, amikor a Gyöngyösön időző Bottyán János tábornoknak a vármegye ajándékot is adott. A népszerű tábornok tarnaörsi

táborában ez év szeptemberében halt meg a pestisjárvány következtében, és Gyöngyösön temették el a ferences rendiek templomának sírboltjában.

Gyöngyösön 1836-ban, gróf Széchenyi István kezdeményezése nyomán alakult meg a Kaszinó, amely nemcsak a város társasági életének vált mozgató erejévé, hanem egyesítette magában a vármegye előkelőségeit is, így irányító befolyást gyakorolt a közügyekre.

1849. április 1-jén Gyöngyösön, az Orczy kastélyban tanácskozott Görgey Artúr vezetésével a honvéd tábornoki kar, és hozott döntést a tavaszi hadjárat terveiről, két nappal később pedig Kossuth Lajos járt Gyöngyösön.

1917. május 21-én hatalmas tűzvész pusztított Gyöngyösön, amely az egész városon végigsöpört, és megsemmisítette a teljes belváros. Mintegy ötszáz házat és 1400 melléképület vált a tűz martalékává. Közvetlenül a tűzvész után meglátogatta a várost IV. Károly király, majd törvényben rendelkezett a város újjáépítéséről, amit nagy értékű adománnyal is támogatott. Országos gyűjtés indult, és az első világháború után Wargha László építész professzor tervei alapján, valamint dr. Puky Árpád polgármester tevékenységének köszönhetően a város újjáépült, és lényegében ekkor kapta mai arculatát.

Gyöngyös a második világháborúban

A második világháború kitörésének idején, 1939 szeptemberében nyugatról német, keletről pedig szovjet csapatok rohanták le Lengyelországot, ennek következtében megindult a menekültek áradata Magyarország felé. A gyöngyösi munkásotthonban és az Orczy-kastélyban lengyel menekülteket helyeztek el.

Miután Magyarországot 1944. március 19-én megszállták a német csapatok, a baloldali érzelmű személyek ellen fokozottabb eljárás indult. Április elején több gyöngyösit szállítottak a ricsei internálótáborba, akik egy hónap múlva szabadultak ki. Megkezdődött a deportálások időszaka, Gyöngyösről június 1-én elvitték a munkaszolgálatra a kiválasztott férfiak utolsó csoportját. Az izrealita hitközség titkáranak összesítése szerint 2200 zsidót deportáltak Gyöngyösről, közöttük voltak a más vallásra áttért zsidók is. Az áldozatok számát 1835 főben állapította meg.

A megyei alispán október 16-án rendeletet adott ki a „megbízhatatlan személyek” őrizetbe vételéről, majd a statáriumról. Ennek alapján Gyöngyösön munkásvezetőket és baloldali kötődésű embereket tartóztattak le, összesen 22 főt szállítottak a kistarcsai internálótáborba. Közülük hatan életüket veszítették.

Gyöngyös tágabb térségében az első jelentős légitámadást 1944. szeptember 20-án Hatvan városa szenvedte el, a fontos vasúti csomópontot az angol és az amerikai légierő bombázta, a légitámadás több száz áldozatot követelt. Gyöngyös szűkebb környezetében az első bombázás

Kisnánát érte 1944. szeptember 19-én. Ez 12 halálos áldozatot követelt, közülük hárman a gyöngyösi kórházban haltak meg. A bombázást valószínűleg szovjet repülők hajtották végre, bár egy 1970-es feljegyzés ezt a németeknek tulajdonította.

Gyöngyöst először október 31-én, délelőtt fél tízkor érte indokolatlan légitámadás. Hivatalos számítás szerint 62 bombát dobtak a városra. A légitámadásnak 20 halálos áldozata volt: 11 férfi, 7 nő és 2 gyermek. Ennél jóval magasabb lehetett a sebesültek száma, mivel géppuskával is lőtték a város utcáit a támadó repülők.

A front novemberben érte el Gyöngyös térségét, a harcok során a város néhány nap leforgása alatt a hadijelentések szerint többször is gazdát cserélt, elkeseredett, házról-házra folyó harcok tomboltak Gyöngyösön. A német és magyar csapatok a város déli, délkeleti és keleti részén rendezkedtek be védelemre. A püspöki kertekben és a város felső részén nehéz- és messzehordó ütegeket helyeztek el. A város lakosságának egy része - több ezer ember - a farkasmályi pincékbe és Mátrafüredre menekült. A városban maradtak a házak alatti pincékben kerestek menedéket.

Az utcai harcok során a város 3600 háza közül 3000 szenvedett kárt, 99 épület vált rommá. Az 1941-es népszámlálás szerint Gyöngyös lakossága 24.086 fő, közülük a történetírás adatai szerint a világháború polgári áldozatává vált 2010 fő, ami a lakosság 8,3%-ának felel meg.

Gyöngyös, mint katonaváros

A város a szocializmus évtizedeiben katonavárosnak is volt tekinthető, mivel 1950 és 1991 között a Magyar Honvédség magasabb alakulatai állomásoztak a Tánics Mihály Laktanyában. A helyőrségben a Magyar Néphadsereg 4. Gépesített Lövészadosztály parancsnoksága és közvetlen alakulatai kaptak helyet. Az első lépcsős dandár leépítése illetve elköltöztetése már a rendszerváltás előtt, 1989 januárjában megkezdődött, az állományt több alföldi város helyőrségébe helyezték át. 1991. október 10-én a gyöngyösi helyőrség bezárta kapuit.

1.2. A TELEPÜLÉS RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGÉNEK FELMÉRÉSE ÚJONNAN BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETNEK KIJELÖLT TERÜLET ESETÉN TEREPEJÁRÁSSAL

A fejezetet a régészeti munkarész tartalmazza.

1.3. A VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA

1.3.1. A VILÁGÖRÖKSÉGI, ÉS A VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEK ÉS TERÜLETEK

A város nem érintett a világörökségi illetve a világörökségi várományos területekkel.

Gyöngyös város műemlékei

1 / 53

Angyal csárda és gazdasági épülete

hrsz 2369, Pesti út 2.

Három oldalról szabadon álló, földszintes, U alaprajzú épület, Ny-i főhomlokzatának középtengelyében nyíló kosárvíves kapuval, a kapu zárókövén évszámmal (1757). A kapu két oldalán négy-négy vakolt, füles keretelésű ablak, a homlokzat két szélső tengelyében egy-egy egyenes záródású ajtó nyílik. Az oldalhomlokzatokon a Ny-i homlokzathoz hasonló ablakok. A kapualjban fiókos dongaboltozat. Az udvar K-i végében ÉD-i hossztenegelyű egykori istálló, oromzatos véghomlokzatokkal (átépítve). Földszintjén három kéthajós, négy-négy középpilléres, csehboltozatos istálló. Építtette Barkóczy Ferenc püspök (kivitelező: Berra Jakab építőmester), 1905-ben javították. 1904-ben leégett, 1962-ben helyreállítva.

Bérház

hrsz 1016, Epreskert utca 10.

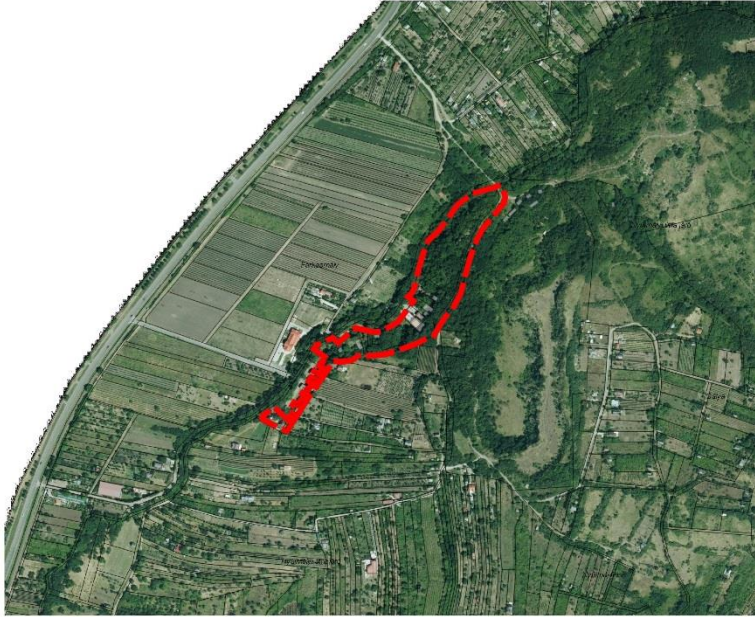

Szabadon álló, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, négy lépcsőházzal, 16 kétszobás, komfortos lakással. A főhomlokzatot középrizalit, lécmellvédes erkélyek, az É-i épületrész földszintjét árkádok tagolják. Az árkádsor a sarokarmírozásokhoz hasonlóan rusztikus kőburkolatú. Tisztviselők számára építette Gyöngyös városa (építés: Medgyaszay István). Szabadon álló, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, négy lépcsőházzal, 16 kétszobás, komfortos lakással. A főhomlokzatot középrizalit, lécmellvédes erkélyek, az É-i épületrész földszintjét árkádok tagolják. Az árkádsor a sarokarmírozásokhoz hasonlóan rusztikus kőburkolatú. Tisztviselők számára építette Gyöngyös városa (építés: Medgyaszay István).

Borospincék

hrsz 8751/4, (Farkasmály) Farkasmály 1-13.

A Külső-Mérgecs patak bal partján, az országút felől három, a 18-19. században épült kőhídon keresztül megközelíthető, hegyoldalba vájt, különböző hosszúságú, DNyi végükön folyosóval összekötött borospincék rendszere. (A 4. sz. pince nem része a rendszernek.) A 7., 9., 12-13. sz. pince előtt présház is van, 19. század. Az 1750-es években telepített szőlőkben az első pincéket az 1780-as években nyitották, a rendszert a 19. század végéig folyamatosan fejlesztették.

Cselédlakások és istálló

hrsz 1908/2, Kármán József utca 1-3.

Az Orczy-kastély gazdasági épületei tágas udvar K-i (cselédlakások), illetve Ny-i (istálló, kocsiszin) határán elhelyezkedő fésűs beépítésű, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épületek. A Kármán József utcai oldalon magas kerítésfallal összekötött egy-egy tengelyes homlokzattal, kontyolt tetővel. A kerítés közepén 19. századi, bal oldalt újabb kapuval. Mindkét épület és az udvar alatt pincék találhatóak. A Ny-i istálló-kocsiszin háromhajós, dór oszlopokra és pillérekre boltozott. Az Orczy-kastély 19. századi kiépítésével egy időben épülhettek.

Eröss-Bíró-kúria

hrs. 4711, Nádor utca 10.

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes kúria (hrs.: 4721), utcai homlokzata előtt, a telekhatár mellett álló, egy-egy melléképülettel. Utcai homlokzatának középtengelyében négy dór oszlopos, oromzatos portikusz, az udvari oldalon terasz. Részben boltozatos helyiségek. Építette a 18. század második felében, majd az 1850-es években bővítette a az Erös család. Az egykori keret később felparcellázták és beépítették (hrs.: 4711, 4712, 4713: Körösi Csoma Sándor u. 13., 15., 17.)

Érseki intézőház

hrsz 4162/1, (Gyöngyöspüspöki) Püspöki utca 23.

Szabadon álló, az utca felé nyitott U alaprajzú, földszintes, alápincézett épület. Az utcára merőleges szárnyak oromzatosak, csonkakontyos tetővel, a hátsószárny udvari homlokzatát három kosárirves vakárkád tagolja. Többségében boltozott helyiségek. Építtette Barkóczy Ferenc püspök.

Ferencs kolostor

hrsz 1930/2, Barátok tere 1.

A templom É-i oldalához csatlakozó, négyzetes udvart körülvevő, egyemeletes épületszárnyak, amelyek közül a Ny-i szárny a templom Ny-i homlokzata elé lép. A Ny-i szárny D-i homlokzatán a kolostor főbejárata, zárókövében a ferences rend jelvénye, felette évszám (1727). A homlokzatok vakolatarchitektúra nélküliek, a sima falmezőben kőkeretes nyílások, a földszinti ablakokon apácarácsok. Egytraktusos, oldal folyosós alaprajzi elrendezés, boltzott helyiségek. A középkori torony emeletén található dongaboltozatos helyiségben valószínűleg 17. századi festett stációk. Az É-i szárnyban kialakított refektóriumban és oratóriumban 18. századi stukkós, festett mennyezet és falambéria. Berendezés: több 18. század közepi, díszes ajtó. A ferences konvent középkori kolostora helyén épült 1701-1730 között. Az épületet az 1904-es tűzvész után helyreállították (építész: Horváth József).

Ferencs templom

hrsz 1930/2, Barátok tere

Szabadon álló, egyhajós, É-i oldalon mellékhajóval bővített, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, a Ny-i homlokzat D-i oldalán barokk-, a szentély É-i oldalán gótikus toronnyal, és sekrestyével. A hajó D-i oldalán és a szentélyen támpillérek, közöttük csúcsíves mérműves ablakok, valamint a hajó falához épület kápolnák (Lorettoi, 1752; Fájdalmas Szűz, 1761; Szent Antal, 1793) és kriptalejárat. A Ny-i homlokzat felett törtvonalú, szobordíszes oromzat, középen fülkében Immaculata-szobor, szélein vázák és Assisi Szent Ferenc, Paduai Szent Antal, Szent Bernardin, Kapisztrán Szent János szobrai (Singer Mihály). A főbejáratot golyvázott, szobordíszes párkányt hordó pilszterek szegélyezik, középen Mária és Erzsébet találkozása, a széleken egy-egy váza. Fiókos dongával boltozott hajó, keresztboltozattal fedett szentély. A hajó Ny-i oldalán karzat (1758, Quadri Kristóf). A szentélyben és a sekrestyében több középkori részlet. Falképek: 1936 (Lohr Ferenc). Berendezés: jellemzően 18. század közepe; főoltár szobrai: 1759 (Hebenstreit József), főoltárkép: 1761 (Kranovetter Gábor); szószék: 1762 (Seidler Mátvás). A ferences konvent gótikus, 1400 körül épült templomát 1718-ban újjáépítették (építész: Giovanni Battista Carlone), a 18. század második felében többször bővítették, karzat 1758-ban épült (építész: Quadri Kristóf). Az épületet az 1904-es tűzvész után 1910-ben állították helyre (építész: Schulek Frigyes, Lux Kálmán). A templom É-i oldalához kapcsolódik a külön törzsszámon védett kolostor (trsz.: 2107).

Görögkeleti paplak

hrsz 4770/3, Vachott Sándor utca 12.

A templom É-i oldalához csatlakozik a paplak (trsz.: 2114). Zárt sorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes, részben alápincézett ház, udvari homlokzata előtt fa tornáccal. Épült a 18. század második felében, többször átalakították.

Görögkeleti templom

hrsz 4770/3, Vachott Sándor utca 12.

Telekbelsőben álló, egyhajós, keletelt, kosáríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom (trs.: 2113). Bejárata a paplak udvaráról az É-i oldalon nyílik. Csehboltozatos belső tér, a hajó Ny-i végében karzat. Berendezés: 18-20. század. Épült Jappa Tamás és Theokrász költségén. 1908-ban súlyos tűzkárt szenvedett, ekkor pusztult el a barokk toronysisak is. 1946-ban helyreállították. A templom É-i oldalához csatlakozik a paplak (trs.: 2114).

Grassalkovich-palota (Városi Könyvtár)

hrsz 2056, Fő tér 10.

Zártorú beépítésű, U alaprajzú, kétemeletes, részben alapincézett, nyeregtetős épület, az udvaron, csatlakozó 18. századi istállóval, az É-i, illetve Ny-i szárny előtt húzódó 20. század eleji függőfolyosóval. Az épület földszinti terei részben boltozottak, az istálló kéthajós, boltozott. A barokk lépcsőház kő mellvédje átépítve fennmaradt. Az épület magját képező egyemeletes barokk palotát gr. Grassalkovich I. Antal építtette az 1740-es években. 1906-ban Vajda Antal a gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank igazgatója szerezte meg az épületet, aki átalakította. Ekkor épült a második emelet és készült az új homlokzat.

Grüssner-villa (Tüdőbeteg-gondozó Intézet)

hrsz 1889, Koháry utca 28.

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes villa, oldalrizalittal, neorokokó lépcsőfeljáráttal vázákkal és kovácsoltvas korláttal, az ablakok fölött antikizáló domborművekkel. Hátsó homlokzatának É-i oldalán törtvonalú oromzat. Teljesen átalakított belső alaprajz, részben historizáló nyílászárók. Korábbi lakóháza helyén építette Grüssner M. Salamon földbirtokos (építész: Wälder Gyula).

Hajdu-ház

hrsz 2208, Jókai Mór utca 24.

Zártsoros beépítésű, téglalap alaprajzú, egyemeletes sarokház, a Szent István utcai oldalon és az udvarban földszintes melléképületekkel. A főhomlokzaton középrizalitban gyermekalakokkal díszített kapu, a rizalittól balra az emeleten két zárterkély, jobbra sarkon beforduló loggia. Belső terei jelentősen átalakítva. Építtette Hajdu Dezső borkereskedő (építész: Löffler Béla). 1950 után belsejét teljesen átalakították.

Haller-Berényi-Orczy-kastély

hrs. 5776, Petőfi Sándor utca 32-34.

Zártsorú beépítésű, hosszú utcai és erre merőleges négy udvari szárnyból álló, három udvart körülzáró, egyemeletes épületegyüttes, három utcai kapuval, a középsőn Haller címerrel. A 30. sz. (hrs.: 5775) sarokteleken áll, a D-i oldalon az emeletes szárnyhoz kapcsolódó földszintes szárnyal, Ny felé pilléres kerti kapuval. Az emeletes szárnyak udvari homlokzatait részben befalazott, illetve beüvegezett loggia töri át. Helyiségei boltozottak, kapualja háromhajós kialakítású, egyes szobák boltozatán stukkódísz. Az udvari szárny két szobája közé díszes, címeres, barokk kapukeretet építettek be. A 32-34. sz. (hrs.: 5776), (trs.: 2098) É-i udvarának u.-i szárnyán függőfolyosó húzódik, a keresztaszny földszintje befalazott, az emeleten részben beüvegezett, pillérekkel tagolt loggia. Jellemzően boltozatos helyiségek, több 18. századi nyílászáró. A kastély egykori fölépcsője a 32. sz. épület utcai és udvari szárnyának találkozásánál, innen nyíló díszteremmel, ahol stukkókeretben falképek találhatók. Építette gr. Haller Sámuel tábornok az 1740-es években (építész: Domenico és Giovanni Battista Ricca ?). Örökség útján jutott a Berényi, majd az Orczy család birtokába. A 19. század folyamán különféle városi intézmények bérlették, illetve lakásokká alakították. 1934-ben renoválták (építész: óhídi Légmán Imre).

Heves Megyei Bank Rt.

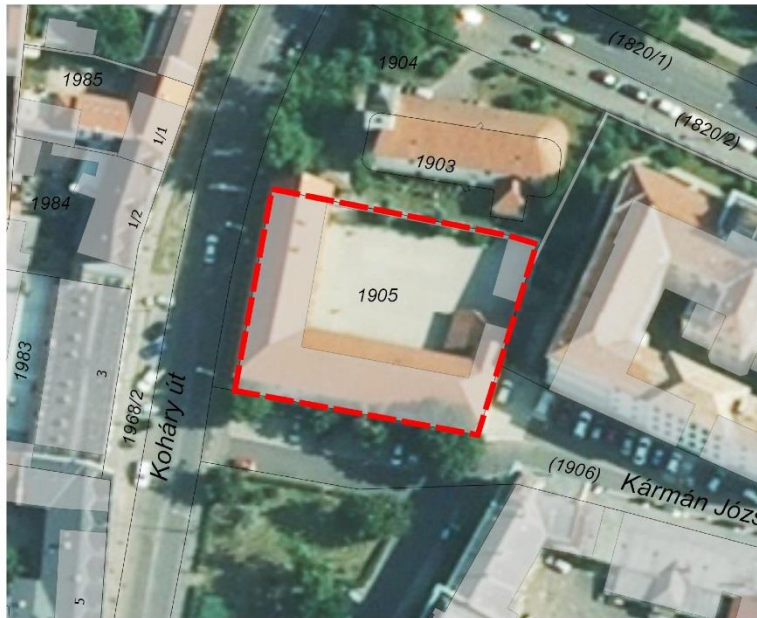
hrsz 4534, Fő tér 9.

Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes, tetőtérbeépítéses, vasbeton szerkezetű épület. Homlokzatát kétoldalt fémszerkezetű rizalitok tagolják. Közöttük az első emeleten félköríves nyílású loggia. Épült a Heves Megyei Általános Bank Rt. megbízásából (építész: Mende Valér; kivitelező: Gajdóczky Antal). Az 1917-es tűzvész után homlokzatát leegyszerűsítve állították helyre.

Ispita

hrsz 1905, Koháry utca 2.

Szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes saroképület, a K-i oldalon földszintes toldalékkal. A Koháry u. felőli főhomlokzat földszinti középtengelyében fülke, benne Szent Erzsébet alamizsnát osztó szoborral. Udvari homlokzatok földszintjén befalazott kosárférfi íves árkádok. Boltozott földszinti terek, Ny-i szárnyban boltozott kétkarú lépcsőház. Építette Gyöngyös városa, Koháry István 1725-ben a szegények ápolására tett alapítványának felhasználásával az elpusztult középkori ispotály épület mellett (építész: Quadri Kristóf). 1806-ban bővítették (építész: Rabl Károly). 1856-1857-ben emelettel és lépcsőházzal bővítették (építész: Császka János).

Izraelita temető

hrsz 029/3, (Temető) Tarjáni országút

A várostól Ny-ra, a gyöngyöstarjáni országút D-i oldalán, szántóföldek között fekvő, pilaszterekkel erősített, kőkerítéssel övezett temetőben ravatalozó, mártírelék, síremlékek, sírkövek. A temetőt 1837-ben létesítették; a gyöngyösi zsidóság korábbi, 1824 előtt létesített temetkezőhelyét nem ismerjük, bizonyos azonban, hogy a városon kívül volt. Legkorábbi ismert temetkezőhelyüket 1824-ben jelölték ki a 18. század végén létesített felsővárosi temető É-i részén, amely azonban igen kicsi volt és hamar betelt. 1951-ben ide telepítették a korábbi, 1824, illetve 1837 előtt használatban lévő izraelita temető sírköveit. Több száz helyi tufából, vörösmárványból és gránitból készült sírkő. Az 1837 előtti sírkövek másodlagosan elhelyezve. A legkorábbi sírkő 1680-ból származik.

Jezsuita gimnázium (Pátzay János Zeneiskola)

hrsz 2037, Szent Bertalan utca 11.

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület, K-i homlokzatán, az emelet két szélső tengelyében egy-egy fülkében az egykor itt elhelyezett Szent Ignác és Szent Ferenc-szobor másolataival (az eredeti szobrok a Mátra Múzeumban találhatóak). A földszinti helyiségek boltozottak, az emeletiek síkfedésűek. Lépcsője új. Épült a jezsuita rend gimnáziumának a Forgách család által adományozott telken. 1766-ban Eszterházy Károly püspök költségén tovább csinosították. Az épület 1776-tól a ferencesek birtokába került. 1871-ben emelettel bővítették. 1899-től a város hivatalai működtek benne.

Kereskedelmi Bank Székház

hrsz 2053/6, Fő tér 2.

U alaprajzú, egyemeletes saroképület, a sarkon toronnyal. Szecessziós vakolatdíszítésű kapualj. A korábbi épületből származó feliratos, évszámos (1731) ajtókeret a lépcsőház földszintjén befallazva. A korábban itt álló Stössel-ház elbontását követően a Gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank építtette (építész: Freund Dezső). Az 1917-es tűzvész után átalakították, udvari földszintes szárnyait 1996-ban bontották el.

Kőkereszt

hrsz 2038, Fő tér - Szent Bertalan utca sarka

A Szent Bertalan-templom É-i tornya előtt, lépcsős alépítményen, alul kiszélesedő volutás talapzaton álló kereszt korpusszal.

Kőkereszt

hrsz 6502, (Mátrafüred) Parádi út

Lépcsős alépítményen volutás talapzat, rajta kőkereszt, újabb, öntöttvas korpusszal. Állította Baksa Mihály.

Kvartélyház

hrszt 4730, Vármegyeház tér 1.

Téglalap alakú udvart körülvevő emeletes, manzárdtetős főépület, részben emeletes oldalszárnyak és földszintes hátsó szárny. A főépület középrizalitját íves timpanon koronázza, a kapu fölött neobarokk erkély, udvari homlokzatának oldalsó szakaszain konzolos függőfolyosó. A szárny helyiségei mindkét szinten boltozottak. A földszintes szárnyak utcai homlokzata teljesen, udvari részben átalakított. Bennük részben öntöttvas oszlopokkal alátámasztott istállók. Katonai kvartélyház céljára építette Heves vármegye (építész: Fellner Jakab, aki egy korábbi tervet - Oracsek Ignác ? - módosított; kivitelező: Quadri Kristóf). A 19. században többször átalakították. 1929-ben a Földművelésügyi Minisztérium megvásárolta Heves vármegyétől és ekkor méntelepelt helyeztek el itt, és az épületen is átalakítások történtek (építész: óhídi Légmán Imre).

Lakóház

hrsz 4769, Vachott Sándor u. 10.

Zártorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes épület, a homlokzat bal oldalán nyíló kosárféles, kökeretes kapuval. Részben 19. századi nyílászárók. 1860 körül homlokzatát átalakították és az udvari homlokzat elé fatornácot építettek.

Lakóház

hrsz 2055/3, Fő tér 8.

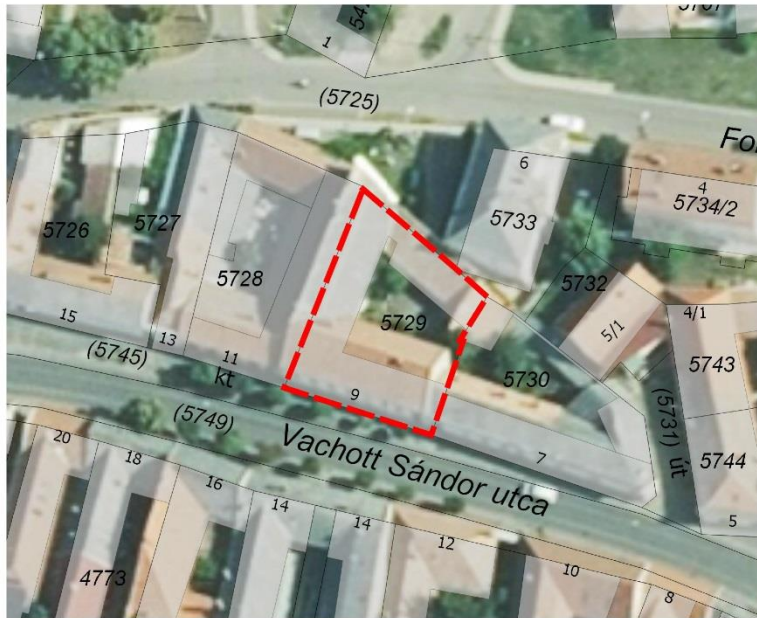

Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes lakóház. Kétraktusos utcai-, az É-i oldalon egyraktusos udvari szárnyal, az udvari homlokzat előtt függőfolyosóval. Az emelet utcai traktusa poroszüveg boltozatú, a többi helyiség barokk boltozatú. Barokk, szecessziós nyílászárók. A telek D-i szélén, egykor közterületen, jelenleg a Fő tér 10. falához kapcsolódóan álló négyzet alaprajzú melléképület, az ún. kápolna, a századfordulón épült. Az épület magját a gr. Almásy család építtette a 18. század első felében, amelyet 1790 körül bővítettek. 1870-ben, 1898-1912 között, majd 1945 után ismételten bővítették és átalakították.

Lakóház

hrsz 5729, Vachott Sándor utca 9.

Zártorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes épület, a K-i szélső tengelyben nyíló bejárattal, vakívékben ablakkal, az ablakok fölötti lunettákban domborművekkel. Udvari szárnya 1855 után épült.

Lakóház

hrsz 4694, Deák Ferenc u. 38.

Utcavonalban álló, csatlakozó beépítésű, téglalap alaprajzú, földszintes épület, enyhe kiülésű, oromzatos, manzárdtetős középrizalittal.

Lakóház

hrsz 4494, Rózsa utca 6.

Zártorú, átmenő beépítésű, körülépített udvaros, földszintes, részben alapincézett ház, középtengelyben nyíló kapuval. Az udvar É-i oldalán ötoszlopos, kosárfélműves, nyitott tornáccal. Részben boltozott helyiségekkel. Korábbi barokk ház átalakításával épült.

Lakóház

hrsz 4532, Fő tér 5.

Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes lakóház. Aszimmetrikus homlokzat, É-i oldalon enyhe kiülésű, oromzattal koronázott rizalit, D-i tengelyében kapu felette rokokó mellvéd erkély. Belső terei részben boltozottak. Néhány 18. század második feléből származó nyílászáró, vasrács. Feltehetően az 1750-es években épült, az 1917-es tűzvészben megsérült, homlokzatát neobarokk stílusban helyreállították.

Lakóház

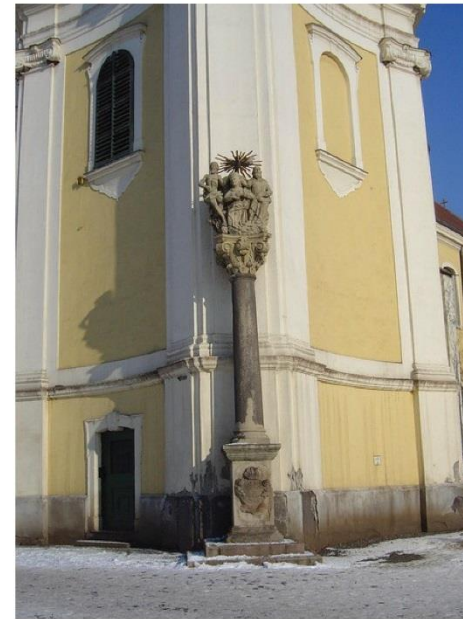
hrsz 1562, Dózsa György út 2 -_4.

Zártorú beépítésű, U alaprajzú, földszintes épület, É-i és utcai szárnyának udvari homlokzatán kosárfélmű, később beüvegezett tornáccal. Jellemzően klasszicista nyílászárók. Feltehetőleg két periódusban épült. É-i telekhatáron az 1990-es években másodlagosan nyitott bejárat.

Mária koronázása-szobor

hrsz 4528, Fő tér

A Szent Bertalan-templom D-i tornya előtt, lépcsős alépítményen feliratos, hasáb alakú talapzatra helyezett kompozit fejezetes oszlop tetején Mária megkoronázása-jelenet. Középen térdelő Szűz Mária felett Atya - Fiú - Szentlélek ábrázolás, eredetiről készült másolat. Az eredeti a Szent Bertalan-templomban.

Mária-szobor

hrsz 2041/3, Szent Bertalan utca 11.

A zeneiskola (trs.: 2093) mögötti téren, az iskola falához közel, vaskerítéssel körbevett, szabadon álló négyzetes talapzat, homlokoldalán barokk kartus dísszel. Rajta sima törzsű, kompozit fejezetes, maszkokkal díszített oszlopon Immaculata-szobor. Az oszloptörzsre utólag vaslámpát erősítettek.

Nemzeti Bank és Tűzoltólaktanya (Körzeti Földhivatal és Önkormányzati Tűzoltóság)

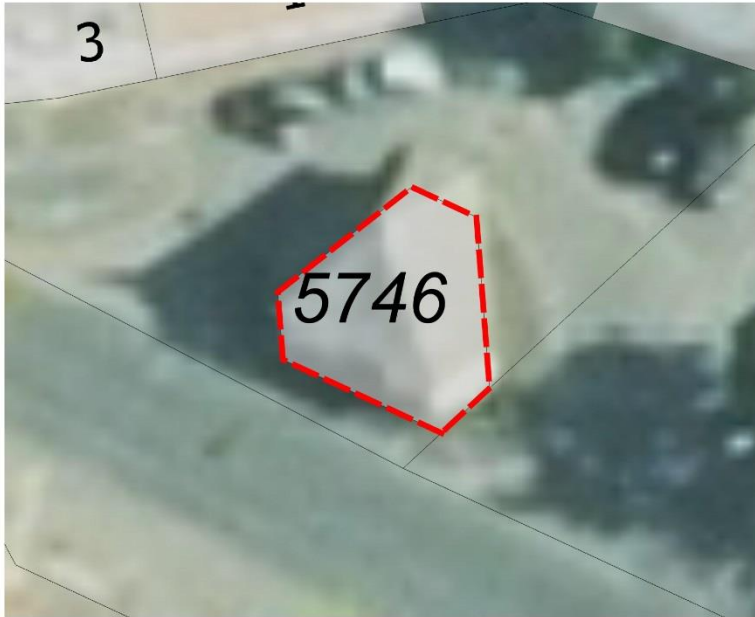
hrsz 2028, Kossuth Lajos utca 1.

Csatlakozó beépítésű, egyemeletes épület, három utcára néző homlokzattal. Az É-i homlokzat középtengelyében oszloppárral szegélyezett kapu felette attikamellvéd. A Ny-i szárny középtengelyében kosárirves kapuval összekapcsolt emeleti vasrácsos erkély, felette torony. A D-i szárny Ny-i sarkán lépcsőházi rizalit, a készenléti szertár ajtó előtti kis teresedés. Az É-i, illetve a Ny-i szárny középfolyosós elrendezésű. A D-i és Ny-i szárnyat a Tűzoltóság, a K-i szárnyat a Nemzeti Bank számára építették (építész: Wälder Gyula).

Nepomuki Szent János-kápolna

hrsz 5746, Vachott Sándor utca 1.

A Nagypatakon átvezető híd mellett, szabadon álló, lemetszett sarkú háromszög alaprajzú kápolna nyeregtetővel, a tetőcsúcson kereszttel. D-i oldalán szegmentíves bejárat, kovácsoltvas ráccsal. Boltozattal fedett belső térű, benne kőből készült oltárasztal, rajta Nepomuki Szent János-szobor. Építtette a jezsuita rend (építész: Horák Vince). 1869-ben a város renováltatta az épületet.

Orczy-kastély (Mátra Múzeum)

hrsz 1629/1, Kossuth Lajos utca 40.

Bekerített parkban (hrsz.: 1629/1, 1630/16, 1630/27), szabadon álló, négyszög alaprajzú, körülépített udvaros, egyemeletes kastély (1629/2). Kossuth utcai homlokzatához kétoldalt falazott mellvédes vaskerítés csatlakozik, mindkét oldalon egy-egy kapuval megszakítva; a kapupilléreken egymással szembe forduló oroszlánok (Uhrf Ferenc). A kerítés két végénél egy-egy nyolcszög alaprajzú, emeletes gloriette. A parkra néző főhomlokzat középső tengelyében, hat dór oszlopos portikusz, felette erkély. A D-i homlokzat közepén kapu nyílik, az É-i homlokzat két szélén erősen kiugró rizalitok között erkély. A kastély négy homlokzatát koronázó magas frízben ornamentális domborművek találhatóak. A földszinti és az emeleti helyiségek részben boltozottak. Falképek: a Ny-i emeleti szárnyban töredékesen, 1780 körül. Az épületben két kapualj, lépcsőház található. Építtette br. Orczy II. Lőrinc a korábbi, 1769-1770 között épült kastély átalakításával (építész: Zofahl Lőrinc ?). A kert Mária u. felőli részén - eredetileg Nadóczy István viszneki sírjára készült - oroszlánszobor másodlagos elhelyezésben, 1841 (Ferenczy István).

Orczy-levéltár

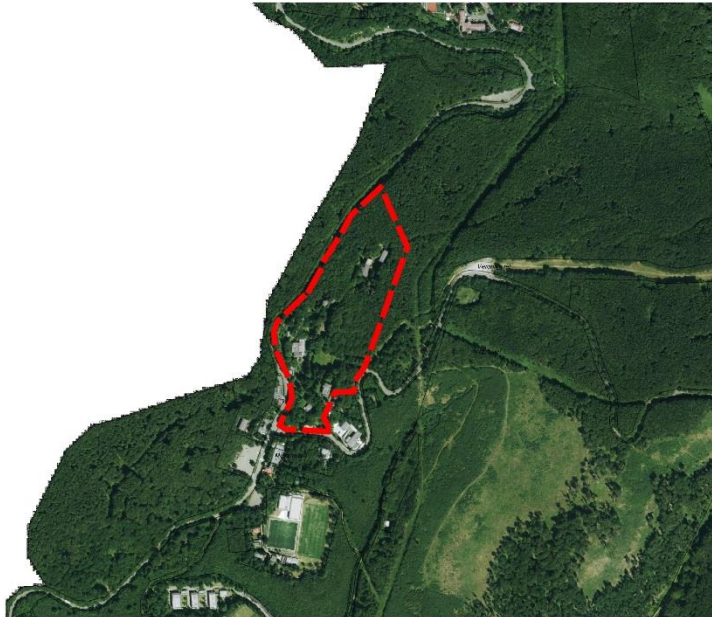
hrsz 4536, Fő tér 11.

Zártosrú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes épület. Az utcai homlokzat főpárkányának magas képszékében három fekvő téglány alakú faltükör, allegorikus-mitologikus domborművekkel. Udvari szárnyának két helyisége, az alatta lévő pincével középkori eredetű, boltozott. A földszinti helyiségek boltozottak. Építtette a középkori eredetű lakóház és D-i szomszédja egyesítésével ifj. Orczy Lőrinc, aki itt alakította ki a családi levél- és könyvtárat (építész: Zohfal Lőrinc). 1876-ban a két épület ismét önállósult, a D-i épületrészt lebontották s helyén épült a Heves Megyei Bank Rt. épülete (trsz.: 10249), az É-i, csonka homlokzattal maradt fenn. Ezt 1964-ben a későbbi átalakításoktól megtisztították.

Pagoda

hrsz 7110/2,

A 24-es sz. főút K-i oldalán álló, tagolt alaprajzú üdülőépület, egyemeletes középrésszel, a Ny-i oldalon alagsorral, háromszintes, pagodaszerűen kialakított tetővel. A gerincet két, kisebb, huszártorony jellegű felépítmény koronázza. Főhomlokzatának emeletén faszerkezetű, oszlopokra támaszkodó, nyeregtetővel fedett erkély, oromzatában sgraffitóval. Részben historizáló belső részletekkel (építész: Medgyaszay István.) A 20. századik második felében átalakították, bővítették.

Pietá-szobor
hrsz 2745/1, Egri út

Az alsóvárosi temető Szurdokparti u.-i bejáratától balra, a gondnoki lakás fala előtt, hasáb alakú talapzaton álló, festett, népies barokk Pietá-szobor.

Református templom

hrsz 2141/1, Arany János u. 2-4.

Szabadon álló, az utcavonalba kerítésfállal csatlakozó, egyhajós, Ny-i homlokzati tornyos, íves záródású templom. Enyhe kiülésű, pilaszterpárokcal és timpanonnal kiemelt bejárati rizalit, két oldalán attikafalal, a hajó homlokzatától előrelépő falszakaszokkal. Síkmennyezetes hajó, a hajó két rövidebb oldalán falazott karzatok. A karzatokon, a falazott szószéken és a szegmentíves ablakok belső lezárása felett barokk füzérdíszek. Berendezés: 18. század vége. Építette a város református gyülekezete (építész: Rabl Károly). 1844-ben bővítették az épületet, ekkor készült a homlokzati torony (építész: Császka János). A templomkertben (hrsz.: 2141/2): parókia és iskola épülete, valamint az egykori ref. temetőből származó sírkövek.

Régi zsinagóga

hrs. 4522, Eszperantó utca

Szabadon álló, téglalap alaprajzú épület, Ny-i homlokzatát négy dór pilaszter tagolja, és háromszögű oromzat koronázza, közepén Dávid csillaggal. A pilaszterek között a földszinten egy-egy félköríves árkád, illetve az emeleten ablakok nyílnak. Építtette a Chevra Kadisa Egylet (építész: Rabl Károly). 1826-ban, illetve az 1917-es tűzvész után átalakították. Az 1960-as években - főhomlokzatát kivéve - teljesen átalakították.

Római katolikus Kálvária

hrsz 5348, Danjanich János u. 15.

Kőfallal, illetve drótkerítéssel körülvelt területen álló épületegyüttes. Bejárata a terület DK-i oldalán, tornyos, két remetelakást magába foglaló kapuépítmény. A terület közepén a kereszt alaprajzú Szent Kereszt-templom áll. A templom előtt kétoldalt egy-egy kör alaprajzú, manzárdtetős kápolna áll, a K-ihez lépcsőfeljáratos nyitott szószék kapcsolódik. A templom síkmennyezetes. Berendezés: jellemzően 18. századi (törredékesen fennmaradt). A kerítés mentén és a kőfalba építve öt-öt stáció áll. A Kálváriát a jezsuita lelkeségű Agónia-társulat építtette, 1790-ben átépítették (építész: Rabl Károly). A K-i kápolnához a 1810-ben építették a külső szószékét. A remetelakással és homlokzati toronnyal ellátott kapuépítmény 1827-ben készült (építész: ifj. Rabl Károly). 1861-ben lebontották a barokk kálváriát és 1863-ban a régi templomot.

Római katolikus plébánia (Szent Korona-ház)

hrsz 2051/6, Szent Bertalan utca 3.

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes épület, az emeleten füles, szalagkeretes ablakkal és erőteljes koronázó párkánnyal, amely a középtengelyében erős ívben megtörik. Középtengelyben nyíló, kosárféles záródású kapuja fölött íves alaprajzú balluszteres erkély. Az erkélyajtó fölött ovális, kőkeretes mezőben átfestett Szűz Mária-falkép, fölött a főpárkány alatt kőből faragott Almásy cimer. Az udvari homlokzat teljes hosszában kosárféles árkáddal alátámasztott terasz húzódik. A két udvari szárny több periódusban utólag épült, a K-i előtt függőfolyosó. Csehboltozatos kapualjából nyíló fiókos dongaboltozatú lépcsőház, kétkarú, fakorlátos lépcsővel. Az utcai és a Ny-i szárny középfolyosós elrendezésű, boltozott terekkel. Építette gr. Almásy Pál korábbi emeletes ház felhasználásával (építész: Rabl Károly). A lépcsőházat 1840 körül klasszicista stílusban átalakították. 1806-ban és 1809-ben itt őrizték a hadiesemények miatt a koronát, innen elnevezése. Udvarán Szent Donát-szobor (trsz.: 2077).

Római katolikus templom

hrs. 1903, Kossuth Lajos utca

Szabadon álló, egyhajós, keletelt, egyenes szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzatának középtengelyében torony, a kapu fölött kosáríves fülke, a hajó két hosszoldalán egy-egy támpillér, a D-i oldalon sekrestye. A hajó síkmennyezetes, a szentély csehboltozatú. A hajó Ny-i végében boltozott karzat. A szentély alatt négy pillérré boltozott, kilenc szakaszos kripta. Épült a korábbi, középkori eredetű templom újjáépítésével (építész: Quadri Kristóf). 1804-ben tornyát megmagasították (építész: Rabl Károly). 1943-ban mint gimnáziumi templom új belső díszítést kapott. A templomot 1944-ben bombatalálat érte, boltozatai leszakadtak, karzata összedőlt, berendezése megsemmisült. 1992-1995 között állították helyre.

Római katolikus templom

hrsz 5420, Eötvös Lóránd tér

Egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a K-i homlokzaton törtvonalú oromzat két oldalán a hajó homlokzati síkja elé kiugró torony párral, a szentély lezárásánál törtvonalú oromzattal (a gótikus oromfal részben még látható a padlástérben), a D-i oldalon sekrestyével. Csehboltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: 18. század közepe; főoltárkép: 1762 (Beller Jakab); mellékoltárképek: 1767 (Franz Xaver Wagenschön). Gótikus templom falainak részbeni felhasználásával épült a 18. század közepén (1688-1773 között a jezsuita rend birtokában volt). 1794-ben, 1808-ban és 1840 tatarozták. 1867-ben épült a legfelső toronyszakasz. 1887-ben, illetve 1917-ben megújították. A K-i homlokzat előtt szabadon álló, lépcsős emelvényen álló volutás, feliratos talapzaton kereszt. Állította Hilavai Rozália, 1827.

Római katolikus templom

hrsz 6502, (Mátrafüred) Parádi út

Egyhajós, félköríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos, a szentély felől kontyolt nyeregtetős, támpillérekkel erősített templom. A főhomlokzaton Gyöngyös város faragott kő címere, fölötte fülkében Immaculata-szobor. A szentély É-i oldalán kontyolt tetős sekrestye. Csehboltozatos hajó, félkupolával fedett szentély. A hajó Ny-i oldalán karzat. Falképek: 18. század második fele (?) Berendezés: 18. század közepe. Építtette Gyöngyös városa 1766-1767 között (építész: Quadri Kristóf). Tornya 1795-ben készült.

Római katolikus templom

hrsz 4237, Püspöki u.

Az egykor Gyöngyöspüspöki falu közepén, kőfallal kerített területen, szabadon álló, egyhajós, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, a Ny-i homlokzat középrizalitjában toronnyal, a szentély és a hajó homlokzatain támpillérekkel, a szentély É-i oldalán sekrestyével. Csehboltozatos hajó és szentély, a hajó Ny-i oldalán karzat. Berendezés: részben 18. század közepe, részben 20. század; főoltárkép: 1940-es évek (Takács István). Építtette a romos középkori templom felhasználásával Eszterházy Károly püspök. A hajó É-i falánál, a körítőfal mellett, másodlagosan idehelyezett festett kőkereszt, 1910. A kerítésfalba építve másodlagos elhelyezésű sírkő, 16. század.

Római katolikus templom (Szent Bertalan)

hrsz 2038, Fő tér

Szabadon álló, háromhajós, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, körben támpillérekkel erősítve. Homlokzata timpanonnal lezárt törtívű oromzatos, kétoldalt kinyúló toronypárral. D-i oldalon a középkori torony maradványait, É-i oldalon a keresztelőkápolna alapjait, tőle Ny-ra középkori épület maradványait tárták fel. Csehsüveg boltozattal fedett hajó és szentély, a hajó Ny-i oldalán és a mellékhajók felett karzat. É-i hajó falán befalazott gótikus ajtó, amely az egykori keresztelőkápolnába vezetett. A szentélyzáródáson feltárt gótikus ablakok. Falképek: 1921-1922 (Dudits Andor, Tardos Krenner Viktor, Túry Gyula, Unghváry Sándor, Zsille Kálmán). Berendezés: jellemzően 18. század második fele; főoltár szobrok: 1783 (Hebenstreit József), főoltárkép: 1773 (Kranovetter Gábor); bronz keresztelőmedence, 1500 körül. Építette a templom kegyura Gyöngyös városa késő gótikus csarnoktemplom többszöri átalakításával. Mai formáját 1773-ban nyerte el. A D-i torony Hám János püspök költségén - az É-i mintájára - 1815-ben készült el (kivitelező: Rabl Károly). 1854-ben Császka János püspök költségén tatarozták. A templom 1917-ben leégett, helyreállítására 1921-ben került sor (építész: Nagy Virgil, Wälder Gyula).

Rusz-ház

hrszt 2181/2, Jókai Mór utca 8.

Átmenő telek, mindkét utca felől zártosrú, földszintes, alapincézett, udvari szárnyon utólagos tetőtér beépítésű, épületegyüttes. A Jókai utca felőli lakóépület, középfolyosós elrendezésű, az udvar felé középrizalittal. A Sas u.-i oldalon a főépülettől független, U alaprajzú, földszintes, lapostetős gazdasági épületek helyezkednek el. Az udvar É-i részén a két épületszárnyat terasz (ma átalakítva) kapcsolja össze. Alaprajz eredeti formában, részben szecessziós nyílászárókkal fennmaradt. Építtette Rusz Jakab bornyagykereskedő (építész: Medgyaszay István).

Sankovich-ház

hrsz 1529, Kossuth Lajos u. 8 .

Zártorú beépítésű, U alaprajzú, egyemeletes épület, csatlakozó földszintes udvari szárnyakkal, 19. század vége. Udvari homlokzatának mindkét szintjén kosáriréses folyosó. Boltozott helyiségek. Emeleti középső helyiségében 1890 körüli historizáló kifestés. Épült a 18. század közepén, a 19. század végén földszintes utcai szárnyal bővítették.

Sóház

hrs. 2267, Sóház tér 2.

Utcavonalon szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épület, vakolatlan homlokzattal, kisméretű, kőkeretes ablakkal, Ny-i főhomlokzatának középtengelyében nyíló kőkeretes kapuval. A főhomlokzat oromzatán a város címere (Korinszky Simeon). Az épület D-i része egyterű, boltozatos, É-i része háromszintes, boltozott terekkel. Építtette a vármegye (építész: Markmüller József; kivitelező: Rabl Károly). Az egykori megyei raktárt a 19. század közepétől hívják sóháznak.

Szent Donát-szobor

hrsz 2051/2, Szent Bertalan utca 3.

Az egyedileg védett plébánia (trs.: 2094) udvarán álló fogadalmi oszlop, ión fejezettel. Hasáb alakú, feliratos, évszamos talapzaton dombormű: Szent Donát a vihar elhárításáért könyörög. Az oszlop tetején álló szent középkorias ruhában látható.

Szentlélek-kápolna

hrs. 2140, Zrínyi Miklós u. 3.

Iskolaépület tömör kerítéssel övezett telkén álló, keletelt, polygonális szentélyével az utcasarokhoz igazodó kápolna, oromzatos főhomlokzata fölött huszártonnyal, D-i oldalán sekrestyével, homlokzatain támpillérekkel. Boltozott belső tér. Falképek: historizáló. Feltehetően korábbi, 16. századi kápolna helyén épült. A 18. és 19. században többször renoválták, illetve átépítették.

Vachott-ház

hrsz 4768, Vachott Sándor utca 8.

Zártsorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes ház, homlokzatának bal oldalán kosáríves, kökeretes kapuval. (A belső a revízió idején hozzáférhetetlen volt!) Itt született 1818-ban Vachott Sándor, 1820-ban Vachott Imre. A 19. század végén historizáló stílusban tatarozták.

Víztorony

hrsz 6009, Petőfi Sándor utca

Szabadon álló, köralaprajzú építmény. A víztartályt nyolc, kövel burkolt vasbeton pillér tartja, amelyek falsávként emelkednek ki a torony középső részének a síkjából. A K-i oldalon a víztartályhoz vezető csigalépcső hengeres tömbje ugrik ki a víztorony tömegéből. A tetőt lanterna koronázza. Építtette Gyöngyös város (építész: Wälder Gyula).

Törzsszám	Azonosító	Cím	Név	Védelem
10438	15444	Jókai u. 24. és Szent István u.	Földszintes melléképületek	Műemlék [tartozék]
2079	19075	Farkasmály	1. sz. pince	Műemlék
2079	19076	Farkasmály	2. sz. pince	Műemlék
2079	19077	Farkasmály	3. sz. pince	Műemlék
2079	19078	Farkasmály	4. sz. pince	Műemlék
2079	19079	Farkasmály	5. sz. pince	Műemlék
2079	19080	Farkasmály	6. sz. pince	Műemlék
2079	19081	Farkasmály	8. sz. pince	Műemlék
2079	19082	Farkasmály	10. sz. présház-pince	Műemlék
2079	19083	Farkasmály	11. sz. pince	Műemlék
2079	19084	Farkasmály	14. sz. pince	Műemlék
2079	19085	Farkasmály	15. sz. pince	Műemlék
2079	19086	Farkasmály	16. sz. présház-pince	Műemlék
2079	19087	Farkasmály	17. sz. pince	Műemlék
2079	19088	Farkasmály	18. sz. pince	Műemlék
2079	19089	Farkasmály	19. sz. pince	Műemlék
2079	19090	Farkasmály	20. sz. pince	Műemlék
2079	19091	Farkasmály	21. sz. présház-pince	Műemlék
2079	19092	Farkasmály	22. sz. pince	Műemlék
2079	19093	Farkasmály	23. sz. pince	Műemlék
2079	19094	Farkasmály	24. sz. présház-pince	Műemlék
2079	19095	Farkasmály	25. sz. pince	Műemlék
2079	19096	Farkasmály	26. sz. présház-pince	Műemlék
2106	27214		Ferences templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2070	27215		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2107	27216		Volt Ferences kolostor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2074	27218		Kálvária ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2075	27220		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet

2076	27221		Pietá-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2078	27222		Szt. Orbán-templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
9379	27223		Bérház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2101	27225		R. k. templom (Szent Bertalan) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2102	27227		Kőkereszt ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2082	27228		Kereskedelmi Bank Székház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2084	27230		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
10249	27231		Heves Megyei Bank Rt. ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2085	27232		Grassalkovich-palota (Városi Könyvtár) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2086	27233		Orczy-levéltár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
10438	27234		Hajdu-ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2087	27235		Lakóház, egykori Orczy uradalom gazdasági épülete ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
9377	27236		Grüssner-villa (Tüdőbeteg-gondozó Intézet) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2071	27240		Ispita ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2091	27242		Sankovich-ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2090	27243		R. k. templom (Árpád-házi Szent Erzsébet) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2080	27244		Erős-Bíró-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2118	27245		Volt Angyal csárda ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
10250	27246		Víztorony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet

2097	27247		Haller-Berényi-Orczy-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2098	27248		Haller-Berényi-Orczy-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2088	27249		R. k. templom (Olajbanfőtt Szent János) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2089	27250		Érseki intézőház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2099	27251		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2100	27252		Sóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2077	27254		Szt. Donát-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2094	27255		R. k. plébánia (Szent Korona-ház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2093	27256		Jezsuita gimnázium (Pátzay János Zeneiskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2109	27258		Nepomuki Szent János-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2110	27259		Vachott-ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2111	27260		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2112	27261		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2113	27262		Görögkeleti paplak ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2114	27263		Görögkeleti templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2115	27264		Állami méntelep ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2095	27266		R. k. templom (Keresztelő Szent János) ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet
9380	27268		Pagoda ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
10781	27269		Kőkereszt ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet

2105	27270		Oroszlánszobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2092	27271		Volt Orczy kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
2079	27272		Farkasmályi pincék és présházak ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet
9380	30585	Mátraháza	melléképület	Műemlék [tartozék]
2087	12470	Kármán József u. 1.	Cselédlakások	Műemlék
2087	12471	Kármán József u. 3.	Istálló-kocsiszín	Műemlék
9376	12787	Jókai Mór u. 6.	Rusz-ház műemléki környezete	Műemléki környezet
2079	13839	Farkasmály	7. sz. présház-pince	Műemlék
2079	13840	Farkasmály	9. sz. présház-pince	Műemlék
2079	13841	Farkasmály	12. sz. présház-pince	Műemlék
2079	13842	Farkasmály	13. sz. présház-pince	Műemlék
2078	11869	Eötvös Lóránd tér	Kőkereszt	Műemlék
2070	5661	Arany János u. 2-4.	Ref. templom	Műemlék
2071	5685	Koháry István utca 2.	Ispita	Műemlék
2074	5664	Damjanich János u. 15.	Kálvária	Műemlék
2075	5666	Dózsa György u. 4/1	Lakóház	Műemlék
2076	5667	Egri út	Pietá-szobor	Műemlék
2077	5700	Szent Bertalan u. 1.	Szt. Donát-szobor	Műemlék
2078	5668	Eötvös Lóránd tér	Szt. Orbán-templom	Műemlék
2079	5671	Farkasmály 1-26.	Farkasmályi pincék és présházak	Műemlék
2080	5690	Kőrösi Csoma Sándor u. 17.	Erős-Bíró-kúria	Műemlék
2082	5675	Fő tér 2.	Kereskedelmi Bank Székház	Műemlék

2083	5676	Fő tér 5.	Lakóház	általános műemléki védelem
2084	5677	Fő tér 8.	Lakóház	Műemlék
2085	5679	Fő tér 10.	Grassalkovich-palota (Városi Könyvtár)	Műemlék
2086	5680	Fő tér 11.	Orczy-levéltár	Műemlék
2087	5683	Kármán József utca 1-3.	Lakóház, egykori Orczy uradalom gazdasági épülete	Műemlék
2088	5695	Püspöki u.	R. k. templom (Olajbanfőtt Szent János)	Műemlék
2089	5696	Püspöki u. 23.	Érseki intézőház	Műemlék
2090	5689	Kossuth Lajos u.	R. k. templom (Árpád-házi Szent Erzsébet)	Műemlék
2091	5687	Kossuth Lajos u. 8.	Sankovich-ház	Műemlék
2092	5688	Orczy u. 1.	Volt Orczy kastély	Műemlék
2093	5702	Szent Bertalan u. 11.	Jezsuita gimnázium (Pátzay János Zeneiskola)	Műemlék
2094	5701	Belváros tér	R. k. plébánia (Szent Korona-ház)	Műemlék
2095	5713	(Mátrafüred) Parádi út	R. k. templom (Keresztelő Szent János)	Műemlék
2096	5714	(Mátrafüred) Parádi út	Kőkereszt	általános műemléki védelem
2097	5693	Petőfi Sándor u. 30.	Haller-Berényi-Orczy-kastély	Műemlék
2098	5694	Petőfi Sándor u. 32-34.	Haller-Berényi-Orczy-kastély	Műemlék
2099	5697	Rózsa u. 6.	Lakóház	Műemlék
2100	5698	Országút u. 23. vagy Sóház tér 2.	Sóház	Műemlék
2101	5672	Hanisz Imre tér	R. k. templom (Szent Bertalan)	Műemlék
2102	5674	Hanisz Imre tér	Kőkereszt	Műemlék
2103	5673	Hanisz Imre tér	Mária koronázása szobor	általános műemléki védelem
2104	5699	Szent Bertalan utca 11.	Mária szobor	általános műemléki védelem
2105	13844	Dobó István u. 2-4., Orczy u. 1.	Oroszlánszobor	Műemlék

2106	5662	Barátok tere	Ferences templom	Műemlék
2107	5663	Barátok tere 1.	Volt Ferences kolostor	Műemlék
2108	5703	(Külterület) Gyöngyöstarjáni országút	Izraelita temető	általános műemléki védelem
2109	5705	Vachott Sándor u. 1.	Nepomuki Szent János-kápolna	Műemlék
2110	5706	Vachott Sándor u. 8.	Vachott-ház	Műemlék
2111	5707	Vachott Sándor u. 9.	Lakóház	Műemlék
2112	5708	Vachott Sándor u. 10 .	Lakóház	Műemlék
2113	5709	Vachott Sándor u. 12.	Görögkeleti paplak	Műemlék
2114	5710	Vachott Sándor u. 12.	Görögkeleti templom	Műemlék
2115	5711	Vármegyeház tér 1.	Állami méntelep	Műemlék
2116	5670	Vármegyeház tér 8.	Régi zsinagóga, ma Hősök temploma	általános műemléki védelem
2118	5691		Volt Angyal csárda	Műemlék
2120	5712	Zrínyi Miklós u. 3.	Szentlélek-kápolna	általános műemléki védelem
9340	5704	Rozgonyi utca - Táncsics M. utca - Rákóczi utca - Marx Károly utca - Mátyás Kir. ut. - Fő tér	Gyöngyös, a város belterületének műemléki környezete	Műemléki környezet
9376	5681	Jókai Mór u. 8.	Rusz-ház	Műemlék
9377	5684	Egri utca 2.	Grüssner-villa (Tüdőbeteg-gondozó Intézet)	Műemlék
9378	5686	Kossuth Lajos u. 1.	Nemzeti Bank és Tűzoltólaktanya (Körzeti Földhivatal és Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóság)	általános műemléki védelem
9379	5669	Epreskert út 10.	Bérház	Műemlék
9380	5715	Mátraháza	Pagoda	Műemlék

10249	5678	Fő tér 9.	Heves Megyei Bank Rt.	Műemlék
10250	5692	Petőfi u.	Víztorony	Műemlék
10438	5682	Jókai u. 24.	Hajdu-ház	Műemlék
10673	5665	Deák Ferenc utca 38.	Lakóház	általános műemléki védelem
10781	5726	2404-es sz. országos közút mentén	Kőkereszt	Műemlék
11344	12363	Mátrafüred	Benevár romjai	Műemlék

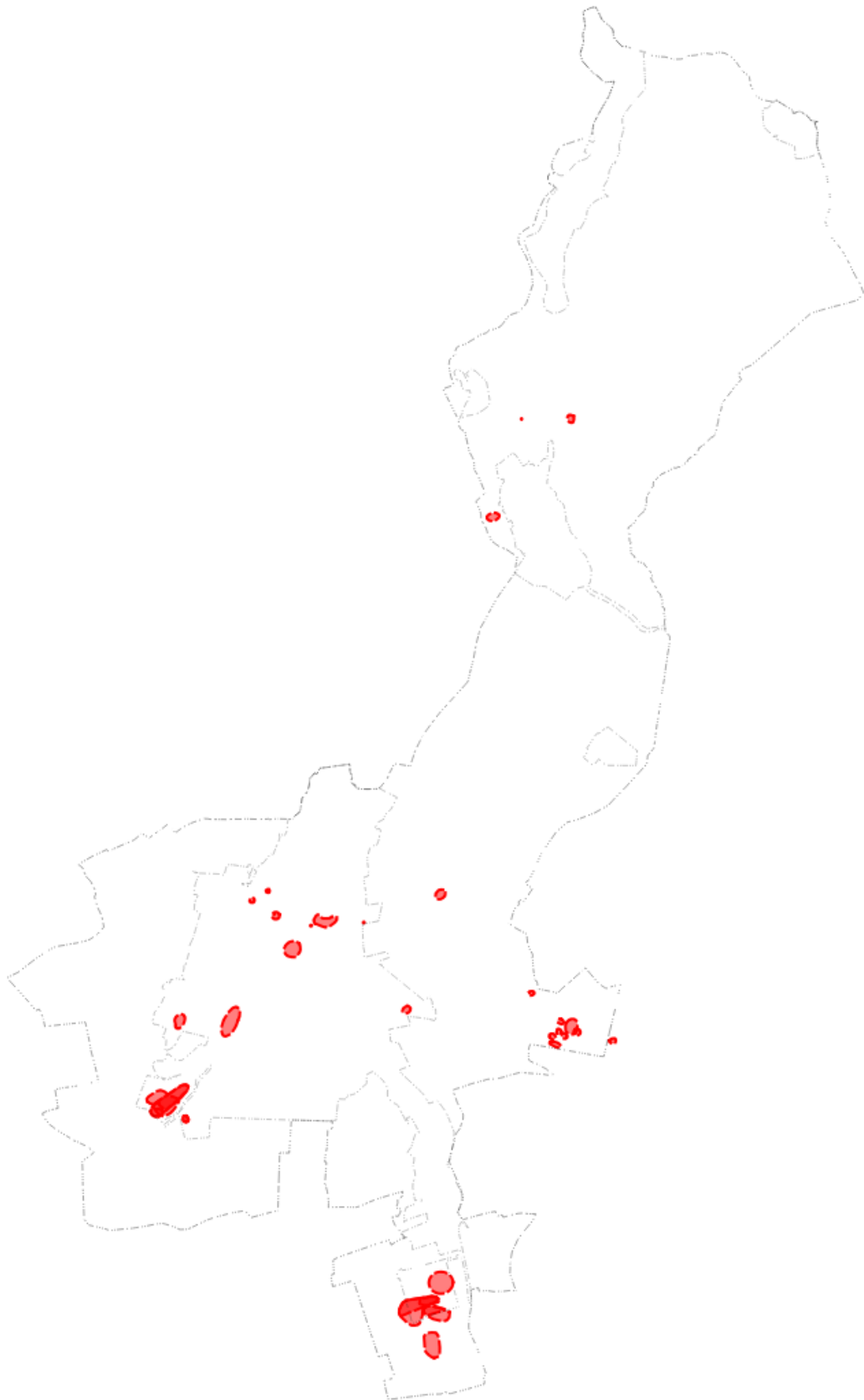
1.3.3. A VÉDETTÉ NYILVÁNÍTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ÉS A NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

Azonosító	Lelőhelyszám	Név	Védelem	Helyrajzi szám	EOV Y koordináta	EOV X koordináta
32540	1	Mátrafüred, Bene-vár	szakmai	0126	719379	277724
39035	2	Ferences templom és kolostor	szakmai	1923, 1924, 1925, 1928, 1929, 1930/1, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1939, 1940, 1942/1, 1943/1, 1944, 2197, 1942/2, 1927, 2137, 1949/5, 1949/6, 1950, 1930/2	715996	271271
39486	3	Déli külhatár	szakmai	4014/9, 4017	714696	269205
39487	4	Lovastanya	szakmai	4042/4, 4042/3, 0287/40, 0287/38, 0287/39, 0288/1, 0288/2	714500	269432
48859	5	Szt. Bertalan templom	szakmai	4527, 4528, 2038, 1488, 1489, 2041/1, 2041/2, 1483, 2041/3	715795	271680
49692	6	Külső-Mérges-patak hídjánál	szakmai	1775	716862	271596
49693	7	Gyöngyöspatak út 22.	szakmai	5692, 5673, 5669, 5670, 5671, 5672, 5747, 5693, 5716	715695	271979
48863	8	Mátrafüred-Muzslatető	szakmai	0108/5	718782	277720
49695	9	Szent Anna kápolna	szakmai	2038, 4528, 2041/2	715772	271698
48868	10	Szt. Erzsébet templom és ispotály	szakmai	1903, 1904, 1905	716221	271555

63496	12	Orczy kastély kert	szakmai	1630/16, 1629/1, 1820/8, 1630/38, 1630/27, 1629/2	716389	271612
63508	13	Gyöngyöspüspöki	szakmai	4223, 4222, 4175, 4183, 4182, 4235/3, 4213, 4229, 4228, 4227, 4226/3, 4226/2, 4225, 4224, 4177, 4176/2, 4226/1, 4236, 4237, 4238/1, 4230, 4238/2, 4243, 4231/2, 4232, 4235/1, 4242, 4240, 4239, 4244, 4245, 4246/2, 4246/1, 4247/1, 4247/2, 4248, 4249/6, 4250, 4251, 4252/3, 4184, 4193, 4192, 4191, 4190, 4189, 4187, 4186, 4185	715243	270390
63518	14	Sár-hegy	szakmai	10001, 10002, 10003, 10004, 10007, 10008, 10009, 10010, 8600/25, 9811, 9812, 9813, 9814, 9815, 9816, 9809, 9808, 9807, 9806, 9805, 9804	717795	271937
48867	15	Szt. Orbán templom	szakmai	5432, 5435, 5436, 5437, 5439, 5440, 5418, 5419, 5420, 5725, 5726	715505	271865
44775	16	Dobogó	szakmai	099/18, 099/19, 099/20	718435	276530
44774	17	Gépjavító műhely	szakmai	2854, 2855, 2856	717384	270535
77151	18	Toka-dűlő	szakmai	4049/2, 4049/3, 4049/4, 4048/44, 4048/45, 4048/46, 4048/47	714624	270397
77243	19	Borhy-Tag 2.	szakmai	0207/1, 0207/12, 0207/14, 0207/13	719195	270112
77245	20	Borhy-Tag 3.	szakmai	0207/23, 0207/24, 0207/22	719237	270267
77247	21	Borhy-Tag 4.	szakmai	0207/3, 0207/15, 0207/14, 0207/13	719158	270208
77249	22	Borhy-Tag 5.	szakmai	0207/12, 0207/11, 0207/26, 0207/24, 0207/25, 0207/3	719302	270216
77251	23	Borhy-Tag 6.	szakmai	0207/27, 0210/15, 0207/28, 0208, 0207/26, 0207/25, 0207/5, 0210/16, 0210/17, 0210/18	719390	270328
77253	24	Borhy-Tag 7.	szakmai	0210/15, 0210/16	719456	270263

77255	25	Borhy-Tag 8.	szakmai	0112/19, 0112/20	0112/18,	719892	270155
77257	26	Borhy-Tag 9.	szakmai	0205/18		718902	270734
77259	27	Borhy-Tag 10.	szakmai	0207/23, 0207/31, 0207/5, 0207/22	0207/24, 0207/30,	719256	270391
90609	28	Külső-Mérge- patak 1.	szakmai	0242/17, 0242/34, 0242/19, 0242/23, 0242/33	0242/20, 0242/18, 0242/21,	717889	267125
91223	29	Külső-Mérge- patak 2.	szakmai	0242/34, 0238, 0236/14, 0236/10, 0236/1, 0236/11, 0236/12, 0236/13, 0237		717490	266891
91973	30	Galagonyás-dűlő	szakmai	0236/1, 0236/7, 0236/6, 0236/34		717752	266841
92195	31	Galagonyás-dűlő 2.	szakmai	0236/7, 0236/18, 0236/17, 0236/19, 0236/16, 0236/10	0236/9, 0236/15, 0236/8,	717695	266460
93807	32	Toka-dűlő 1.	szakmai				
93809	33	Toka dűlő-2	szakmai				
93811	34	Toka-dűlő 4.	szakmai				

Gyöngyös nyilvántartott régészeti lelőhelyeinek elhelyezkedése a közigazgatási területen.

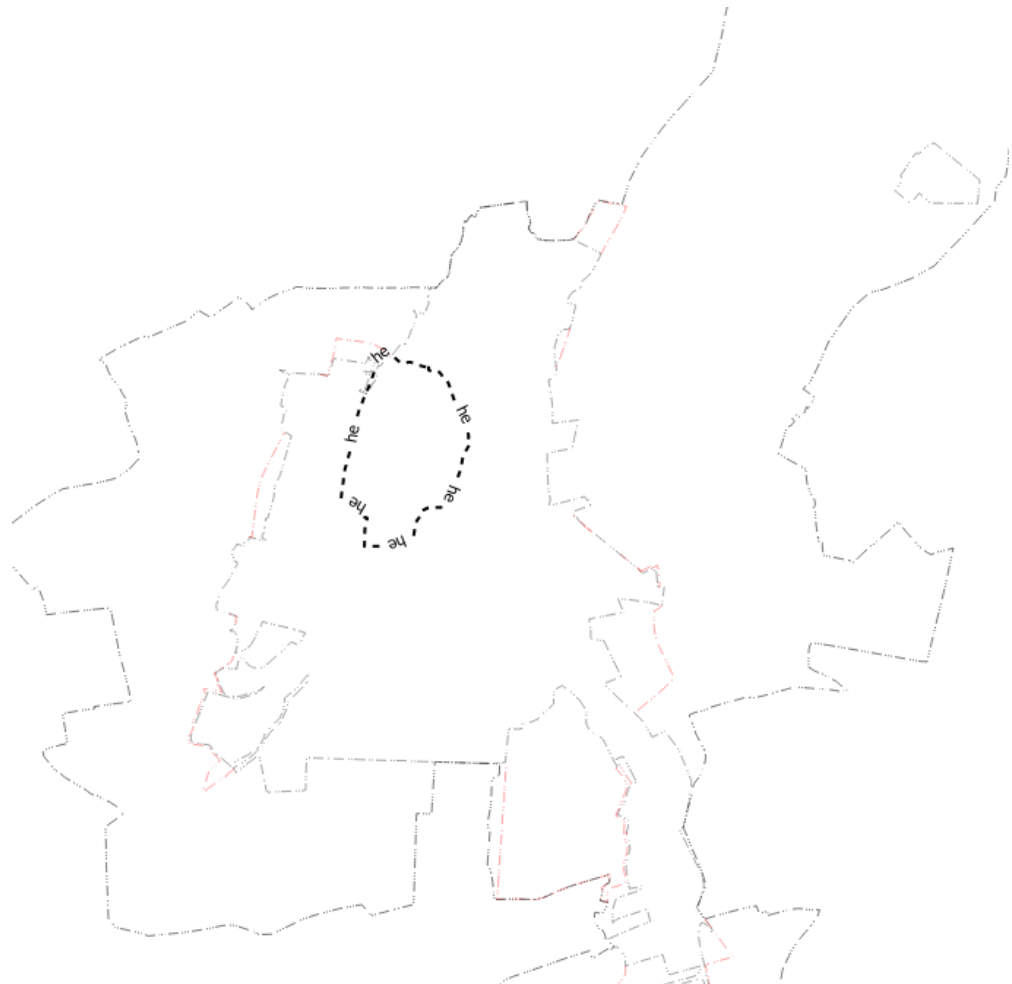
1.4. A HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA

1.4.1. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TELEKSTRUKTÚRA ÉS AZ UTCAVONAL-VEZETÉS

A település számos építészeti értékkel rendelkezik, amelyek közül a védelemre érdemeseket a város önkormányzatának képviselő-testülete a Gyöngyös város településképe védelméről szóló 16/2018. (III.29.) önkormányzati rendeletében nyilvánított védetté. E rendelet területi és egyedi védelmet is megállapít.

A területi védelmet szövegesen az alábbiak szerint határolja le:

Északon a Csárda utca és folytatása az Észak-Kálváriapart lábánál tervezett forgalmi útig, nyugaton az Észak-Kálváriapart lábánál tervezett forgalmi út és a Deák Ferenc utca nyugati oldalának teleksora, délen a Puskin utca, attól dél felé a Nagy-patak menti pontházak, keleti oldalán letérve a Báthory I. utca és az Országút utca, keleten az Országút utca, az Alkotmány utca a Zrínyi M. utcától kelet felé, a Koháry út és a Dózsa Gy. utca a Csárda utcáig.

1.4.2. UTCAKÉP VAGY UTCAKÉP RÉSZLET

Védett beépítési vonalakat is meghatároz a rendelet:

Jókai Mór utca a Báthory István utca - Bethlen Gábor utca csomópontjától a Széchenyi István utca bekötéséig,

Petőfi Sándor utca a Táncsics Mihály utca – Forrás utca csomópontjától a víztoronyig,

A Püspöki utca a 6-60. hsz-ig és a 17-93. hsz-ig a templom körüli teresedéssel,

A volt patakmeder ívét követve a Sziget utca – Bihari János utca és Menház utca a Berényi utcától a Menház utca 33-ig.

Mátrafüred: Parádi út, Béke út, Pálosvörösmarti út

Sástói 6906 hrsz-ú közterület (parkoló) körüli beépítés és a

Farkas út mindkét oldala

Mátraházai 7173 hrsz-ú ingatlan (parkoló) körüli beépítés

1.4.3. EGYÉB TELEPÜLÉSKARAKTER ELEMEEK

A város arculati kézikönyve több településkaraktert különít el, melyek alapján a településképi rendelet egyedi szabályokat állapít(hat) meg az egyes karakterek építményeire vonatkozóan.

Történeti városközpont

Lehatárolása: északon a Vachott Sándor, a Szent Bertalan, illetve a Kossuth Lajos utca vonala, délről az Országút utca, kelet felől a Deák Ferenc utca, nyugati irányból a Mérges út és Koháry út határolja.

A történeti városrész Gyöngyös központi területén helyezkedik el. Intézmények, kereskedelmi és szolgáltató egységek mellett lakóépületeket is magában foglal. Az épületállomány vegyes, karakterét leginkább az 1917-es tűzvész után épített és helyreállított épületek határozzák meg. A város épített értékeinek döntő többsége ezen a területen található.

A történeti városközpont a sűrű és többnyire zárt sorú beépítés jellemző. Az épületek általában földszintes vagy egyemeletes kialakításúak, ez is hozzájárul a településrész kisvárosias jellegéhez. A központi részen két emelet magas épületek is előfordulnak. A történeti városrész épületállományát a XVIII. századi barokk, klasszicista és eklektikus stílusjegyek jellemzik. A városközpont jelentős része védett műemléki környezet kategóriába tartozik. Néhány példától eltekintve az épületek felújításra, korszerűsítésre szorulnak, kiemelt figyelmet fordítva építészeti arculatuk megőrzésére.

Kisvárosias karakter

Lehatárolása: a történeti városközponttól északra fekszik, keletről a Petőfi Sándor utca, délről a Vezekényi utca határolja.

A kisvárosias településrész a beépítést tekintve átmenetet képez a városközpont zárt sorú, többszintes épületi és a zsellérköz keskenytelkes, földszintes beépítése között. A városrész jellemzően lakófunkcióval bír, így az épületállományt túlnyomó többségben lakóházak alkotják.

Az épületek többnyire historikus stílusban épültek, egy részük állapota felújításra szoruló. A beépítés sűrű és zárt sorú, a földszintes épületekre a nyeregtetős tetőforma jellemző, az utcával párhuzamos gerincvonallal. Az épületek belső szárnyakkal rendelkeznek, ezáltal belső udvarokat hozva létre. Az utcára niló kapuzatok többsége historizáló jellegű.

Zsellérközös beépítésű lakóterület

A településrész a Petőfi Sándor utca keleti oldalán terül el, szerkezete homogén. Beépítése rendkívül sűrű és zsúfolt, úgynevezett zsellérközös, ez az oka annak, hogy az elmúlt évszázadokban többször is tűzvész pusztított a településrészen. Az épületek földszintesek, vakolt falúak, jellemzően magastetős kialakításúak, többnyire leromlott állagúak. A nyeregtetők cseréppel vagy palával fedettek. A sűrű beépítésnek köszönhetően nemcsak a telekszerkezet sűrű, hanem a településrész utcahálózata is szűkös. Ez a kedvezőtlen adottság nemcsak a telkek közlekedési szempontból történő megközelítését nehezíti meg, hanem az ellátást és a közműfejlesztést is.

Falusias karakterű településrész

A településrész az Iskola utcától északra helyezkedik el, viszonylag homogén szerkezetű. Utcahálózata szabálytalan, emiatt a telkek mérete és alakja meglehetősen változatos. Hagyományos szerkezetű épületek és egyszerű anyaghasználat jellemzi a városrészt, falusias jellegű beépítéssel és sűrűséggel. Az épületek földszintesek és kis alapterületűek, többnyire magastetővel rendelkeznek. Jelentős részüket leromlott állapot jellemzi, a terület részlegesen közművesített. Annak ellenére, hogy viszonylag közel fekszik a városközponthoz, megfigyelhető a társadalmi leszakadás a város más területeivel összehasonlítva.

Püspöki településrész

A város nyugati részén található, a Püspöki utca és Rédei utca, valamint keletről a Gyöngyöspatak, nyugatról szántóterületek és sportterület által határolva. Észak-déli irányban átjárható, ezen keresztül kapcsolódik a városhoz. A településrész központi eleme a Gyöngyöspüspöki Olajbanfőtt Szent János templom.

Hagyományos karakterű, falusias, családi házas jellegű, a telekosztás sűrű, az utcára merőleges szalagtelkek jellemzik. A lakóépületek hagyományos szerkezetűek, a magastetőkre többnyire a cserépfedés és a palafedés héjalás a meghatározó. Az épületek egyszintesek, a településrésze a rendezett utcakép és az egységes megjelenés jellemző.

Lakótelepi településkarakter

A városban az '50-es években kezdődött meg a lakótelepek építése, azóta három területen is létrejött lakótelepi jellegű beépítés.

A város déli részén található a legrégebbi és legnagyobb területű lakótelepi karakterű beépítés. A területet a Platán utca, a Róbert Károly utca és a Pesti út határolja. 1950-70 között épült, a jellemzően öntött falas, illetve blokkos technológiával készült épületek túlnyomó többsége

négyemeletes. (Mindemellett itt található a város 20 emeletes toronyháza is.) Az épületek elrendezése szabályos, a sugaras-gyűrűs szerkezetű utcákkal párhuzamos. Meghatározó elem a lakótömbök mellett kiépült garázssorok látványa.

A második legnagyobb területű lakótelep a város nyugati határa mentén épült fel. A négyemeletes épületek jellemzően lapostetősek, színesre vakolt felületűek, erkélyes lakáskialakításúak.

A harmadik lakótelep a város keleti, észak-keleti területein épült, a Mátrai út, a Koháry út és a Mérgecs utca határolja. Változatos kialakítású, a többségében négyemeletes, lapostetős épületek beépítését 10 szintes toronyszerű, fogatolt kialakítású pontházak tagolják.

Mindhárom lakótelepre jellemző, hogy jelentős kiterjedésű zöldfelületekkel rendelkeznek, amelyeket gondozott közterek, parkos felületek és játszóterek alkotnak.

Kertvárosias településrészek

Kertvárosias jellegű beépítés a város legtöbb területére jellemző. A legnagyobb kiterjedésű családi házas városrészek északon a Petőfi Sándor utcától keletre, valamint a déli településrészen, a Bethlen Gábor utcától délre találhatóak. Az egyes kertvárosias területek beépítései változatos képet mutatnak, mind az épületállományt, mind az épületek külső megjelenését tekintve. Mindemellett oktatási intézmények, kisebb kereskedelmi és szolgáltatói épületek is megtalálhatóak ezeken a településrészekeken. Annak ellenére, hogy a kertvárosias terület meglehetősen nagy kiterjedésű és heterogén, az épületmagasság viszonylag egységes, jellemző a földszintes és tetőtér-beépítéses kialakítás. Továbbá gyakorlatilag egységesen jellemzőek ezen területekre a füvesített kertek, a széles és jó minőségű úthálózat, valamint az összközműves szolgáltatás kiépítettsége.

Új családi házas településrész

A városnak a Damjanich János utca és a Kálvária utca menti területei a település többi részétől eltérő karakterű, viszonylag újonnan kiépült családi házas területei. A Kálvária lakóparkot szabályos telekosztás, rendezett, kertvárosias környezet jellemzi. Az épületállomány változatos, a nagyobb méretű lakóházakat oldalhatáron álló beépítés jellemzi, a kisebb méretű házakat sorházszerű összeépítés. A középső részeken pedig átriumházas beépítési mód került kialakításra. A lakóparkot mezőgazdasági területek határolják, így az gépjárművel csak egy útvonalon közelíthető meg.

Sorházas beépítésű lakóterület

A város területén több sorházas beépítésű lakóterület is előfordul, amelyek csupán néhány utcás lehatárolásokkal többnyire kertvárosias területek között helyezkednek el. Az alacsony intenzív beépítési mód egyszerre eredményez városi sűrűséget, illetve kertvárosi jellegű lakókörnyezetet. Az épületek jellemzően egyforma magasságúak, többnyire emeletesek. Az egyes városrészekben található sorházas karakterek eltérő és változatos képet mutatnak.

Mátrai kisüdülős karakter

A várostól északra, a 24-es út mentén található, különálló városrészek Mátrafüred és Sástó. Ezen üdülőterületeken turisztikai, kiránduló, illetve rekreációs területek találhatók. Erdővel borított, hegyvidéki, természeti környezet jellemzi a különleges karakterű területeket. Az épületállomány változatos, a szabadon álló, laza beépítés a meghatározó, de mind a tetőforma, mind a tömegformálás, mind az anyaghasználat egyedi, esetenként változó. Gyakori a fa használata, amely megjelenik az épületek homlokzatburkolatában, de találhatóak fa szerkezetű épületek is a területen.

Mátrai karakter

A közigazgatásilag Gyöngyöshöz tartozó legészakibb területek Mátraháza és a Kékestető. Megtalálható itt országos jelentőségű gyógyüdülőhely, országos jelentőségű sport- és kirándulóhely, valamint számos üdülő és szállodaépület. A terület rekreációs, turisztikai jellegéből fakadóan, valamint a természetbe való beágyazottsága okán építészeti karakterét az erdőborította hegyoldalakon elszórtan, részben rejtetten elhelyezkedő épületek határozzák meg. Mátraháza területére a szabadon álló beépítésű, kis sűrűségben elhelyezkedő, főként üdülőépületek jellemzőek. Kékestetőn szintén elszórtan található néhány épület, melyek közül kiemelkedik a Torony Kilátó 176 méteres magasságával.

Farkasmály

A településrész Gyöngyös város egykori szórakoztató negyede, ahol ma kiépült pincék várják a borkedvelőket. A pincesor története hosszú évszázadokra nyúlik vissza. Az első pincéket az 1700-as években francia hadifoglyok vájták ki a Sárhegy andezittufa (láva és hamu) kőzetéből. A pincesor eredetileg zárt pincesor volt, mind a huszonhat pince előtt kisebb-nagyobb présházzal. Néhány éve kezdenek újra visszaépülni a présházak, és növekedésnek indult a turisztikai forgalom a területen. Az épületek magastetős kialakításúak, útra merőleges gerincvonalú, változó hajlásszögű nyeregtető és cserépfedés jellemzi őket. Jelentős részük felújításra vár, a kőből kirakott támfal pedig több helyen megerősítésre szorul.

Ipari-kereskedelmi területek

A várostól dél-délkeletre található határterületeken nagy kiterjedésű, összefüggő gazdasági, ipari területek fekszenek, és további növekedési potenciállal rendelkeznek. Az épületek jellemzően szabadon álló beépítési módúak, viszonylag sűrűn, egymáshoz közel helyezkednek el. Míg a régi épületek előregyártott betonból, illetve hagyományos falazott szerkezettel készültek, az új épületekre már a könnyűszerkezetes, lapostetős kialakítás jellemző. Közúthálózata jól kiépített.

Különleges karakter

A városban több, különleges, egyedi karaktert képező terület található: a kiépített, parkosított terek, a temetők területei, a szabadtéri sportpályák, az Orczy kastély területe, a kórház és az egyetemi kampusz, valamint a kékestetői sípálya. Ezen területeket nagy kiterjedésű zöldfelületek jellemzik, kertes, parkos karakterűek. Ezen területek mind funkciójukban, mind jellegzetes megjelenésükben hozzájárulnak Gyöngyös arculatának kialakításához.

Nem beépített területek

Gyöngyöst nagy kiterjedésű erdős területek veszik körbe, ebből következően számos be nem épített terület fekszik a város körül. Ezek egy részét a hegyes domborzat jellemzi, a város déli, az Alföld felé eső területein pedig a mezőgazdasági jellegű területhasználat a meghatározó. A beépítetlen területek alól kivételt képeznek a mezőgazdasági és állattartó, valamint a kiszolgáló épületek. Be nem épített területek esetén cél a karaktert alapjaiban meghatározó beépítetlenség megőrzése, a város területi szétterjedésének mérséklése.

Helyi védett értékek értékleltára

1 / 64

Szent Bertalan u. 2.
hrsz 1488, Saroképület

Katona József u. 2-4.
hrsz 1490, Kereskedelmi SzKI

Szent Bertalan u. 8.
hrsz 1495, Irodaház

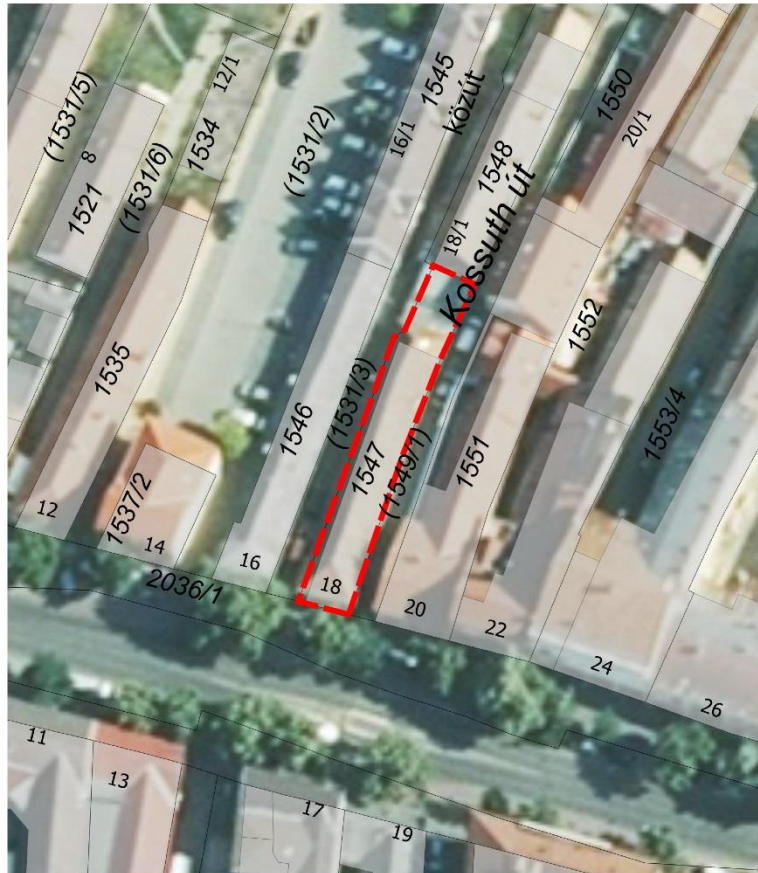
Szent Bertalan u. 10.
hrsz 1496, Lakóépület

Kossuth L. u. 2.
hrsz 1526, Lakóház, emeletes épület

Kossuth L. u. 18.
hrsz 1547, Lakóépület

Dózsa György u. 8.
hrsz 1571/7, Lakóépület

Kossuth L. u. 42.
hrsz 1762, Lakóépület

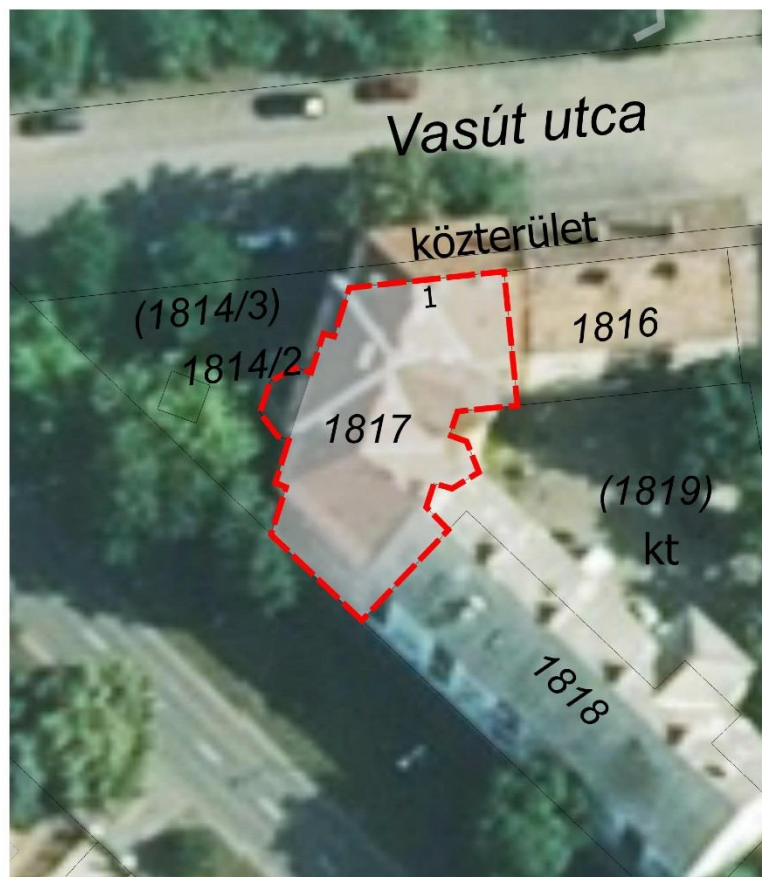

Kossuth L. u. 44.
hrsz 1812, Városi bíróság épülete

Vasút u. 1.
hrsz 1817, Lakóépület

Kossuth L. u. 33.
hrsz 1902, Berze Nagy János Gimnázium

Koháry út 4.
hrsz 1907, Borgazdaság

Kohári út 19.

hrsz 1944, Üzletház, tornácos saroképület

Koháry út 15.
hrsz 1946, Lakóépület

Koháry út 11.
hrsz 1948, Lakóépület

Páter Kiss Szaléz u. 12.

hrsz 1955, Lakóépület

Páter Kiss Szaléz u. 10.
hrsz 1956, Vendéglő

Török Ignác u. 1.
hrsz 1957, Kolping Központ

Koháry út 9.
hrsz 1965, Lakóépület

Koháry út 7.

hrsz 1967, Lakóház, saroképület

Koháry út 5.

hrsz 1970, Lakóház, saroképület

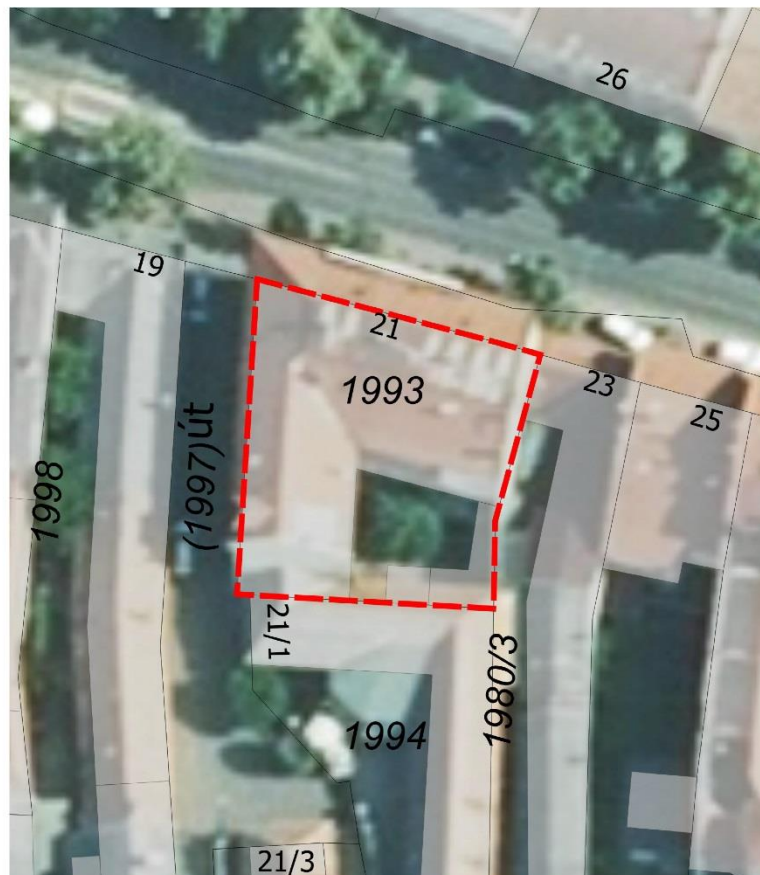

Kossuth L. u. 31.
hrsz 1986, Lakóépület

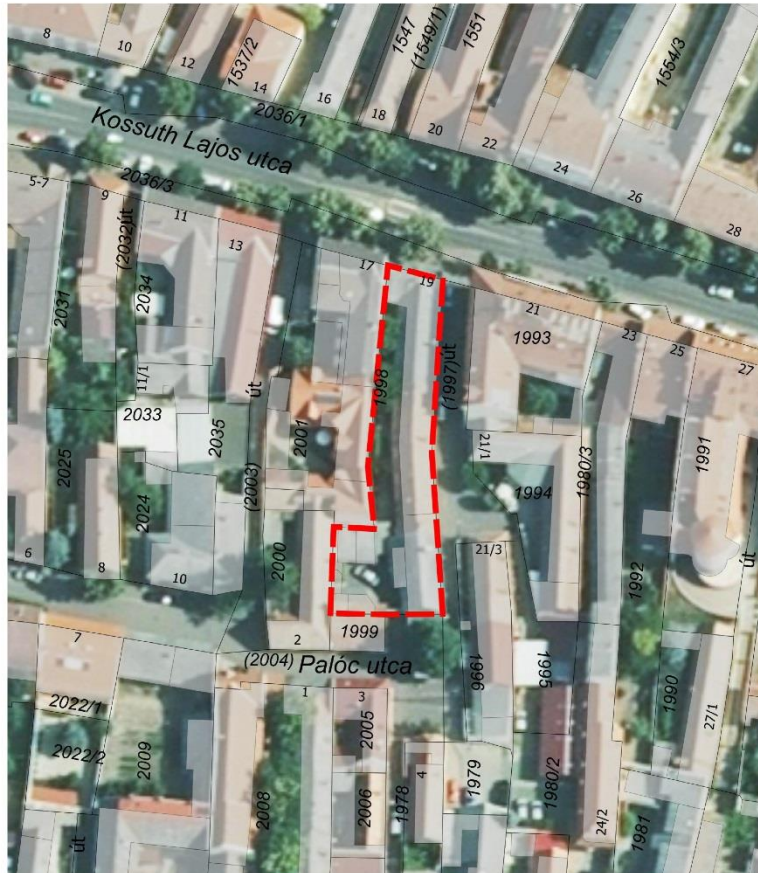

Kossuth L. u. 21.
hrsz 1993, Lakóépület

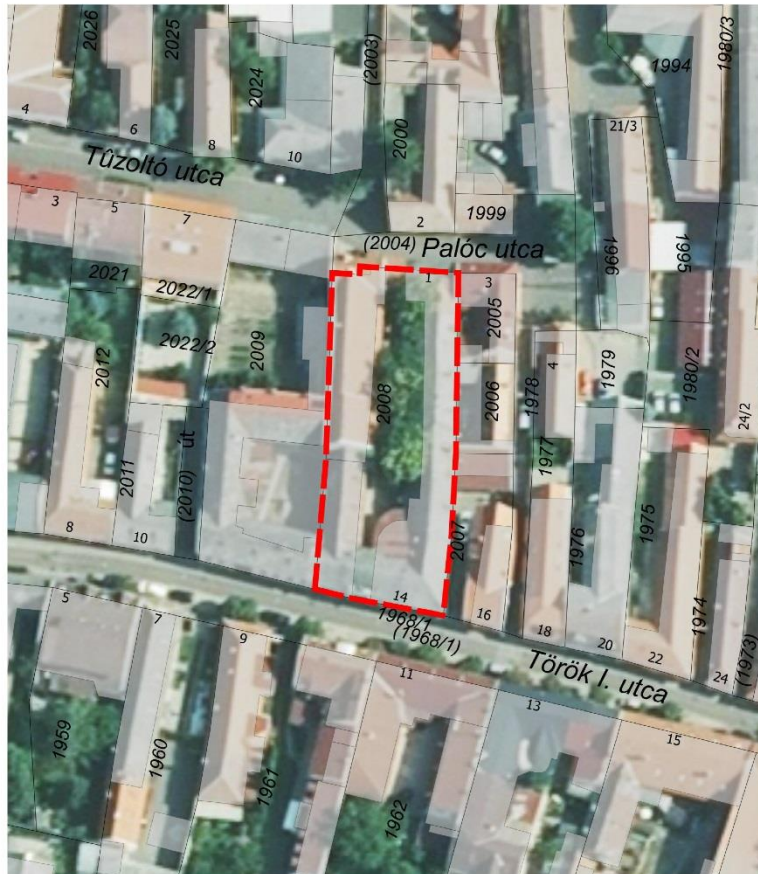

Kossuth L. u. 19.
hrsz 1998, Lakóház, pizzéria

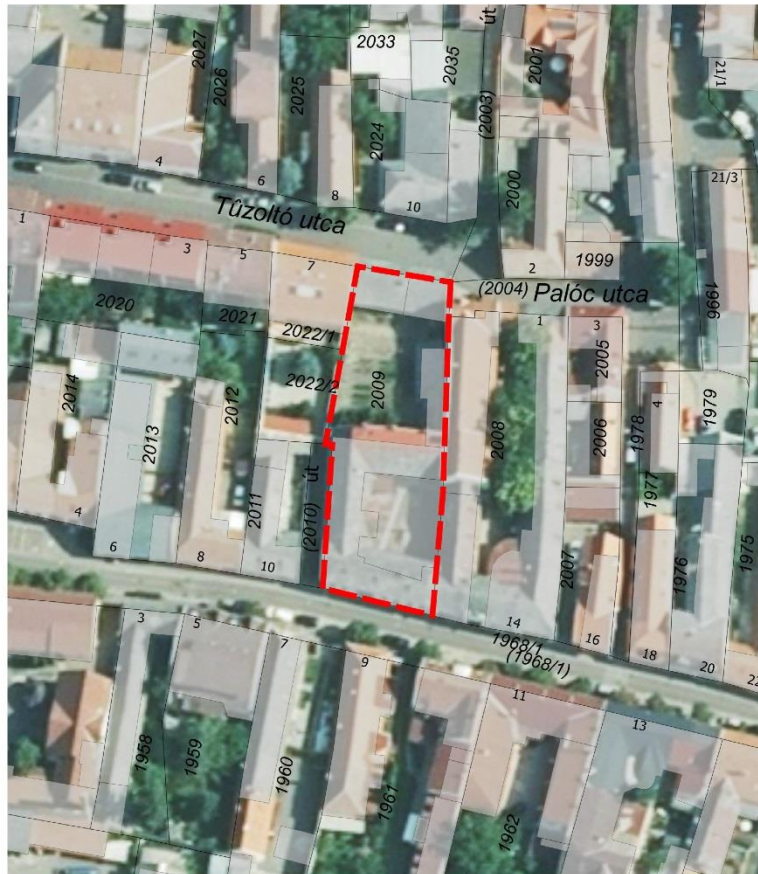

Török Ignác u. 14.
hrsz 2008, Lakóépület

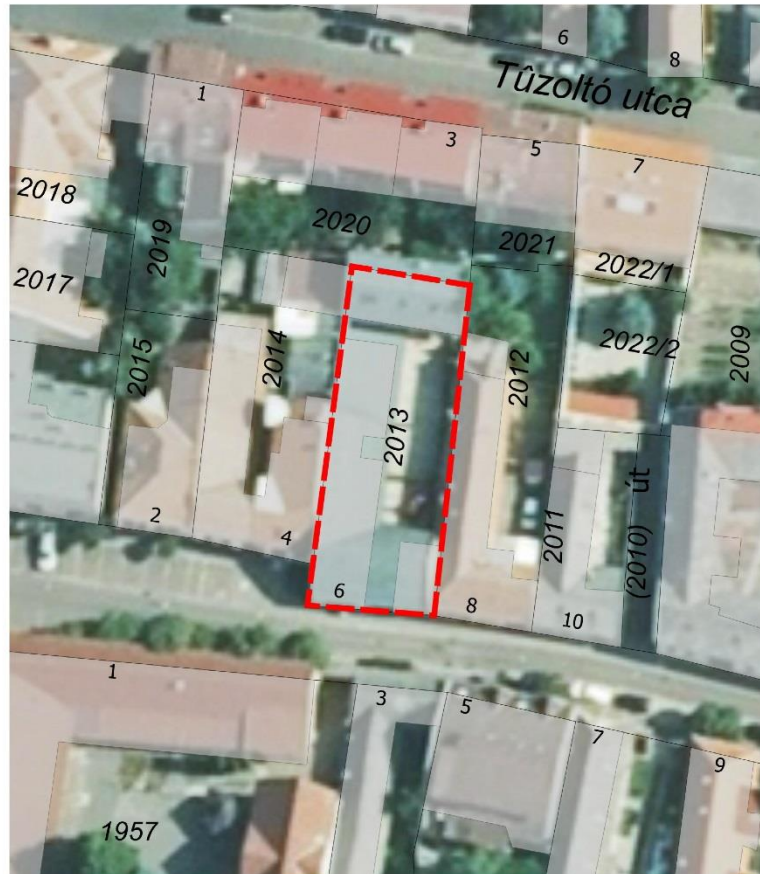

Török Ignác u. 12.
hrsz 2009, Lakóépület

Török Ignác u. 6.
hrsz 2013, Lakóépület

Páter Kiss Szaléz u. 8.
hrsz 2016, Lakóépület

Mátyás király u. 2.
hrsz 2057, Mátra Szálló

Mátyás király u. 1.
hrsz 2067, Élelmiszer (Hangya)

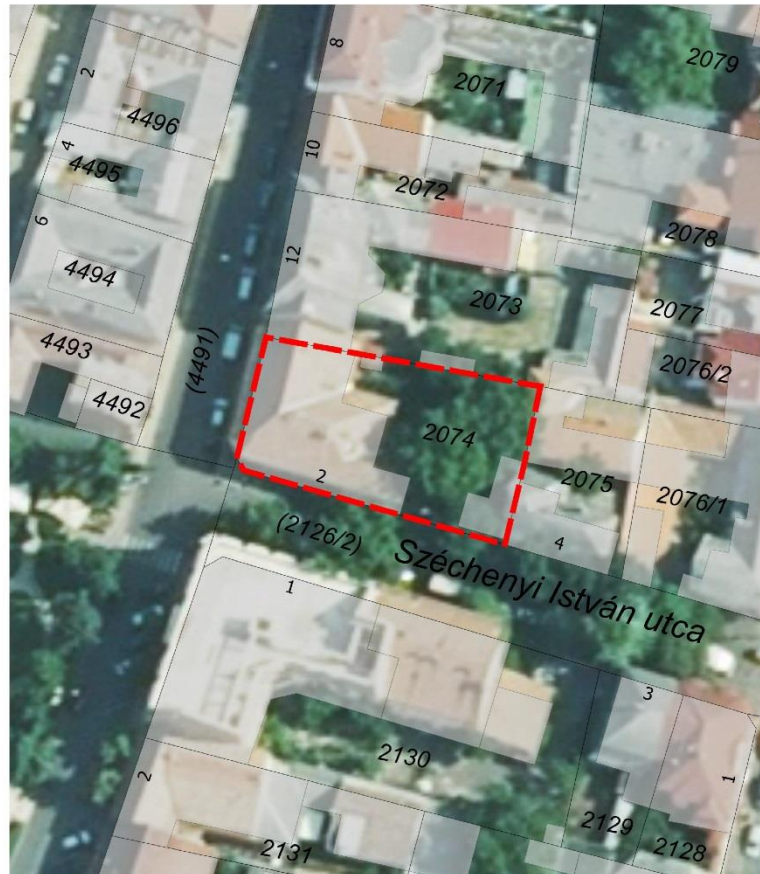

Móricz Zsigmond u. 8.
hrsz 2071, Lakóház, üzlet

Széchenyi I. u. 2.
hrsz 2074, Lakóépület

Páter Kiss Szaléz u. 9-11.
hrsz 2094, Posta épületének keleti oldala

Széchenyi István u. 1.
hrsz 2130, Volt rendőrség épülete

Jókai Mór u. 6.
hrsz 2181/1, Emeletes lakóház

Jókai Mór u. 20.
hrsz 2205, Lakóház, v. női ispotály

Sóház út 3.
hrsz 2255, Volt Sóház iskola

Jókai Mór u. 34.
hrsz 2257, Lakóépület

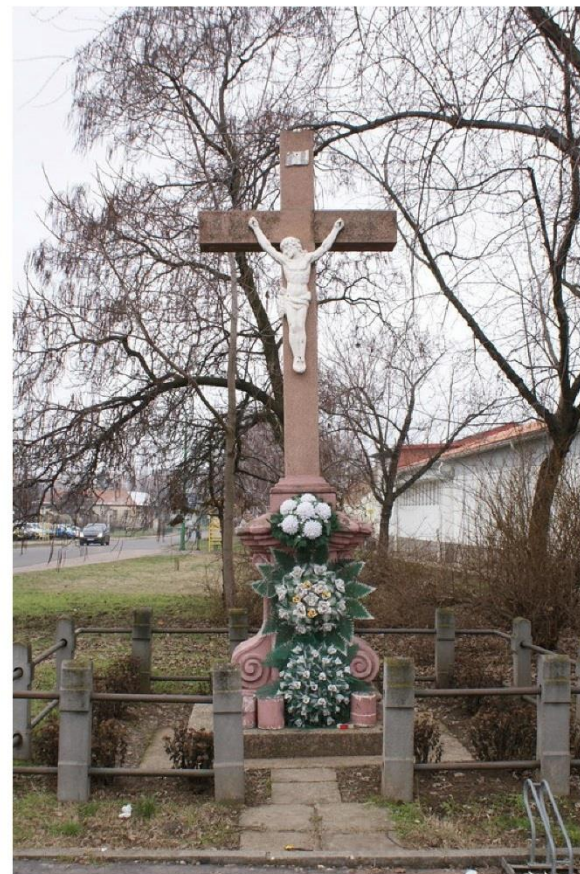

Jókai Mór u. 38.
hrsz 2259, Saroképület, lakóház

Jókai Mór utca vége
hrsz 4310/1, Feszület, a város vége

Jókai Mór u. 37.
hrsz 4329, Lakóház, ún. Rózsakert

Csokonai Vitéz M. u. 7.

hrsz 4366, Lakóépület

Bartók B. u. 13.

hrsz 4438, Lakóépület

Bartók B. u. 23.

hrsz 4446, Lakóépület

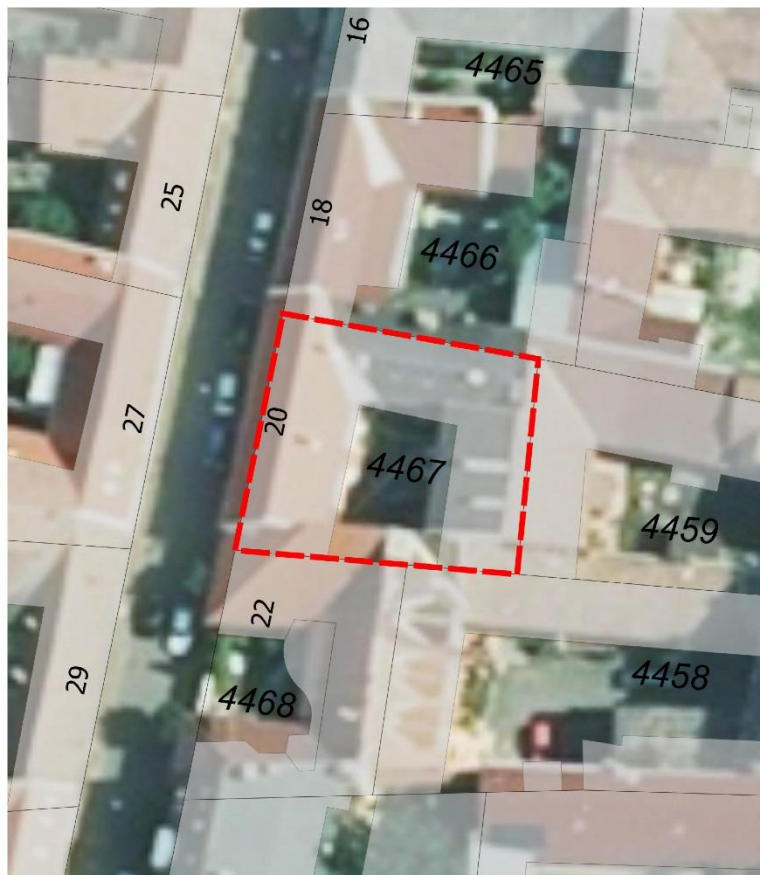

Puskin u. 2/2.
hrsz 4449, Adventista imaház

Bartók B. u. 20.
hrsz 4467, Lakóépület

Bartók Béla u. 8.
hrsz 4476, Lakóépület

Rózsa u. 3.
hrsz 4504, Lakóépület

Fő tér 3.
hrsz 4530, Pártok Háza

Fő tér 7.

hrsz 4533, Kékes étterem, ÁFÉSZ

Fő tér 13.
hrsz 4537, Polgármesteri hivatal

Deák F. u. 50.
hrsz 4625, Lakóépület

Deák F. u. 34.
hrsz 4697, Lakóépület

Deák F. u. 32.
hrsz 4698, Lakóépület

Deák F. u. 18.
hrsz 4744, Lakóépület

Deák F. u. 16.

hrsz 4745, Lakóépület

Deák F. u. 14.
hrsz 4746, Lakóépület

Deák F. u. 19.
hrsz 4903/2, Lakóépület

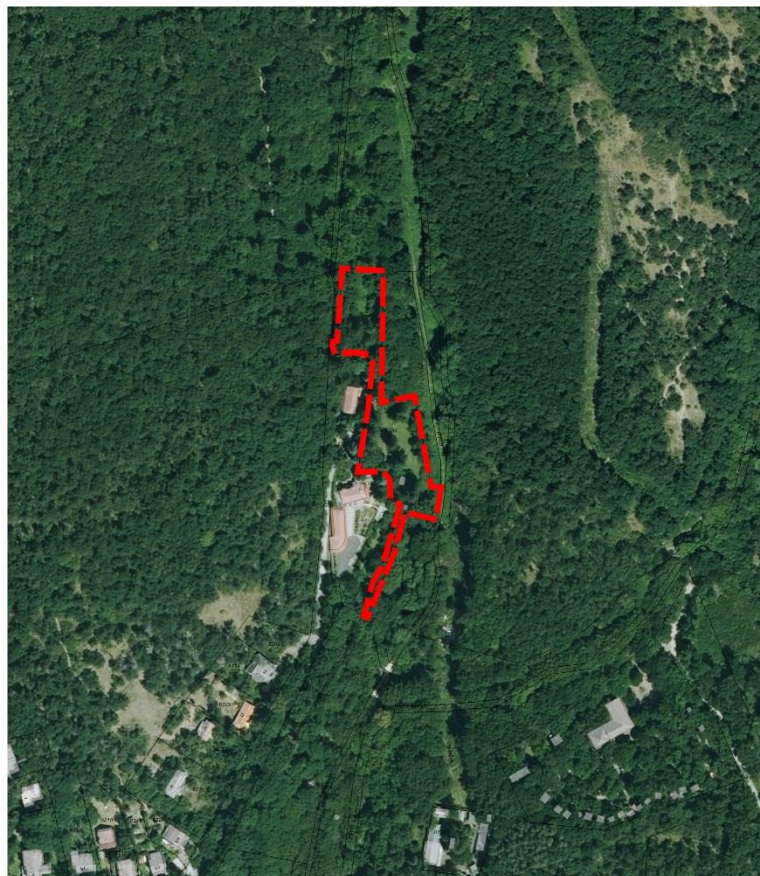

Deák F. u. 27.
hrsz 4979/1, Lakóépület

Mátrafüred, Kalló u.
hrsz 6230, Kallómalom

Mátrafüred, Parádi u.
hrsz 6318, Volt Bene csárda

Mátraháza

hrsz 7121, Magyarok Nagyasszonya templom

Mátraháza

hrs. 7151, Szanatórium főépülete

Kékestető

hrsz 7309/2, Szanatórium épülete

A településkép védelméről szóló helyi rendelet épületek és építészeti értékek közül 140-et nyilvánít védetté. Ezek az alábbiak:

Cím	Hrsz	Funkció, korábbi funkció
Bartók Béla utca 8.	4476	Lakóház
Bartók Béla utca 13.	4438	Lakóház
Bartók Béla utca 20.	4467	Lakóház
Bartók Béla utca 23.	4446	Lakóház
Batthyány tér 2.	4449	Volt vízimalom, adventista imaház
Csokonai Vitéz M. u. 7.	4366	Kapás lakóház
Csomor Kálmán utca 5.	4518	Lakóház
Deák Ferenc utca 14.	4746	Lakóház, XIX. sz. közepe
Deák Ferenc utca 16.	4745	Lakóház, XIX. sz. eleje
Deák Ferenc utca 18.	4744	Lakóház, XIX. sz. eleje
Deák Ferenc utca 19.	4903/2	Lakóház, Borhy-féle kúria
Deák Ferenc utca 20.	4743	Polgári lakóépület
Deák Ferenc utca 27.	4979/1	Klasszicista lakóház, XIX. sz. első fele
Deák Ferenc utca 32.	4698	Lakóház, XX. sz. eleje
Deák Ferenc utca 34.	4697	Lakóház
Deák Ferenc utca 50.	4625	Lakóház, 1855-ben az utca legutolsó háza
Dózsa György utca 8.	1571/7	Lakóház, XVIII. sz. vége
Dózsa György utca 10.	1571/9	Makovecz-ház
Dózsa György utca 12.	1571/10	Makovecz-ház
Dózsa György utca 22.	1213/6	Bugát Pál Kórház régi főépülete
Dózsa György utca 32.	1256	Lakóház
Dózsa György utca 50.	1265	Lakóház
Eötvös L. tér	5420	Feszület
Erzsébet királyné utca 11.	1582	Lakóház
Erzsébet királyné utca 12.	1243/2	Lakóház
Erzsébet királyné utca 13.	1583/2	Lakóház
Erzsébet királyné utca 14.	1242	Lakóház
Erzsébet királyné utca 16.	1241	Lakóház
Erzsébet királyné utca 18.	1228	Lakóház
Fő tér 3.	4530	Pártok Háza
Fő tér 4.	2054/7	Lakóház, üzlet

Fő tér 6.	2054/8	Lakóház, üzlet
Fő tér 7.	4533	Kékes Étterem, ÁFÉSZ
Fő tér 12. (Mátyás kir. u. 1.)	2067	XIX. sz. első fele, Hangya Szövetkezet
Fő tér 13.	4537	Városháza, Polgármesteri Hivatal
Fő tér 15.	4513	Lakóház, gyógyszertár
Fő tér 17.	4512	Lakóház
Huszár utca 1.	4760/1	Lakóház
Jókai Mór utca 6.	2181/1	Emeletes lakóház
Jókai Mór utca 20.	2205	Női ispotály, népi kollégium, lakóház
Jókai Mór utca 30.	2255	Farkas vendégfogadó, volt Sóház iskola
Jókai Mór utca 34.	2257	Lakóház
Jókai Mór utca 37.	4329	Emeletes lakóház, ún. Rózsakert
Jókai Mór utca 38.	2259	Lakóház, saroképület, XIX. sz. vége
Jókai Mór utca vége	4310/1	Feszület, a város vége
Katona József utca 2-4.	1490	Emeletes saroképület, postapalota, gabonacsarnok, Kereskedelmi SzKI
Koháry út 4.	1907	Bortermelők Szövetkezete, Borgazdaság
Koháry út 5.	1970	Barokk lakóház, XVIII. sz., betérő csárda
Koháry út 7.	1967	Barokk saroképület, betérő csárda
Koháry út 9.	1965	Lakóház
Koháry út 11.	1948	Lakóház
Koháry út 15.	1946	Lakóház
Koháry út 19.	1944	Üzletház, tornácos saroképület
Kossuth Lajos utca 2.	1526	Ún. Porgesz-ház, emeletes saroképület
Kossuth Lajos utca 18.	1547	Párvy János szepesi püspök szülőháza
Kossuth Lajos utca 19.	1998	Hám János szatmári püspök szülőháza
Kossuth Lajos utca 21.	1993	Katona Sándor vas-nagykereskedő háza
Kossuth Lajos utca 24.	1553/4	Ún. Keller-féle emeletes lakóház
Kossuth Lajos utca 28.	1555/1	Lakóház
Kossuth Lajos utca 31.	1986	Volt Hanisz-féle ház, Bárány Vendégfogadó
Kossuth Lajos utca 33.	1902	8 osztályos gimnázium, Berze Nagy János Gimn.
Kossuth Lajos utca 42.	1762	Magyar Királyi Adóhivatal, lakóépület
Kossuth Lajos utca 44.	1812	Városi Bíróság épülete
Köztársaság tér 2.	2080	Lakóház
Mátrai út 28. előtt	1234	Kőkereszt (1840)
Mátyás király utca 2.	2057	Mátra Szálló
Móricz Zsigmond utca 1.	4497	Háromrózsa Fogadó, Budapest Bank

Móricz Zsigmond utca 3.	4492	Lakóház
Móricz Zsigmond utca 4.	2069	Lakóház
Móricz Zsigmond utca 8.	2071	Lakóház, üzlet
Móricz Zsigmond utca 12.	2073	Lakóház
Páter Kiss Szaléz utca 8.	2016	Volt Molnár-féle ház, lakóház
Páter Kiss Szaléz utca 9-11.	2094	Postapalota, 1929, Orth Ambrus terve
Páter Kiss Szaléz utca 10.	1956	Kulacs vendéglő, pinceborozó
Páter Kiss Szaléz utca 12.	1955	Lakóház
Petőfi Sándor utca 1.	1487	Ún. Valkó-féle ház, vízgazdálkodási társ.
Petőfi Sándor utca 2.	5751	Polgári Leányiskola, Általános Iskola
Petőfi Sándor utca 9.	1482	Lakóház
Petőfi Sándor utca 19.	1428	Lakóház
Petőfi Sándor utca 20.	5768	Lakóház
Petőfi Sándor utca 23.	1426	Lakóház, klasszicista, 1840 körül
Petőfi Sándor utca 25.	1425	Zsellér vendéglő
Petőfi Sándor utca 26.	5771	Lakóház
Petőfi Sándor utca 29.	1414	Lakóház
Petőfi Sándor utca 31-63.		Zsellér-közök
Petőfi Sándor utca 35.	1388	Lakóház
Petőfi Sándor utca 37.	1386	Építész Iroda
Petőfi Sándor utca 47.	1315	Lakóház
Petőfi Sándor utca 48.	5782	Lakóház
Petőfi Sándor utca 54.	5785	Lakóház
Petőfi Sándor utca 56.	5786	Lakóház
Petőfi Sándor utca 62.	5789	Lakóház
Petőfi Sándor utca 67.	1005	Felsővárosi Fiúiskola, 10. sz. Ált. Isk.

Petőfi Sándor utca 68.	5792	Ún. Szlovensák-malom, irodaház
Petőfi S. utca 70. előtt	5794	Artézi kút épülete
Petőfi S. utca 70. előtt	5794	Villany-centrale transzformátorépület
Petőfi Sándor utca 71.	1003	Lakóház
Petőfi Sándor utca 73.	1002	Lakóház, szociális intézmény
Petőfi Sándor utca 75.	1001	Felsővárosi Iskola, 10. sz. Ált. Iskola
Petőfi Sándor utca 83.	997	Lakóház
Petőfi Sándor utca 84.	5878	Lakóház
Petőfi Sándor utca 105.	584	Lakóház, 1800 körül
dr. Puky Árpád utca 2.	4513	Lakóház
dr. Puky Árpád utca 5.,7.	4545/1	Lakóház
dr. Puky Árpád utca 8.	4520	Lakóház
dr. Puky Árpád utca 10.	4521	Volt Szabadság mozi, okmányiroda
Rákóczi utca 4.	1498	Volt Banképület, lakóház
Rózsa utca 1.	4505/1	Lakóház
Rózsa utca 3.	4504	Lakóház
Szent Bertalan út 2.	1488	Saroképület, ún. Vaskorona ház, Vaskorona Vendéglő, Gyöngyösi Kaszinó Egyesület
Szent Bertalan út 8.	1495	Plébánia, ügyvédi munkaközösség, lakóház
Szent Bertalan út 10.	1496	Ún. Téven-ház, barokk lakóház, 1840
Széchenyi István utca 1.	2130	Báthory-ház, volt rendőrség épülete
Széchenyi István utca 2.	2074	Ún. Bálint-féle lakóház
Széchenyi István utca 10.	2109	Lakóház
Török Ignác utca 1.	1957	Katolikus Legényegylet, Úttörőház, Szabadidő Központ, Kolping Központ
Török Ignác utca 6.	2013	Lakóház
Török Ignác utca 12.	2009	Lakóház
Török Ignác utca 14.	2008	Lakóház
Vasút utca 1.	1817	Heves M. Gazdasági Egyesület székháza
Zöldfa utca 18.	2167	Lakóház
Farkasmály		Pincesor, az országosan nem védett rész
Mátrafüred, Parádi út	6554/1	Temető
Mátrafüred, Parádi út	6318	Volt Bene csárda

Mátrafüred	099/18	Kozmáry-kilátó
Mátrafüred	6735	Muzsla-völgy patak fölött 3 db híd
Mátrafüred	6501	Laborcz Ferenc: Mátrai Vénusz szobor
Mátrafüred, Parádi út	6302	Strand kapuépítményei
Mátrafüred, Parádi út 3/2.	6297	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 23.	6536	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 29.	6532	Máltai Szeretetszolgálat
Mátrafüred, Üdülő sor 31.	6531	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 47.	6731	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 48.	6708	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 50.	6707	Üdülőépület
Mátrafüred, Üdülő sor 62.	6688	Üdülőépület
Mátrafüred, Béke u. 5.	6747	Mátrafüred Postaépülete
Mátraháza	7121	Magyarok Nagyasszonya Templom
Mátraháza	7151	Szanatórium főépülete
Kékestető	7309/2	Szanatórium épülete

Helyi védett épített értékek

1.4.5. TÁJ- ÉS KERTÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS, EGYEDI TÁJÉRTÉK, NÖVÉNYZET,

Helyi védett természeti értékek:

- Orczy-kert
- Rigó utcai lakókert
- Farkasmályi pincesor
- Petőfi Sándor utcai tiszafák
- Klapka György utcai tiszafák
- Szent Bertalan utcai japán akácok
- Egri úti páfrányfenyő
- Akadémia utcai lucfenyők
- Fő téri japánakác
- Felhagyott andezitbánya

Az egyedi tájértékek típusoktól függetlenül az adott táj karakterének jellemzőit magukon hordozó természeti- kultúrtörténeti-, tudományos- vagy esztétikai szempontból értékes alkotások, képződmények vagy létesítmények, melyek az adott településen élők számára jelentőséggel bírnak. Ezek a tájértékek együttesen határozzák meg a város arculatát. Számos még nyilvántartásba nem vett egyedi tájértéket rögzít a tájértéktár webes honlapja, melyeket a nemzeti park még nem vett nyilvántartásba így azok csak tájékoztató jelleggel kerülhetnek a tervekbe.

Megnevezés	Típus	Leírás	Cím	eov_x	eov_y
a Ferences templom előtti kereszt	Feszület			715952	271288
Gyöngyösi feszület	Feszület	A templom (tsz.: 2078) keleti homlokzata előtt szabadon álló, lépcsős emelvényen volutás, feliratos talapzaton emelkedő kereszt. Állíttatta Hilavai Rozália, 1827-ben.	Eötvös Lóránd tér	715530	271859
Ref. templom	Templom	Ref. templom és parókia, szecessziós, Árkay Aladár, 1911-1913. Üvegablakok: Róth Miksa.	Városligeti fasor 5-7.	716506	271984
Zsinagóga, Televíziós stúdió	Zsinagóga	Zsinagóga, Televíziós stúdió		715740	271906
Vármegyeháza	Megyeháza	Vármegyeháza		715512	271537
Sástó		Sástó		718185	278150
Csillagászati alappont	Településsel kapcsolatos egyedi tájértékek			722222	281381
Forrás	Forrás			719900	280904
Forrás	Forrás			719489	279496
Forrás	Forrás			719377	278657
Forrás	Forrás			719490	277626
Forrás	Forrás			718864	278085
Forrás	Forrás			720865	281775
Forrás	Forrás			720744	281756
Forrás	Forrás			720210	281834

Forrás	Forrás			721056	281492
Forrás	Forrás			721538	281103
Forrás	Forrás			722065	281104
Forrás	Forrás			722004	280071
Forrás	Forrás			722005	280173
Forrás	Forrás			720157	280454
Forrás	Forrás			720311	278359
Forrás	Forrás			720283	278897
Forrás	Forrás			720172	278807
Forrás	Forrás			720117	278961
Forrás	Forrás			720093	278960
Forrás	Forrás			721748	279843
Forrás	Forrás			721549	279585
Forrás	Forrás			721264	279285
Forrás	Forrás			721562	278907
Forrás	Forrás			720140	277329
Gémeskút	Gémeskút			718103	273966
Templom	Templom			716436	272104
Templom	Templom			715394	270214
Kápolna	Kápolna			716712	271007
Csépány István keresztje	Feszület			717172	273056
Kereszt	Feszület			719175	276369
Kereszt	Feszület			719169	277811
Kereszt	Feszület			719470	278771
Gyöngyösi feszület	Feszület			714806	272217
Kereszt	Feszület			716113	272697
Kereszt	Feszület			716129	272283
Temetői kereszt	Feszület			718774	275866
Kereszt	Feszület			717232	272211
Püspöki u-i kereszt	Feszület			715251	270447
Kereszt	Feszület			715732	270902

Régi kereszt	Feszület			715560	270849
Kereszt	Feszület			717323	271245
Kereszt	Feszület			717541	269029
Kirtesz kereszt	Feszület			717736	270428
Törött kereszt	Feszület			718488	270194
Kereszt	Feszület			718145	266987
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			718309	278102
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			718833	278140
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			718995	278060
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			719395	278133
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			719486	279398
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			720826	281698
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			720886	281663
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			720917	281625
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			720954	281662
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721072	281585
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			720999	281490
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721759	280854
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721783	280882
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721696	280842
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721664	280843
Kötömb, kőhalmaz	Szobor			721663	280814
Külterületi pince	Pince			717917	273818
Külterületi pince	Pince			717929	273836
Külterületi pince	Pince			717962	273883
Külterületi pince	Pince			718120	273957
Külterületi pince	Pince			718137	273976
Külterületi pince	Pince			718042	273930
Külterületi pince	Pince			718102	273945
Külterületi pince	Pince			718524	270119
Külterületi pince	Pince			720103	281975

Külterületi pince	Pince			722132	281269
Külterületi pince	Pince			720678	279919
Egyedülálló, kimagasló szikla	Szikla			720021	279374
Petes Mátyás keresztje	Sír- síremlék- sírjel			716806	272362
Tömegsír, egyedülálló sír, kriptá	Sír- síremlék- sírjel			713629	269658
Egyedülálló, kimagasló szikla	Szikla			720960	281365
Egyedülálló, kimagasló szikla	Szikla			722257	280035
Egyedülálló, kimagasló szikla	Szikla			722387	280980
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			719156	279160
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			719186	279630
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			714110	272470
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			716608	272171
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			717343	273309
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			718011	273913
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			715383	270773
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			715895	271659
Oroszlános szökőkút	Szobor			715715	271683
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	I. - II.- Világháborús emlékmű	Hősi emlékmű		715680	271349

Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			715628	270843
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			716159	271883
Szőlőkapások	Szobor			716199	271479
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			721873	281479
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			721869	281442
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			721940	281427
Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop	Szobor			722093	281284
Vízimalom	Vízimalom			714606	270928
Feszület	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla			715955	271359
Szent István király lovas szobra	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla			715731	271667
Károly Róbert király szobra	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla	Károly Róbert szobra		715743	271656
Kőoroszlán kapudísz	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla			716303	271566
Vadas Jenő	Emlékmű- emlékszobor-			719215	275871

	emlékoszlop- emléktábla				
Lakóház	Polgárház	Utcavonalban álló, csatlakozó beépítésű, téglalap alaprajzú, földszintes épület, enyhe kiülésű, oromzatos, manzárdtetős középrizalittal. Utcavonalban álló földszintes lakóház. Provinciális későeklektikus homlokzattal. Rizalitját trapéz alakú oromzat koronázza. Épült a két világháború között.	Deák Ferenc utca 38.	715294	271318
Kőkereszt	Feszület	A Szent Bertalan-templom É-i tornya előtt, lépcsős alépitményen, alul kiszélesedő volutás talapzaton álló kereszt korpusszal. A Szent Bertalan templom É-i tornyának É-i sarka előtt szabadon álló, csigás-volutás barokk talapzaton elhelyezett barokk, jó minőségű kereszt korpusszal.	Hanisz Imre tér	715772	271693
Kripta	Síremlék	Sírkápolna, neoromán, épült 1897-1902 között, tervezte Viktor Siedek bécsi építész. Pompakifejtő belső. Építtetője Wenckheim Dénes volt.	Vésztői út-Kastélypark	716540	272016
Nagy kereszt	Feszület			714631	269250
Kőkereszt	Feszület	A templom (trsz.: 2232) kertjében, lépcsős, alépitményen, alul ívesen kihasasodó feliratos talapzat áll, rajta sziklahalmon kőkereszt korpusszal. A kereszt lábánál Mária Magdolna térdelő alakja. Lépcsős emelvényen alul ívesen kihasasodó párkányos posztamens. Rajta sziklákön kereszt, korpusszal. A kereszt lábánál Magdolna térdelő alakja. Kő emlék. Analógia: Mezőtárkány, Kossuth u. 56. Kőkereszt, 1793. Gyöngyös, ferences templom	Fő u. 115.	715206	271895
Temetői kereszt	Feszület			714948	270032
Ref. templom	Templom	Szabadon álló, az utcavonalba kerítésfallal csatlakozó, egyhajós, Ny-i homlokzati tornyos, íves záródású templom. Enyhe kiülésű, pilaszterpárokkal és timpanonnal kiemelt bejárati rizalit, két oldalán	Arany János u. 2-4.	715828	271224

		<p>attikafalas, a hajó homlokzatától előrelépő falszakaszokkal. Síkmennyezetes hajó, a hajó két rövidebb oldalán falazott karzatok. A karzatokon, a falazott szószéken és a szegmentíves ablakok belső lezárása felett barokk füzérdíszek. Berendezés: 18. század vége. Építtette a város református gyülekezete (építész: Rabl Károly). 1844-ben bővítették az épületet, ekkor készült a homlokzati torony (építész: Császká János). A templomkertben (hrsz.: 2141/2): parókia és iskola épülete, valamint az egykori ref. temetőből származó sírkövek. Szabadonálló, az utcavonalba kerítésfallal csatlakozó, egy homlokzati tornyos, íves szentélyzáródású templom, bejárati tengelyét pilaszterek és timpanon zárja a főpárkány magasságában. A templomkertben a református temetőből való sírkövek vannak egymásra halmozva. Utcai homlokzata és tornya kalsszicista. A késő barokk, szegmensíves ablakok a homlokzaton keretezetlenek, belül füzérdíszesek. Az egyhajós belső tér K-i, Ny-i végén oszlopokon nyugvó karzat és egykorú berendezés: - falazott szószék - úrasztala - padok - papi szék - barokk - csillár, historizáló, 20. sz. Építész: Rábl Károly 1792 Császká János 1844 (Torony)</p>			
Ferences templom	Szerzetesrendi templom	<p>Szabadon álló, egyhajós, É-i oldalon mellékhajóval bővített, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, a Ny-i homlokzat D-i oldalán barokk-, a szentély É-i oldalán gótikus toronnyal, és sekrestyével. A hajó D-i oldalán és a szentélyen támpillérek, közöttük csúcsíves mérműves ablakok, valamint a hajó falához épület kápolnák (Lorettoi, 1752- Fájdalmas Szűz, 1761- Szent Antal, 1793) és</p>	Barátok tere	715995	271276

kriptalejárat. A Ny-i homlokzat felett törtvonalú, szobordíszes oromzat, közepén fülkében Immaculata-szobor, szélein vázák és Assisi Szent Ferenc, Paduai Szent Antal, Szent Bernardin, Kapisztrán Szent János szobrai (Singer Mihály). A főbejáratot golyvázott, szobordíszes párkányt hordó pilszterek szegélyezik, közepén Mária és Erzsébet találkozása, a széleken egy-egy váza. Fiókos dongával boltozott hajó, keresztboltozattal fedett szentély. A hajó Ny-i oldalán karzat (1758, Quadri Kristóf). A szentélyben és a sekrestyében több középkori részlet. Falképek: 1936 (Lohr Ferenc). Berendezés: jellemzően 18. század közepe- főoltár szobrai: 1759 (Hebenstreit József), főoltárkép: 1761 (Kranovetter Gábor)- szószék: 1762 (Seidler Mátyás). A ferences konvent gótikus, 1400 körül épült templomát 1718-ban újjáépítették (építész: Giovanni Battista Carlone), a 18. század második felében többször bővítették, karzat 1758-ban épült (építész: Quadri Kristóf). Az épületet az 1904-es tűzvész után 1910-ben állították helyre (építész: Schulek Frigyes, Lux Kálmán). A templom É-i oldalához kapcsolódik a külön törzsszámon védett kolostor (trsz.: 2107). A város középpontjában, park szélén, szabadon álló, részben barokk, részben gótikus templom a hozzá kapcsolódó négyzetes alaprajzú, emeletes, barokk kolostorépülettel. A templom téglalap alakú hajóból, elnyújtott nyolcszög három oldalával záródó szentélyből, valamint a Ny-i homlokzat D-i oldalához csatlakozó, téglalap alaprajzú barokk, illetve a szentély É-i oldalához csatlakozó, téglalap alakú alaprajzú gótikus tornyokból, továbbá a D-i oldalához csatlakozó

téglalap alaprajzú kápolnákból és kriptalejartból áll. Ny-i homlokzatán faltükröben, középen nyílik a templom főbejárata. Félköríves záródású, szemöldökgyámos kapu, melyet lombdíszes fejezetű, lapos pilaszterpár keretez, egyben vízszintes golyvázott párkányt tart. Az erősen kiugró, tagolt párkányon barokk vázák között szoborcsoport: Mária és Erzsébet találkozása. Kapu felett félköríves záródású, szemöldökgyámos, szalagkeretes, záróköves ablak. A homlokzat alsó részét többrészes, vízszintes főpárkány zárja le, mely a torony homlokzatán is végigfut. A hajó homlokzatát lapos csigákból induló, törtvonalú, lépcsőzetes, meredek oromfal zárja. Az oromzatot kétharmad-egyharmad arányban tagolt párkány osztja ketté. Az oromzat alsó mezejében pilaszterkeretes, záróköves, félköríves záródású szoborfülke, benne Immaculata-szobor. Az oromzat szélét vázák és négy szobor díszíti: Szt. Ferenc, Páduai Szt. Antal, Szt. Bernardin és Kapisztrán Szt. János. Az oromzat felső, kisebbik mezejét sugárdísz tölti ki. A homlokzat melletti torony homlokzatát éles párkányok osztják három szintre. A földszinten faltükröben a Ny-i és D-i oldalon szegmensíves záródású, volutás, füles kerettel díszített kisebb ablak, felette szegmensíves nagyobb ablak. Az emeleten a sarkokon kettős, az első emeleten toszkán, a második emeleten íón fejezetű pilaszterek. Az emeleti falmezőben minden oldalon egy-egy kisebb, a második emeleten egy-egy nagyobb félköríves, szalagkeretes ablak. A tornyot órapárkány zárja, bádoggal fedett sisakja lanternás. A barokk torony DNy-i sarkához csatlakozik a Szent

Antal kápolna, északi oldalán egy-egy dór oszlop között klasszicista bejárat, nyugati oldalán nyílik a ma üresen álló kápolna. A hajó déli oldalát öt, ferdén levágott, teljesen bevakolt támpillér tagolja. A pillérek között csúcsíves, mérműves ablakok. A szentélyen három támpillér, közöttük szintén mérműves ablakok. A szentélyen lévő K-i ablak kétosztatú, a többi három. A szentély legnyugatibb, vagyis első szakaszában féltetővel és bádoggal fedett egykori kriptalejárat, ma elfalazva. A hajón keletről az első és második támpillér között a Fájdalmas Szűz kápolnája, Ny-i és K-i falán félköríves ablak. A hajó Ny-i végénél a lorettói-kápolna (egykor Almássy-kripta) K-i falában elfalazott félköríves, szalagkeretes lejárata, zárókőben 1781. Kapu felett szegmensíves keretelt ablak könyöklőpárkánnyal, de már apácarács nélkül. Az egykori bejáratától délre két újabb, kétszárnyú garázsajtó. A kápolnán bádoggal fedett sátortető. D-i homlokzat vízszintes párkánnyal elválasztott oromzatán négykaréjú ablak. Teteje a hajó D-i oldalán még látható szegmensíves, kőkeretes barokk ablakot vág el, melyet éppen ezért egykor elfalaztak. A szentélyt a fent leírt ablakokon kívül ÉK-ről és DK-ről egy-egy félköríves ablak világítja meg, K-i falán elfalazott csúcsíves ablak. A gótikus torony vízszintes, egyszerű párkánnyal öt szintre osztott, falai kváderkőből épültek sarokarmírozással. Az alsóbb szinteken kicsi, lőrészerű ablakok, a legfelső szint mind a négy oldalán egykor kétosztású csúcsíves ablakok. Bádoggal fedésű gúlasícsák zárja. A hajó és a szentély szintén bádoggal fedett. A templom belső tere alacsonyabban fekszik, mint a

külső járósínt, így öt lépcsőfok vezet a templomba. 7 szakaszos hajó, nyugatról 1., 2. szakaszban 4 pillérre támaszkodó, három egyforma árkáddal és egyenes mellvéddel a hajóra nyíló karzat. Karzat alja csehsüveg boltozattal. Hajóban fiókos donga boltozat, a hajót Ny-ról a harmadik szakasztól világítják meg a csúcsíves, mérműves ablakok. É-i oldalon mellékhajó, fiókos donga boltozattal, K-i végén egyszárnyú, Ny-i végén kétszárnyú kijárat. Félköríves diadalív, hajónál keskenyebb kétszakaszos szentély későgótikus bordaboltozattal. Kétszárnyú sekrestyeajtó, szemöldökgyámos, kökeretes, ivelt szemöldökében kagylómotívum. Fölötte fából épült, a kolostor K-i szárnyából megközelíthető oratóriumablak. A sekrestyeajtó keresztboltozatos helyiségre nyílik, benne fehérre festett, nagyalakú, barokk tabernákulum Krisztus megkeresztelése jelenettel. Innen csúcsíves ajtón át jutunk a folyosóra, ajtószárnyak újak. A folyosóról nyílik a sekrestye, ajtón füles, zárókő helyén csigadíszes keret. Sekrestyében az É-i falon végigfutó festett, barokk sekrestyeszekrény. Szentély É-i falán, a K-i végén, a középkori szentségfülke helyén, négyszögletes barokk oratóriumablak füles, záróköves kökerettel. A D-i oldalon, Ny-ról a 6. szakaszban Fájdalmas Szűz kápolnája, karzat alatt a Lorettoi-kápolna és a Halottak kápolnája. Halottak kápolnájában: Kálvária-oltár, antependium: Lelkek a tisztítóüzben dombormű. Lorettoi- kápolnában újabb Mária a kis Jézussal szobor. Fájdalmas Szűz-kápolnában újabb Pietá. Mindenütt kelhelmi lap borítás. A szentély eredetileg magasabban feküdt, mint a hajó, ezt

megtoldották egy fa dobogóval, így a magasított szentély kijön a diadalívig és itt helyezték el a szembemiséző oltárt. Nincs meg a barokk balluszteres szentélykorlát, illetve feltehetőleg szétszedve a kolostorban. Szentély K-i falát kitöltő főoltár: Mária és Erzsébet találkozása- diadalív két oldalán: É-i oldal: Szt. Ferenc-oltár, D-i oldal: Páduai Szt. Antal-oltár- mellékhajóban K-ről: Mária koronázása- Árpádházi Szt. Margit (új oltárkép)- Krisztus Szíve oltár (új szoborral)- Szt. József halála- Szt. Anna-oltár. nagyméretű barokk szószék- mnincs meg a barokk keresztelőkút- négy darab ötülékes barokk stallum a szentélyben- barokk padok- nincs meg a lorettói kápolna kovácsoltvas rácsa- megvannak, de a kolostor helyiségeiben a Topográfiaiban a sekrestyében és a hajó nyugati végében leírt barokk kétajtós szekrények- nagyon rossz állapotban az É-i szárny folyosóján megvannak a Topográfiaiban leírt olajfestmények: Krisztus születése, Epiphania, Bemutatás a templomban- megvan a kolostor É-i folyosóján tematikailag összefüggő képsor: Krisztus Péternek adja a mennyország kulcsait- A farizeus s a publikánus a templomban- A római százados- Krisztus a farizeus házában- Krisztus a samariai nővel. a Fájdalmas Szűz-kápolna egykori szobraiból Mária és János nagyon átfestett szobra az oratóriumban. A 15. század végén készült el a templom. 1540-1718 között romokban. A 17. században a törökök többször adnak engedélyt az épület javítására. 1718-ban Giovanni Battista Carlone új hajólefedést és diadalívet épít, egyben elkészíti az É-i mellékhajót. 1727-be

		<p>Weingartner János Lipót készíti el a templom tetőzetét. 1740-1746 között Szandtner András végezte a hajó meghosszabbítását, építette a karzatot, a nyugati homlokzatot és a tornyot. Azonban 1758-ban Quadri Kristóf kénytelen volt új karzatot építeni. 1744-ben Jenes Márton készítette a karzat feletti tetőt. Nyugati homlokzaton Singer Mihály egri kőfaragó szobrai. 1755-ben Dungl Lőrinc és Strumpf Pál közreműködésével készült el a torony lefedése. További javítások: 1761-ben, 1796-ban, 1820-ban és 1850-1855 között. 1904-ben tűzvész pusztította el a tetőzetet. 1761: Fájdalmas Szűz-kápolna 1752: Loretói kápolna 1758: Halottak kápolnája 1793: Szent Antal-kápolna</p>			
Volt Ferences kolostor	Kolostor- monostor	<p>A templom É-i oldalához csatlakozó, négyzetes udvart körülvevő, egyemeletes épületszárnyak, amelyek közül a Ny-i szárny a templom Ny-i homlokzata elé lép. A Ny-i szárny D-i homlokzatán a kolostor főbejárata, zárókövében a ferences rend jelvénye, felette évszám (1727). A homlokzatok vakolatarchitektúra nélküliek, a sima falmezőben kőkeretes nyílások, a földszinti ablakokon apácarácsok. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezés, boltozott helyiségek. A középkori torony emeletén található dongaboltozatos helyiségben valószínűleg 17. századi festett stációk. Az É-i szárnyban kialakított refektóriumban és oratóriumban 18. századi stukkós, festett mennyezet és falambéria. Berendezés: több 18. század közepi, díszes ajtó. A ferences konvent középkori kolostora helyén épült 1701-1730 között. Az épületet az 1904-es tűzvész után helyreállították (építész: Horváth József). D-i</p>	Barátok tere 1.	716001	271307

oldalával a templomhoz csatlakozó, négyzetes udvart körülfogó, négyzetes alaprajzú, emeletes barokk kolostorépület, cseréppel fedett sátortetővel. Külső homlokzatai: K-i homlokzat: A szentély É-i oldalához csatlakozó sekrestye emeletes, földszinten három tengelyes, három téglalap alakú, kőkeretes ablak, emeletén két tengely, egy téglalap alakú kétosztású és egy három osztású ablakkal, szintén festett kőkerettel. A kolostor földszintje 13 tengelyes, D-ről a 10. tengelyben kisebb, fektetett téglalap alakú ablak, majd a 11. tengelyben egyszárnyú bejárat, a többi tengelyben a már a sekrestyénél leírt téglalap alakú osztott, kétszárnyú ablakok festett kőkerettel. Emeleten szintén 13 tengely, 10- 11. tengelyben tengelyváltással helyezkednek el az ablakok, illetve a két szint között is két téglalap alakú ablak van, melyek tengelyszélessége megegyezik az emeleten itt elhelyezett ablakokéval. É-i oldal: földszinten 17 tengely, K-ről a 10. tengelyben egyszárnyú bejárat. Ablakok mint fent. Emeleten K-ről a 2., 9. és 16. tengelyben a többinél nagyobb ikerablak. Ny-i homlokzat: földszinten 16 tengely, É-ről az 1. tengelyben félköríves, szalagkeretes, elfalazott pincelejáró, 2. és 3. tengelyben kisebb, fektetett téglalap alakú, szalagkeretes, közepén volutába csavarodó szemöldökös ablak, 4. és 5. tengelyben egyszárnyú bejáratok, felettük gyámok tartotta ívelt szemöldök. 5. tengelyben lévő ajtó szemöldöke alatt imitált zárókő. A többi tengelyben téglalap alakú, fűles keretes ablak zárókőmotívummal és szegmensíves szemöldökkel. Emeleten 16 tengely, É-ről a 2. tengelyben ikerablak, a többi téglalap alakú

ablak füles kerettel, felettük ívelt, középen volutába csavarodó szemöldök. A kolostor Ny-i homlokzata a templom Ny-i homlokzata elé lép, így a kolostor D-i rövid falán nyílik a főbejárat: nagy kétszárnyú, kőkeretes kapu, füles kerettel, zárókőben a ferences rend jelvénye: összefonódó két kar. Szemöldökben MDCCXXVII dátum. Az íves, tagolt, megszakadó, volutába csavarodó szemöldök piramist zár közre. Emeleten 3 tengely középen ikerablakkal. Minden homlokzaton a földszinti ablakokban apácarács. Mindegyik homlokzat egyszerű és tagolatlan. Udvari homlokzatok: K: földszinten 11 tengely, középső tengelyben kétszárnyú kijárat. Emeleten szintén 11 tengely, téglalap alakú, szalagkeretes ablakok. É: földszinten és emeleten 12 tengely, mindenhol ablakok. Minden homlokzaton a földszinti ablakok nagyobbak mint az emeletiek. Ezen a homlokzaton Ny-ról az 1. és 2. tengelyben az emeleti ablakok ugyanakkorák mint a földszintiek. Ny: földszint és emelet 10 tengelyes a fent leírt ablakkal. Itt is az É-i részen az emeleten az első három tengelyben a földszintivel megegyező méretű ablakok. Földszinten a 3-4., 4-5., 5-6., 6-7., 7-8. tengelyek között támpillérek. D: földszint 7 tengelyes, K-ről az első öt tengelyben félkör alakú, majd 2 darab téglalap alakú ablak. Emeleten szintén 7 tengely, keletről 3 félköríves záródású, 1 téglalap alakú dupla és 3 téglalap alakú ablak. É-i szárny alatt részben középkori, részben barokk pince erősen feltöltve, az egykori félköríves, kétszárnyú ajtók szalagkerete csak a vállrészről létszik. Középkori részben kút. Nagyon nedvesedik, a feltöltés

eltávolítására nincs mód. Barokk rész lebetonozott, erősen látszik a nedvesedés. Mindkét pincerészben dongaboltozat, a középkoriban kváderekből, itt a boltozatot hatalmas, tengelyben elhelyezett pillérek tartják, a barokkban téglából készült a dongaboltozat. A kolostor helyiségeinek elrendezése mindhárom szárnyban azonos, a földszinten egytraktusos, udvari folyosóval. Folyosón keresztboltozat, a szobákban szintén. (Topográfia szerint fiókos donga összeérő fiókokkal.) Északi szárnyban a refektórium stukkóval és kifestéssel, eredeti fa, festett lambériával. A refektóriumba és az egykori konyhába dús kőkeretes ajtók vezetnek, egyik szemöldökében freskómaradvány. Emeleten kéttraktus, középfolyosó, lefedés a földszinthez hasonló. É-i szárnyban egy teremnyi harmadik szint - egykori oratórium - itt dongaboltozat barokk stukkóval és feltehetőleg a refektórium lambériájának egy részével, sajnos fehér olajfestéssel leázolva. D-i szárnyban az emeleten nagyterem kettős hevederekkel három szakaszra osztott fiókos, kosáríves dongaboltozattal fedve. A középkori torony emeletén dongaboltozatos helyiség, egykori carcer, falán körben vörös festéssel a keresztúti stációk feltehetőleg a 17. századból. A kolostorban nagyon sok az eredeti barokk ajtó és ablak, eredeti lakatosmunkákkal. A középkori rendház 1475-ben már állt, 1526-ban a török felégette, azt rendbehozták. 1585-ben tűzkárt szenvedett. A 17. sz.-ban folyamatosan működött. 1701-1730 között épült a rendház. Először a keleti szárny épült meg, majd az északi, nyugati és déli. 1904-ben a kolostor is megrongálódott a tűzben,

		1906-ban építették újjá. A nyugati szárny neobarokk homlokzata az 1930-as években készült el. 1958-ban és 1961-ben kisebb belső átalakítások, 1964-ben teljes homlokzatfelújítás történt.			
Kálvária	Kálvária-kálváriadomb	Kőfallal, illetve, drótkerítéssel körülvett területen álló épületegyüttes. Bejárata a terület DK-i oldalán, tornyos, két remetelakást magába foglaló kapuépítmény. A terület közepén a kereszt alaprajzú Szent Kereszt-templom áll. A templom előtt kétoldalt egy-egy kör alaprajzú, manzárdtetős kápolna áll, a K-ihez lépcsőfeljáratos nyitott szószek kapcsolódik. A templom síkmennyezetes. Berendezés: jellemzően 18. századi (töredékesen fennmaradt). A kerítés mentén és a kőfalba építve öt-öt stáció áll. A Kálváriát a jezsuita lelkeségű Agónia-társulat építtette, 1790-ben átépítették (építész: Rabl Károly). A K-i kápolnához a 1810-ben építették a külső szószeket. A remetelakással és homlokzati toronnyal ellátott kapuépítmény 1827-ben készült (építész: ifj. Rabl Károly). 1861-ben lebontották a barokk kálváriát és 1863-ban a régi templomot. Egykor a városon kívül álló dombon épült, szabadon álló, ÉK-i oldalán kőfallal, DNy-i oldalán drótkerítéssel határolt épülecsoport, DK-en téglalap alaprajzú, tornyos kapuépítménnyel (benne 1-1 remetelakással), középen kereszt alaprajzú templommal, kétoldalt két kör alaprajzú kápolnával és a kerítés mentén elhelyezett, illetve a kőfalba épített 5, 5 stációval. Nagyon szegényes már, sekrestyés elmondása alapján többször betörték, a Topográfia szerinti leírásból már csak a tárgyak töredéke található meg. Bejárat felett karzat fakorlással. főoltár: Fájdalmas Szűz oltár két	Damjanich János u. 15.	715131	272005

		<p>angyallal, halott Krisztus szoborral evang.old.: Levétel a keresztről oltárkép, barokk, 18. sz. 2. fele lecke oldal: Krisztus ostromozása oltárkép, rokokó, 1770, Vidi Ferenc szobrok: Mária a gyermekkel Szent Kristóf Jézus Szíve Szent Antal Pietá festmény: Jézus Szíve kétoldalt a hajóban 5 illetve 6 darab pad. K-i kápolna (18. sz., barokk, szószék 1810) félköríves bejárat vasráccsal lezárva- síkmennyezet, feljárt a szószékre Ny-i kápolna (18. sz., barokk) egyetlen nyílás a félköríves bejárat, csak vasráccsal bezárt- síkmennyezet, eredeti festés, vagy legalábbis korábbi festés nyomai az egyszínű legutolsó lefestés alól előtűnnek- a kápolna jelenleg üres, egykor egy Jézus Sziyve festmény és egy kicsike gipszből készült, festett Pietá állt benne, mindkettő jelenleg a templomban- (Pietá az oltáron) Építető/megbízó: Agónia-társulat, 1721 Építésszek/mesterek: Rábl Ferenc (templom), 1790-es évek Császka János, 1833 1721-től építeti a gyöngyösi jezsuita Agónia- társaság- 1723-ban két kisebb kápolna már áll, 1725- ben húzzák fel a kökerítést. 1790-től Rábl átépítésre kap megbízást. 1810-es Canonica visitatio részletesen leírja. 1827-ben épül a kapu (ifj. Rábl). 1833-ban Császka János javításokat végez. Utolsó helyreállítás: 1973.</p>			
Lakóház	Polgárház	<p>Zárt sorú beépítésű, U alaprajzú, földszintes épület, É- i és utcai szárnyának udvari homlokzatán kosáríves, később beüvegezett tornáccal. Jellemzően klasszicista nyílászárók. Feltehetőleg két periódusban épült. É-i telekhatáron az 1990-es években másodlagosan nyitott bejárat. 3 lakás, 2 üzlet. Zárt sorú beépítésű, U alaprajzú, földszintes klasszicista lakóház az</p>	Dózsa György u. 4/1	716218	271628

		aszimmetrikus belső elrendezést takaró, szimmetriára törekvő homlokzattal. A kőkeretes kapuban eredeti kapuszárnyak és vasalás. Az utcai és az északi szárny tornácos két-két kosárárvvel másodlagos beüvegezéssel. Az É-i telekhatáron másodlagosan nyitott bejárattal. Kőkeretes kapu eredeti kapuszárnyakkal és vasalással, 19. sz.-i nyílászárók. 1855 körül már bal oldali udvari szárnya is állott, amely feltehetően későbbi hozzáépítés. A telek É-i és K-i oldalán álló, L alaprajzú épülethez 1855 k. építették hozzá a D-i szárnyat. 90-es években tűzfalát megnyitották két É-i ablakát újakra cserélték.			
Pietá-szobor	Köztéri szobor	Az alsóvárosi temető Szurdokparti u.-i bejáratától balra, a gondnoki lakás fala előtt, hasáb alakú talapzaton álló, festett, népies barokk Pietá-szobor. A temetőben a Szurdokparti utcai bejáratától balra a gondnoki ház falához négyszögletes talapzatra állított festett népies barokk Pietá-szobor. Az ülő Mária bal térdével támasztja fia halott testét, valamint bal kezével tartja Krisztus lecsukló fejét. Mindkettőjük fején császári korona. A 19. század első felében készült.	Egri út	716723	271107
Szt. Orbán-templom	Templom	Egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a K-i homlokzaton törtvonalú oromzat két oldalán a hajó homlokzati síkja elé kiugró torony párral, a szentély lezárásánál törtvonalú oromzattal (a gótikus oromfal részben még látható a padlástérben), a D-i oldalon sekrestyével. Csehboltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: 18. század közepe- főoltárkép: 1762 (Beller Jakab)-mellékoltárképek: 1767 (Franz Xaver Wagenschön). Gótikus templom falainak részbeni felhasználásával	Eötvös Lóránd tér	715508	271865

épült a 18. század közepén (1688-1773 között a jezsuita rend birtokában volt). 1794-ben, 1808-ban és 1840 tatarozták. 1867-ben épült a legfelső toronyszakasz. 1887-ben, illetve 1917-ben megújították. A K-i homlokzat előtt szabadon álló, lépcsős emelvényen álló volutás, feliratos talapzaton kereszt. Állíttatta Hilavai Rozália, 1827. Tér közepén, földszintes családi házak között, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyhajós templom, végén a templom hosszoldalaihoz épített, a keleti homlokzat vonalához illeszkedő toronypárral, Ny-i végén a D-i hosszoldalhoz épített, a Ny-i homlokzathoz illeszkedő sekrestyével. A tornyokon gúლისak, a templomon nyeregtető. A K-i homlokzat előtt, szabadon álló, csigás-volutás négyzetes talapzaton kereszt, rajta színezett barokk corpus. Talapzat előoldalán felirat. Mária mennybevétele, főolt., rokokó- oltárkép 1762 Szentháromság, melléko., rokokó, 1762 (ev. 1.) Szt. Ignác, melléko., rokokó, 1767- Franz Xaver Wagenschön (ev. 2.) Szt. Alajos, rokokó, 1767 (leck. 1.) Xavéri Szt. Ferenc halála, rokokó, 1768 (leck. 2.) Krisztus, melléko., rokokó, 18. sz. (a K-i torony alatti térben) orgonaszekrény, barokk, 18. sz. (az egri minoritáktól) padok, barokk, 18. sz. szobrok újabbak részben eredeti nyílászárók (kórusra vezető ajtók) Magja a gótikus Corpus Christi kápolna a 16. században kapja Orbán pápáról a Szent Orbán titulust 1555-1688: református templom, majd 1705-1710 között ismét 1752-ben tűz teszi tönkre, ettől kezdve folyamatos át- és újjáépítve- 1771: Nagyboldogasszony lett a titulusa 1794-1808: teljes felújítás 1866: tűzvész Utolsó felújítás 1987-

		ben, erről a keleti homlokzaton a bejáratától jobbra tábla: Felújította 1987-ben Csépany István és családja Isten dicsőségére			
Bérház	Bérház	Szabadon álló, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, négy lépcsőházzal, 16 kétszobás, komfortos lakással. A főhomlokzatot középrizalit, lécmellvédes erkélyek, az É-i épületrész földszintjét árkádok tagolják. Az árkádsor a sarokarmírozásokhoz hasonlóan rusztikus kőburkolatú. Tisztviselők számára építtette Gyöngyös városa (építész: Medgyaszay István). Szabadon álló, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, négy lépcsőházzal, 16 kétszobás, komfortos lakással. A főhomlokzatot középrizalit, lécmellvédes erkélyek, az É-i épületrész földszintjét árkádok tagolják. Az árkádsor a sarokarmírozásokhoz hasonlóan rusztikus kőburkolatú. Tisztviselők számára építtette Gyöngyös városa (építész: Medgyaszay István). Szabadonálló, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület négy lépcsőházzal, 16 kétszobás, komfortos lakással. Az előkertes főhomlokzat 12 tengelyes nagyobbik részét oromzatos középrizalit és 5 db lécmellvédes erkély élénkíti. Az É-i oldalon lévő, hátrébb lépő 4 tengelyes épületrész földszintjén kosáríves árkádok vannak, amelyek felett lécmellvédes erkély húzódik. Az árkádsor a sarokarmírozásokhoz hasonlóan rusztikus kőburkolatú. A mellvédeken és a deszka főpárkányon egyszerű fűrészelt díszítmények vannak. A főpárkány koronázó tagja a szintén díszítményekkel ellátott ereszcatorna. Az udvari homlokzatot mindkét szinten lécmellvédes loggiák tagolják. Építtető: Gyöngyös város, 1927 Építészek: Medgyaszay István	Epreskert út 10.	716120	272356

		Tisztviselői számára építtette Gyöngyös város 1927-ben.			
Régi zsinagóga, ma Hősök temploma	Zsinagóga	Szabadon álló, téglalap alaprajzú épület, Ny-i homlokzatát négy dór pilaszter tagolja, és háromszögű oromzat koronázza, közepén Dávid csillaggal. A pilaszterek között a földszinten egy-egy félköríves árkád, illetve az emeleten ablakok nyílnak. Építtette a Chevra Kadisa Egylet (építész: Rabl Károly). 1826-ban, illetve az 1917-es tűzvész után átalakították. Az 1960-as években - főhomlokzatát kivéve - teljesen átalakították. Téglalap alaprajzú, szabadon álló épület. A patak felőli főhomlokzatát négy kannelurázott dór pilaszter tagolja. Köztük a földszintes 1-1 félköríves árkád, az emeleten 1-1 félköríves záródású ablak. A sima architráv felett háromszögű oromzat. Építész: Rabl Károly, 1818-1820 Épült 1818-1820 között. Tervezte Rabl Károly. 1826-ban átalakították. 1945-ben romos lett. Mozi céljára állították helyre. Csak főhomlokzata őrzi eredeti formáját.	Vármegyeház tér 8.	715556	271498
R. k. templom (Szent Bertalan)	Templom	Szabadon álló, háromhajós, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, körben támpillérekkel erősítve. Homlokzata timpanonnal lezárt törtívű oromzatos, kétoldalt kinyúló toronypárral. D-i oldalon a középkori torony maradványait, É-i oldalon a keresztelőkápolna alapjait, tőle Ny-ra középkori épület maradványait tárták fel. Csehsüveg boltozattal fedett hajó és szentély, a hajó Ny-i oldalán és a mellékhajók felett karzat. É-i hajó falán befalazott gótikus ajtó, amely az egykori keresztelőkápolnába vezetett. A szentélyzáródáson feltárt gótikus ablakok. Falképek: 1921-1922 (Dudits Andor, Tardos Krenner	Hanisz Imre tér	715805	271670

Viktor, Túry Gyula, Unghváry Sándor, Zsille Kálmán). Berendezés: jellemzően 18. század második fele- főoltár szobrok: 1783 (Hebenstreit József), főoltárkép: 1773 (Kranovetter Gábor)- bronz keresztelőmedence, 1500 körül. Építtette a templom kegyura Gyöngyös városa késő gótikus csarnoktemplom többszöri átalakításával. Mai formáját 1773-ban nyerte el. A D-i torony Hám János püspök költségén - az É-i mintájára - 1815-ben készült el (kivitelező: Rabl Károly). 1854-ben Császka János püspök költségén tatarozták. A templom 1917-ben leégett, helyreállítására 1921-ben került sor (építész: Nagy Virgil, Wälder Gyula). Tér közepén szabadon álló, háromhajós, poligonális szentélyzáródású templom. A nyugati homlokzat elé ugró, homorított oldalú négszög alaprajzú toronypárral, a hajó és a szentély oldalán támpillérekkel. A tornyokon lapos sätortető, a hajón nyeregtető. Egységes barokk belső főoltárral és 6 mellékoltárral. Főoltár: Szent Bertalan vértanúsága kép (1773) Evangéliumi oldalon: - Fájdalmas Szűzoltár Szent Pál megtérése-oltárképpel (1750 k.) - Mária születése-oltár (1800), klasszicista - Szent Kereszt-oltár (1800 után), klasszicista Leckeoldalon: - Szent Anna-oltár (1750 k.) - Szent Tamás apostol oltára (1800 k.) - Mária mennybevitele-oltár (17. sz. második fele) Kiváló barokk szószék barokk padok és papi székek barokk sekrestyeajtó eredeti vasalásokkal (1750) Orczy-epitáfium Almásy-sírtábla A bejárati ajtótól jobbra barokk női szent imádkozó szobra. A 15. sz. utolsó negyedében a meglévő templomot csarnoktemplommá bővítették. 1585-től több ízben

		tűzvész és földrengés pusztítja el az épületet. 1756-ig barokk átépítés, 1774-ben építették az északi tornyot. 1773-ban a déli tornyot építik a város határozatára.			
Mária koronázása szobor	Köztéri szobor	A Szent Bertalan-templom D-i tornya előtt, lépcsős alépitményen feliratos, hasáb alakú talapzatra helyezett kompozit fejezetes oszlop tetején Mária megkoronázása-jelenet. Középen térdelő Szűz Mária felett Atya - Fiú - Szentlélek ábrázolás, eredetiről készült másolat. Az eredeti a Szent Bertalan-templomban. Az eredeti szobor borzalmas állapotban van a Szent Bertalan-templomban, a bejáratától balra. Az oszlopon csak másolat van. (1996.11-11.) Szabadon álló, négyzetes talapzatra helyezett, sima törzsű, kompozit fejezetes oszlopon Atyaisten és Krisztus megkoronázza a közöttük elhelyezkedő Máriát. Felettük a Szentlélek galambja. A talpzat előoldalán barokk cartouche-ban istenszem, a talpzat két oldalán felirat maradványa.	Hanis Imre tér	715765	271653
R. k. templom (Olajbanfőtt Szent János)	Plébániatemplom	Az egykor Gyöngyöspüspöki falu közepén, kőfallal kerített területen, szabadon álló, egyhajós, keletelt, poligonális szentélyzáródású templom, a Ny-i homlokzat középrizalitjában toronnyal, a szentély és a hajó homlokzatain támpillérekkel, a szentély É-i oldalán sekrestyével. Csehboltozatos hajó és szentély, a hajó Ny-i oldalán karzat. Berendezés: részben 18. század közepe, részben 20. század- főoltárkép: 1940-es évek (Takács István). Építtette a romos középkori templom felhasználásával Eszterházy Károly püspök. A hajó É-i falánál, a körítőfal mellett, másodlagosan idehelyezett festett kőkereszt, 1910. A kerítésfalba építve másodlagos elhelyezésű sírkő, 16. század. A falu közepén az út mellett fallal körülkerített területen	Püspöki u.	715245	270419

szabadon álló, keletelt egyhajós templom Ny-i homlokzati toronnyal. A hajó É-i falánál a kerítőfal mellett máshonnan idehelyezett festett kőkereszt (neobarokk, 1910). A területen elszórtan faragott kövek hevernek (barokk). Szabadonálló, egyhajós, keletelt, nyeregvetős templom a nyolcszög 3 oldalával záródó szentéllyel és a Ny-i homlokzat középtengelyében álló fa zsindegyel fedett, harang alakú tetőzetű toronnyal. Szentély D-i falánál sekrestye. Kerítőfal: Körülbelül 2 méter magas, kőből rakott, szabálytalan alaprajzú védőfal egy É-i és egy Ny-i bejárattal/kapuval, a nyugati bejárat körül 13 darab kőből faragott, kulcslyuk alakú lőréssel, É-i falszakasz belső oldalán befalazott középkori sírkő. Sírkő: Templom körítőfalának É-i belső szakaszán befalazott téglalap alakú gótikus sírkő. 2/3 - 1/2 arányban 2 tükörre osztott, felső tükörben 3 karéjos végű kereszt, alsó tükörben töredékes felirat: HIC IACET IUVENIS /.../REASR/ 3 boltszakaszos hajó, keskenyebb szentély- csehsüveg boltozat- szentély D-i oldalánál bolthajtásos sekrestye- karzatra feljárt a toronycsarnokból- főoltár: Olajba főtt Szt. János-oltárkép, Takács István kétoldalt Mária Szíve és Krisztus Szíve szobor- diadalívnél Szt. Teréz és Szt. Ferenc szobra evang.old.: Sposalitio-oltárkép, 1890 k., Kiss Alajos leckeold.: szószék, fa, későbarokk hajó falánál: Szent Család-oltárkép (modern) északi falnál a hajóban: festett barokk hordozható Mária a gyermekkel, 18. sz. 2 x 10 db egyszerű barokk padkarzat alatt Lourdes-i Mária oltár: háttér falra festett, (szignált: Barna és Szabó 1954) előtte a Lourdes-i szobor másolata orgona sekrestyében egyszerű

		barokk sekerestyeszekrény. A terület a 12. sz-ban az egri püspök birtoka volt. 1560-ban a gyöngyösi ferencesek vállalták a pasztorálást. A templom ekkor már állt. 1767-ben épült a Ny-i homlokzat barokk stílusban. Az addig önálló Gyöngyöspüspöki 1923-ban egyesült Gyöngyössel.			
Kereskedelmi Bank Székház	Bank(ház)	U alaprajzú, egyemeletes saroképület, a sarkon toronnyal. Szecessziós vakolatdíszítésű kapualj. A korábbi épületből származó feliratos, évszamos (1731) ajtókeret a lépcsőház földszintjén befalazva. A korábban itt álló Stössel-ház elbontását követően a Gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank építtette (építész: Freund Dezső). Az 1917-es tűzvész után átalakították, udvari földszintes szárnyait 1996-ban bontották el. Eredeileg bank, ma lakóház a földszinten üzletekkel. Egyemeletes eklektikus saroképület a sarkon toronnyal. A Fő tér felőli homlokzaton szecessziós tagolású kőkeretes kapu felirattal. A körülépített hosszúkás udvar szárnyai földszintesek. 1912 fszi D-i, K-i szárnyat 1996-ban lebontották, az emeleti szárnyak függőfolyosósak. Szecessziós tagolású kapualj. A lépcsőház falába beépített, 18. századi kő ajtókeret a korábban itt állt házból származik. Építtető: Gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank A jelenlegi épület helyén 1912-ig barokk ház állt, amelyből későreneszánsz tagolású ajtókeret őrződött meg. A feltehetően téves hagyomány ezt az épületet tartotta II. Rákóczi Ferenc gyöngyösi Fő téri házának, amelyben a fejedelem Széchényi Pál kalocsai érsekkel a béketárgyalásokat folytatta 1704-ben. 1722-től Stessel Kristófé, 1850-ben Luby József tulajdona. 1912-ben lebontották,	Fő tér 2.	715778	271602

		helyén a Gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank számára szecessziós ház épült. Ekkor még állt az épület északi szomszédja, a földszintes Esterházy-ház, melyet az 1917-es tűzvész után bontottak le a mellette álló nemzeti iskola maradványaival együtt. Ekkor a Fő tér 2. sz. házat bővítették. A templom felé új homlokzatot alakítottak ki, és a tér felé néző homlokzatot is átalakították.			
Lakóház	Társasház	Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes lakóház. Aszimmetrikus homlokzat, É-i oldalon enyhe kiülésű, oromzattal koronázott rizalit, D-i tengelyében kapu felette rokokó mellvédes erkély. Belső terei részben boltozottak. Néhány 18. század második feléből származó nyílászáró, vasrács. Feltehetően az 1750-es években épült, az 1917-es tűzvészben megsérült, homlokzatát neobarokk stílusban helyreállították. Zártorú beépítésű L-alaprajzú, egyemeletes barokk lakóház. Három É-i tengelye enyhe kiülésű, oromzattal koronázott rizalitban, D-i tengelyében az emeleten rokokó mellvédes erkély. Neobarokk homlokzatán az eredeti kiképzésből csupán a nyílástengelyek számát, beosztását és a barokk erkélyt tartották meg. Udvari homlokzatán füles kőkeretes barokk ablakok sorakoznak, amit az emeleten egy félköríves nyílás tör meg. A boltozott kapualjból jobbra nyílik a lépcsőház kovácsoltvas barokk ajtóval. Azonos mintájú a lépcsőház eredeti korlátrácsa. Az udvari szárnyban a helyiségek mindkét szinten boltozottak. Az emeleti folyosó végén barokk ajtó található. Feltehetően az 1750-es években épült, a 18. sz. második felében és a 19. sz-ban az Erős-család tulajdonában volt. Az 1917-es	Fő tér 5.	715719	271598

		tűzvészben megsérült, ekkor pusztultak el az utcai szárny emeletének boltozatai.			
Lakóház		Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes lakóház. Kétraktusos utcai-, az É-i oldalon egytraktusos udvari szárnyal, az udvari homlokzat előtt függőfolyosóval. Az emelet utcai traktusa poroszsüveg boltozatú, a többi helyiség barokk boltozatú. Barokk, szecessziós nyílászárók. A telek D-i szélén, egykor közterületen, jelenleg a Fő tér 10. falához kapcsolódóan álló négyzet alaprajzú melléképület, az ún. kápolna, a századfordulón épült. Az épület magját a gr. Almásy család építtette a 18. század első felében, amelyet 1790 körül bővítettek. 1870-ben, 1898-1912 között, majd 1945 után ismételten bővítették és átalakították. Egyemeletes lakóház zártorú beépítésben, két traktusos utcai szárnyal, egy traktusos udvari szárnyal a telek É-i oldalán. Vakárkádós utcai homlokzat a kapu fölött újabb erkéllyel (20. sz. eleji) amelynek feltehetően volt barokk előzménye. Az udvari homlokzatot tagoló függőfolyosót szegmentíves boltozatok tartják. (A kovácsoltvas korlát ovális elemekből áll és merevítőkkal van ellátva.) A telek déli szélén levő egykori köz a századfordulón épült be. Ennek területén, a Fő tér 10. falához kapcsolódóan egy helyiségből álló négyzet alaprajzú melléképület, ún. kápolna áll. Az emelet utcai traktusa kivételével a helyiségek barokk boltozatúak. A lépcsőház a kapualjából balra nyílik. Az emeleten a lépcsőházzal egybekapcsolt térnek a szomszéd épülettel érintkező falain lépcsős keretezésű csúcsíves falfülke található. Különböző korú, jó minőségű nyílászárók 18. sz.,	Fő tér 8.	715767	271568

		szecessziós 1912, 1917 után neobarokk. (az L alaprajzú emeletes épület földszintje) Az épület magja az Almásy-család 18. sz. első felében épült barokk háza volt, amelyet 1790 körül bővítettek emeletessé. Az 1870-es években neoreneszánsz homlokzatot kapott, amiből nem maradt semmi, csak fotókon látszik. 1898-1912 között Hanák Kolos átalakította, és a közt megszüntetve dél felé kibővítette. (A köz területén lévő kápolnát az 1855-ös térkép még nem, a 19. sz. végén készült azonban már mutatja.) A főhomlokzat is új architektúrát kapott, amelyet megtartottak a tűzvészt követően is, amikor az utcai traktus beomlott boltozatai helyére poroszüveg boltozatot építettek. A jelenlegi homlokzattagolás 1945 után készült.			
Heves Megyei Bank Rt.	Bank(ház)	Zártorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes, tetőtérbeépítéses, vasbeton szerkezetű épület. Homlokzatát kétoldalt fémszerkezetű rizalitok tagolják. Közöttük az első emeleten félköríves nyílású loggia. Épült a Heves Megyei Általános Bank Rt. megbízásából (építész: Mende Valér- kivitelező: Gajdóczky Antal). Az 1917-es tűzvész után homlokzatát leegyszerűsítve állították helyre. Eredetileg bank, ma helyőrségi klub. Egy manzárdemeletes, zártorú beépítésű, L-alaprajzú vasbeton szerkezetű szecessziós épület. Homlokzatát kétoldalt trapéz oldalban kidomborodó fémszerkezetű rizalitok tagolják. Közöttük az első emeleten félköríves nyílású loggia. Építető: Hevesmegyei Általános Bank Rt. Építésszek: Mende Valér - tervező, 1911-1914 Gajdóczky Antal - kivitelező Haas és Somogyi - vasportálok Épült az Orczy-levéltár	Fő tér 9.	715714	271569

		jobboldali részének elbontása után. 1911-1914-ben Mende Valér tervei szerint. Az 1917-es tűzvész után a homlokzat felső részét leegyszerűsítve állították helyre.			
R. k. plébánia (Szent Korona-ház)	Plébánia	Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes épület, az emeleten füles, szalagkeretes ablakokkal és erőteljes koronázó párkánnyal, amely a középtengelyében erős ívben megtörik. Középtengelyben nyíló, kosáríves záródású kapuja fölött íves alaprajzú balluszteres erkély. Az erkélyajtó fölött ovális, kőkeretes mezőben átfestett Szűz Máriafalkép, fölött a főpárkány alatt kőből faragott Almásy címer. Az udvari homlokzat teljes hosszában kosáríves árkáddal alátámasztott terasz húzódik. A két udvari szárny több periódusban utólag épült, a K-i előtt függőfolyosó. Csehboltozatos kapualjból nyíló fiókos dongaboltozatú lépcsőház, kétkarú, fakorlátos lépcsővel. Az utcai és a Ny-i szárny középfolyosós elrendezésű, boltozott terekkel. Építtette gr. Almásy Pál korábbi emeletes ház felhasználásával (építész: Rabl Károly). A lépcsőházat 1840 körül klasszicista stílusban átalakították. 1806-ban és 1809-ben itt őrizték a hadiesemények miatt a koronát, innen elnevezése. Udvarán Szent Donát-szobor (trs.: 2077). Plébánia szakrális művészeti kiállítással. Zártorú beépítésű, U alaprajzú, egyemeletes barokk ház nyeregtetővel fedve. 2+5+1+5 tengelyes utcai homlokzatát a szűkebb-tágabb axis-állások és a kaputengely gazdag kiképzése ritmizálja. A kiváltott földszinti nyílások helyén végig kirakatok és portálok húzódnak, felettük övpárkánnyal. Az emeleti ablakok könyöklőpárkányos és füles kőkeretűek. Kosáríves	Belváros tér	715869	271633

kőkeretű, eredeti szárnyait őrző kapuja fölött íves alaprajzú balluszteres erkély, melyet kétoldalt egy-egy 45 fokban beállított falpillér és ugyanilyen elhelyezésű, szabadon álló oszlop hord. A kapukeret erőteljes záróköve egyben az erkélytartó konzol szerepét is betölti. A kapu fölött, az emeleten félköríves erkélyajtó nyílik szegmensívvel megtört párkánnyal, efölött ovális alakú, kőkeretes mezőben Mária-freskó angyalokkal, átfestve. Gazdagon tagolt barokk zárópárkány a kapu fölött tört vonalú, íves megemeléssel, a megemelt mezőben kőbpl faragott, rokokó keretű Almásy-címerrel. Udvari homlokzatain az utcaiakhoz hasonló kőkeretes nyílások vannak. Az utcai szárny udvari oldalán, a földszinten nyitott, kosárirves árkádsor négy különböző szélességű nyílással, fölötte terasz. A keleti udvari szárny emeletén utólag épített függőfolyosó vezet a hátrébb ugró szakasz barokk földszintje feletti újabb emeletére. A nyugati udvari szárny földszintes része szintén 19. sz. végi vagy 20. sz. eleji bővítés. A kapualjat négyszakaszos - középen két szélesebb, két végén egy-egy keskenyebb - csehboltozat fedí. Kétoldalt kőkeretes nyílások. A harmadik boltszakasztól jobbra kisebb előtér van, ebből nyílik a lépcsőház ill. a pincelejárát 3 római, dór oszlop között. A kétkarú lépcsőt és a lépcsőház emeleti részét klasszicista falkorlát díszíti, fölötte barokk fiókos dongaboltozat. Az emeleten az utcai és a nyugati udvari szárny is középfolyosós elrendezésű. A barokk épületrész helyiségei - az emelet utcára néző szobáit kivéve - boltozottal. Az udvari szárny közvetlenül a lépcsőházból nyíló helyiségében

		<p>szakrális művészeti kiállítás van. A boltozatot Márton Lajos 1944-ben készült freskója díszíti, mely a Szent Korona gyöngyösi tartózkodásáról emlékezik meg. Építtette Almásy János 1752-ben. Almásy Pál 1784-ben kelet felé bővítette, és új homlokzattal látta el Rábl Károly tervei szerint. 1806-ban és 1809-ben itt őrizték a Szent Koronát. Lépcsőházát 1940 körül átalakították. Az udvari szárnyakat a 19. sz. végén vagy a 20. sz. elején bővíthették. Az emeleti utcai szobák boltozata az 1917-es tűzvészben elpusztult. 1932-ben a felsővárosi r. k. egyházközség megvásárolta a házat, 1945 óta plébániaépületként szolgál.</p>		
<p>Jezsuita gimnázium (Páztay János Zeneiskola)</p>	<p>Gimnázium</p>	<p>Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület, K-i homlokzatán, az emelet két szélső tengelyében egy-egy fülkében az egykor itt elhelyezett Szent Ignác és Szent Ferenc-szobor másolataival (az eredeti szobrok a Mátra Múzeumban találhatóak). A földszinti helyiségek boltozottak, az emeletiek síkfedésűek. Lépcsője új. Épült a jezsuita rend gimnáziumának a Forgách család által adományozott telken. 1766-ban Eszterházy Károly püspök költségén tovább csinosították. Az épület 1776-tól a ferencesek birtokába került. 1871-ben emelettel bővítették. 1899-től a város hivatalai működtek benne. Közvetlenül a Szent Bertalan templom szentélye mögött, tér közepén szabadon álló, téglalap alaprajzú, nyeregtetős, emeletes, egyszerű barokk iskolaépület. földszint 3 tengelyes, emelet négy tengelyes földszinten csak a középső ablakkeret eredeti, ez füles /****/ kőkeret. emeleten a két szélső tengelyben félköríves záródású</p>	<p>Szent Bertalan u. 11.</p>	<p>715854 271667</p>

		<p>szoborfülkék, benne barokk utánzatú kőszobrok Bejárat fiókos dongával fedett folyosóra nyílik, innen nyílik a három nagy terem, a nyugati, s egyben a legnagyobb, ma a koncertterem, melynek fiókos dongaboltozata van, Ny-i falában befalazott eredeti keretezésű egykori kijárat. A másik két terem fiókos teknőboltozattal fedett. A középső előtérként funkcionál, a folyosóról nyíló bejárat eredeti keretezése megvan. A keleti terem több helyiségre szabdalta, ezek ma irodák. A folyosó K-i végén lépcső vezet az emeletre (teljesen új) Az emelet síkfödémű, sok kis zeneteremre osztott. Figyelem! földszint egyébként jó alaprajza a topográfiába tükörképesen fordítva került be! A jezsuita rend 1633-tól foglalkozott tanítással a városban. E mellett pasztorálást és betegellátást is végzett. A 17. sz. 2. felében a gimnázium már önálló épület volt. A 18. sz. első felében működő épület helyét nem ismerjük. Ezt a telket a rend a Forgách családtól ingyen kapta, Tamásdi János rajta álló házát lebontották. 1751. máj. 16. alapkövetétel 1752. okt. 7. megnyitás 1766. Esterházy Károly püspök téglákat ad a helyreállításhoz 1773-1776. világi papok tanítanak 1776. átveszik a ferencesek 1782-1783. Rábl Károly tervei szerint átalakítják 1870-es évek: emeletráépítéssel tervezik a bővítést.</p>			
Grassalkovich-palota (Városi Könyvtár)	Palota	<p>Zártosrú beépítésű, U alaprajzú, kétemeletes, részben alapincézett, nyeregtetős épület, az udvaron, csatlakozó 18. századi istállóval, az É-i, illetve Ny-i szárny előtt húzódó 20. század eleji függőfolyosóval. Az épület földszinti terei részben boltozottak, az istálló kéthajós, boltozott. A barokk lépcsőház kő</p>	Fő tér 10.	715763	271540

mellvédje átépítve fennmaradt. Az épület magját képező egyemeletes barokk palotát gr. Grassalkovich I. Antal építtette az 1740-es években. 1906-ban Vajda Antal a gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank igazgatója szerezte meg az épületet, aki átalakította. Ekkor épült a második emelet és készült az új homlokzat. Az utcai oldal földszintjén üzletek. Az utcai szárnyba a városi könyvtárat tervezik majd elhelyezni, az udvari szárnyban üzletek lesznek. (1996) Kétemeletes, nyeregtetős, U alaprajzú épület zárt sorú beépítésben. Középtengelyében a Grassalkovich-címmel díszített barokk kőkapu maradványai, fölötté a 2. emeleten vasmellvédes erkély. A Ny-i szárny udvari homlokzata előtt függőfolyosó húzódik mindkét szinten, amely rövid szakaszon az É-i homlokzatra is ráfordul. Az U benyúló szárnyainak fszt-je 18. sz-i, az emeletráépítés későbbi. A kapualj és az ettől északra levő helyiségek barokk boltozatúak, a lépcsőházban barokk bábos kőkorlát egy szinttel feljebb helyezve. Az udvari szárnyban boltozott pince, boltozott barokk helyiségek illetve a két-két pillérel osztott egykori közre néző kőkeretes nyílásokkal. Öntöttvas, korlát, historizáló, 1880 (lépcsőház, erkély, függőfolyosó) Az egyemeletes barokk palotát Grassalkovich Antal építtette az 1740-es években. A 19. sz. elején átalakították. Második emelettel bővítették az 1880-as években. Belsejét átalakította Vajda Antal, a Gyöngyösi Gazdasági és Kereskedelmi Bank igazgatója 1906-1907-ben. A tűzvész után (1917) a homlokzatról elhagyták az emeleket elválasztó osztópárkányt.

Orczy-levéltár	Levéltár	<p>Zárt sorú beépítésű, L alaprajzú, egyemeletes épület. Az utcai homlokzat főpárkányának magas képszékében három fekvő téglány alakú faltükör, allegorikus-mitologikus domborművekkel. Udvari szárnyának két helyisége, az alatta lévő pincével középkori eredetű, boltozott. A földszinti helyiségek boltozottak. Építtette a középkori eredetű lakóház és D-i szomszédja egyesítésével ifj. Orczy Lőrinc, aki itt alakíttatta ki a családi levél- és könyvtárat (építész: Zohfal Lőrinc). 1876-ban a két épület ismét önállósult, a D-i épületrészt lebontották s helyén épült a Heves Megyei Bank Rt. épülete (trs.: 10249), az É-i, csonka homlokzattal maradt fenn. Ezt 1964-ben a későbbi átalakításoktól megtisztították. A földszinten üzletek, az emeleten egy lakás. Egyemeletes épület zárt sorú beépítésben. Az udvari szárny első szakaszában a pincében és a földszinten gótikus boltozatok. A pince és a földszint többi helyisége barokk boltozatú. A klasszicista homlokzat bal oldalán nyílik az egyenes záródású kapu, mellette három félköríves záródású kőkeretes nyílás helyezkedik el. Az emeleti ablakokat toszkán fejezetű oszlopok ill. pilaszterek szegélyezik. Az ablakok összefüggően végigfutó zárópárkánya egyben a homlokzat főpárkányának alsó tagozatát alkotja-felette a szokatlanul magas képszékben három fekvő téglány alakú faltükör, allegorikus-mitologikus domborművekkel. Építtető: ifjabb Orczy Lőrinc, 1824 Építész: Zofahl Lőrinc, 1824 A ház udvari szárnyának két helyisége Gyöngyös egyetlen ismert középkori eredetű világi építménye. Az utcai szárny földszintje és az udvari szárny Ny-i fele a 18. sz.</p>	Fő tér 11.	715711	271554
----------------	----------	---	------------	--------	--------

		<p>második feléből való. Az 1740-es évektől a szomszédos Fő tér 9. sz. házzal együtt az Orczy család birtokában volt. 1824-ben az addig önálló két épület közös emeletet kapott. Itt helyeztette el ifj. Orczy Lőrinc a család levéltárát és könyvtárát. Új, közös utcai homlokzat is készült. 1876-ban ismét önállósult a két épület, a 9. sz. házat új tulajdonosa hamarosan le is bontotta. Helyén 1911-ben felépült a Heves Megyei Általános Bank Rt. székháza. A 11. sz. ház aszimmetrikus, csonka homlokzattal maradt fenn. Későbbi módosításait az 1964-ben befejezett helyreállítás szüntette meg.</p>			
Rusz-ház	Polgárház	<p>Átmenő telek, mindkét utca felől zárt sorú, földszintes, alápincézett, udvari szárnyon utólagos tetőtér beépítésű, épületegyüttes. A Jókai utca felőli lakóépület, középfolyosós elrendezésű, az udvar felé középrizalittal. A Sas u.-i oldalon a főépülettől független, U alaprajzú, földszintes, lapostetős gazdasági épületek helyezkednek el. Az udvar É-i részén a két épületszárnyat terasz (ma átalakítva) kapcsolja össze. Alaprajz eredeti formában, részben szecessziós nyílászárókkal fennmaradt. Építtette Rusz Jakab bornagykereskedő (építész: Medgyaszay István). Borászati üzemmel. Átmenő telek mindkét utca felől zárt sorú, földszintes beépítéssel. A Jókai utca felől előkertes lakóépület középfolyosós elrendezéssel, az udvar felé középrizalittal. A főhomlokzaton két kapuval, bal oldali a házba, a jobb oldali a pincébe vezet. A homlokzat tagolóelemei kőből készültek, de a faépítészetből származó motívumokkal. Az egész épület alatt pince van, amely az udvarból és az utcáról is megközelíthető. Az</p>	Jókai Mór u. 8.	715675	271236

		<p>udvari oldalon a tetőtér be van építve. A Sas utcai oldalon a főépülettől független, U alaprajzú beépítésben földszintes, lapostetős gazdasági épületek helyezkednek el zárt kapualjjal. Az udvar É-i részén a két épületszárnyat az egykori terasz megcsonkított, esetleg áthelyezett maradványai kapcsolják össze. (kő oszlopok közötti mellvéd) Alaprajz eredeti formában. Nyílászárók megvannak. Építtető: Rusz Jakab, 1920-1923 Építész: Medgyaszay István Államosítását követően, 1995-ig a Jókai u. 6. sz. házzal összekapcsolva a városi kórház szemészeti és fülészeti osztálya működött benne. A földszinten kórtermeket, vizsgálókat, műtőket alakítottak ki, az öt tetőtéri szobában nővérszállás volt.</p>			
Hajdu-ház	Polgárház	<p>Zártsoros beépítésű, téglalap alaprajzú, egyemeletes sarokház, a Szent István utcai oldalon és az udvarban földszintes melléképületekkel. A főhomlokzaton középrizalitban gyermekalakokkal díszített kapu, a rizalittól balra az emeleten két zárterkély, jobbra sarkon beforduló loggia. Belső terei jelentősen átalakítva. Építtette Hajdu Dezső borkereskedő (építész: Löffler Béla). 1950 után belsejét teljesen átalakították. A Jókai utca felőli emeletes és a Szent István utcába lévő földszintes rész is alá van pincézve. A pincék és a földszintes épületszárnyak szolgálták a bor feldolgozására és tárolására. Az üzleti bejárat a Szt. István utca felől nyílt. Egyemeletes, reprezentatív lakóház két utcára néző homlokzattal, a Szent István utcából és az udvarban földszintes melléképületekkel. A Jókai utca felől eredetileg előkertes volt. A homlokzat három részre tagolódik: a bal oldali három tengelyes, az emeleten</p>	Jókai u. 24.	715630	271020

		<p>két zárterkélyvel, a középső szakaszban nyílik a kapu, felette oszlopok keretezik az ablakkal áttört íves falszakaszt, a harmadik szakasz a sarokrészhez vezet, amely a földszinten 45°-ban sík, az emeleten íves, kétoldalt loggia kapcsolódik hozzá. A homlokzatot konzolos főpárkány és füzérdíszes attikafal zárja le, amelyet a sarkon kővázák díszítenek. A homlokzat díszítésében klasszicizáló és barokkos elemek keverednek. A kapu két oldalán gyermekalakok, az íves sarokrészen női fejes hermapillérek állnak. Vasszerkezetű előtető maradványai. A telek D-i és É-i oldalán gazdasági melléképületek és cselédlakások ma üzlet és lakófunkcióban. Teljesen át van alakítva. Néhány stukkó részlet. Loggiás lakás: esküvői ruha, két féloszlopos, stukkós Építető: Hajdu Dezső borkereskedő, 1920-1922 Építészek: Löffler Béla építész, Balázs Farkas kivitelező, 1920-1922 Építette Hajdu Dezső borkereskedő, tervezte Löffler Béla. A Jókai utcában eredetileg előkert volt, az udvari melléképületekben mosókonyha, szárító és a borfeldolgozáshoz szükséges helyiségek voltak. 1938-tól a gazdasági bejárat és a főépület között magasabb, földszintes szárnyban rendőrőrs működött. Az 1950-es évek végén vagy az 1960-as évek elején kis, komfortos lakásokra szabdalták az épületet. A főlépcsőház helyén egy egyszerű lépcsőt építettek, a tér nagyobb részét a lakásokhoz kapcsolták.</p>		
Grüssner-villa (Tüdőbeteg-gondozó Intézet)	Villa	<p>Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes villa, oldalrizalittal, neorokokó lépcsőfeljárattal vázákkal és kovácsoltvas korláttal, az ablakok fölött antikizáló domborművekkel. Hátsó homlokzatának É-i oldalán törtvonalú oromzat. Teljesen átalakított belső</p>	Egri utca 2.	716126 271204

		<p>alaprajz, részben historizáló nyílászárók. Korábbi lakóháza helyén építtette Grüssner M. Salamon földbirtokos (építész: Wälder Gyula). Tüdőgondozó Eredetileg csatlakozó beépítésű négyzet alaprajzú villa, a főhomlokzat bal oldalán egy tengellyel kiugró két ablaktengely széles rizalit. A szárny az ablakok fölött antikizáló domborművek találhatók szüreti jelenetekkel (két dombormű váltakozik). A bejárathoz reprezentatív lépcső vezet, két rokokó vázával díszített törpepillérrel és rocaille-motívumos kovácsoltvas ráccsal. A kökeretes ajtó egyenes záródású, felülvilágítós. A hátsó homlokzat É-i felén gazdag tagolású oromzat. Teljesen átalakított, tüdűszűrőállomás. Eredeti nyílászárókkal. Építtető: Grüssner M. Salamon, 1920 Építészek: Wälder Gyula tervező, Balázs Farkas kivitelező Grüssner M. Salamon cégének üzemi és raktérépületei a szomszédos nagykiterjedésű telken helyezkedtek el. Korábbi lakóháza helyén 1920-ban építtette fel a villát.</p>			
Ispita	Kórház	<p>Szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes saroképület, a K-i oldalon földszintes toldalékkal. A Koháry u. felőli főhomlokzat földszinti középtengelyében fülke, benne Szent Erzsébet alamizsnát oszt szoborral. Udvari homlokzatok földszintjén befalazott kosárvíves arkádok. Boltozott földszinti terek, Ny-i szárnyban boltozott kétkarú lépcsőház. Építtette Gyöngyös városa, Koháry István 1725-ben a szegények ápolására tett alapítványának felhasználásával az elpusztult középkori ispotály épület mellett (építész: Quadri Kristóf). 1806-ban bővítettek (építész: Rabl Károly). 1856-1857-ben emelettel és lépcsőházzal</p>	Koháry István utca 2.	716203	271526

bővítették (építész: Császka János). Üres. Szabadon álló egyemeletes épületben. A négyszögletes udvar Ny-i és D-i oldalát határolják az épületszárnyak az udvar felől folyosóval. A K-i oldalon az emeletes rész egy tengelynyit fordul be, majd egy kisebb földszintes toldalék csatlakozik. A Koháry úti főhomlokzaton egytagú főpárkány, osztópárkány, vakolt szalagkeretes álló téglány ablakok, négyzet alakú pinceablakok. A földszint közepén félköríves fülke szoborcsoporttal - Szt. Erzsébet és egy koldus. A déli homlokzaton nincs övpárkány. Az udvar földszintjén befalazott kosáriréses árkádok. (Ny-i szárny - 5 db, D-i szárny 7 db) Az emeleten a lizénákkal egybefüggő azokkal megegyező szélességű párkányok keretezik a faltükröket, amelyekben keretezés nélküli álló téglány ablakok vannak. Két részes főpárkány. A Ny-i szárny alatt pince egymásból nyíló dongaboltozatos helyiségekkel. A földszinten csehboltozatos folyosók, fiókos donga ill. fiókos teknőboltozatos termek találhatóak. A Ny-i szárnyban van a tömör orsófalas, két boltozott karú lépcsőház. Az emeleti helyiségek boltozatlanok. Építészek/mesterek: Quadri Kristóf, 1761 A középkori eredetű ispotály lakóinak gondozását a ferencesek végezték. Korábbi épületeinek maradványai a jelenlegi udvar alatt rejlenek. A fennálló L alaprajzú kórházépületet 1761-ben építették földszintes formában, mestere feltehetően Quadri Kristóf volt. 1856-57-ben emeletet építettek rá. Ettől kezdve katonai kórháznak használták. A két világháború között polgári fiúiskola és felső mezőgazdasági iskola működött benne,

		később általános iskola lett, és 1996-is az is maradt. A Szent Erzsébet-szobor egy ideig a Mátra Múzeumban volt, az 1980-as években került vissza a homlokzatra.			
Nemzeti Bank és Tűzoltólaktanya (Körzeti Földhivatal és Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóság)	Vegyes rendeltetésű épület	Csatlakozó beépítésű, egyemeletes épület, három utcára néző homlokzattal. Az É-i homlokzat középtengelyében oszloppárral szegélyezett kapu felette attikamellvéd. A Ny-i szárny középtengelyében kosáríves kapuval összekapcsolt emeleti vasrácsos erkély, felette torony. A D-i szárny Ny-i sarkán lépcsőházi rizalit, a készenléti szertár ajtó előtt kis teresedés. Az É-i, illetve a Ny-i szárny középfolyosós elrendezésű. A D-i és Ny-i szárnyat a Tűzoltóság, a K-i szárnyat a Nemzeti Bank számára építették (építész: Wälder Gyula). A Tűzoltóság megmaradt, a Nemzeti Bank helyén Földhivatal és más állami intézmények. Csatlakozó beépítésű egyemeletes épület három utcára néző homlokzattal. A Tűzoltó utca felől levő készenléti szertárnál rizalitszerűen kiemelt lépcsőházzal a kocsik ki-be állásához kis teresedést alakítottak ki. Az utcai szárny középtengelyében kosáríves kapu, felette vasrács mellvédes, óriásvolutákkal szegélyezett erkély közepén torony emelkedik. A Kossuth, illetve Páter Kiss Szaléz utcai szárnyak középfolyosós elrendezésűek. A Kossuth utcai homlokzat középtengelyében oszloppárral szegélyezett kapu és három tengely széles attikamellvéd. Belseje érdektelen. Építtető: Gyöngyös város Építész: Wälder Gyula, 1922-1924 A Tűzoltó, ill. Pater Kis Szaléz utcai szárnyak a tűzoltóság, a Kossuth utcai szárny a Nemzeti Bank irodái épültek. 1947-ben az	Kossuth Lajos u. 1.	715980	271636

		épületbe a városi tanács költözött. Néhány éve a földhivatal és egyéb állami intézmények irodái vannak az épület Kossuth utcai és Páter Kiss Szaléz utcai szárnyában.			
Sankovich-ház	Lakóépület	Zárt sorú beépítésű, U alaprajzú, egyemeletes épület, csatlakozó földszintes udvari szárnyakkal, 19. század vége. Udvari homlokzatának mindkét szintjén kosáriréses folyosó. Boltozott helyiségek. Emeleti középső helyiségében 1890 körüli historizáló kifestés. Épült a 18. század közepén, a 19. század végén földszintes utcai szárnyal bővítették. Egyemeletes barokk lakóház zárt sorú beépítésben, U-alaprajzú főépülettel, az udvar két oldalán földszintes szárnyakkal. Öt tengelyes, kora eklektikus tagolású homlokzattal, középen kőkeretes kapuval. Az udvaron az emeletes épület kétoldalt egy-egy ablaktengelyes beforduló szárnyai között húzódik a loggia, amelyet mindkét szinten három kosáriréses nyílás alkot. A kapualjat rövid belépő után három szakaszos hevederes csehboltozat fedi. A folyosók és a szobák mindkét szinten boltozottak (csehsüveg ill. teknő) Az utcai traktus középső szobájának teknőboltozatán lévő ornamentális díszítőfestés, historizáló, 1890. k. Az 1970-es évek közepén bontották le, és szállították a nagytétényi múzeumba a középső lakás kisebb szobájában lévő cserépkályhát. A lépcsőház emeletén volt kovácsoltvas korlát és a nyílászárók lakatosmunkáinak nagyrésze az 1983-ban végzett felújítás során pusztult el. A lakások közötti barokk ajtókat továbbá az oldalsó lakások bejárati ajtajait kidobták. A középső szoba jól működő 18. sz-i	Kossuth Lajos u. 8.	716025	271665

		cserépkályháját a Mátra Múzeumba szállították. Épült a 18. sz. közepén, földszintes udvari szárnyai a 19. sz. harmadik negyedében. Ekkor kapta jelenlegi homlokzattagolását is. A freskó a lakó tudomása szerint restaurálva még nem volt, csak javították.			
Volt Orczy kastély		Bekerített parkban (hrsz.: 1629/1, 1630/16, 1630/27), szabadon álló, négyszög alaprajzú, körülépített udvaros, egyemeletes kastély (1629/2). Kossuth utcai homlokzatához kétoldalt falazott mellvédes vaskerítés csatlakozik, mindkét oldalon egy-egy kapuval megszakítva- a kapupilléreken egymással szembeforduló oroszlánok (Uhrf Ferenc). A kerítés két végénél egy-egy nyolcszög alaprajzú, emeletes gloriette. A parkra néző főhomlokzat középső tengelyében, hat dór oszlopos portikusz, felette erkély. A D-i homlokzat közepén kapu nyílik, az É-i homlokzat két szélén erősen kiugró rizalitok között erkély. A kastély négy homlokzatát koronázó magas frízben ornamentális domborművek találhatók. A földszinti és az emeleti helyiségek részben boltozottak. Falképek: a Ny-i emeleti szárnyban töredékesen, 1780 körül. Az épületben két kapualj, lépcsőház található. Építtette br. Orczy II. Lőrinc a korábbi, 1769-1770 között épült kastély átalakításával (építész: Zofahl Lőrinc). A kert Mária u. felőli részén - eredetileg Nadóczy István viszneki sírjára készült - oroszlánszobor másodlagos elhelyezésben, 1841 (Ferenczy István). A földszinten helytörténeti kiállítás és irodák, az emeleten természettudományi kiállítás. Szabadon álló, négyszög alaprajzú, körülépített udvaros, egyemeletes klasszicista kastély. A bekerített parkban	Orczy u. 1.	716295	271590

elhelyezkedő épület Kossuth utcai homlokzatához kétoldalt falazott mellvédes vaskerítés csatlakozik, mindkét oldalon egy-egy kapuval megszakítva- a kapubálványokon egymással szembeforduló oroszlánok. (Uhrf Ferenc művei) A kerítés két végénél nyolcszögalaprajzú, emeletes gloriettek- a bal oldali a Kossuth és Mátrai utcák sarkán helyreállítva, a másik romos, felső szintje hiányzik. A kastély négy homlokzatát az azonos elemekből képzett klasszicista architektúra: az egyenes zárású és félköríves nyílások váltakozása, az ívetes-vállpárkányos tagolás és a Palladio-motívum finom alkalmazása s az összefüggően körbefutó triglifés osztópárkány fogja egybe. A homlokzatokat koronázó magas képszékben ornamentális domborművek találhatók. A K-i, parkra néző főhomlokzat 11 tengelyes, erősen kiugró öttengelyes középrizalittal, melyet a három középső tengelyben előrelépő, hat dór oszlopos kocsíáthajtó illetve erkély hangsúlyoz. A D-i, Kossuth Lajos utcai homlokzat közepén kapu nyílik, a barokk korból származó, némileg egyenlőtlen ablakosztást zsalugáteres vakablakok beillesztésével kialakított hármablakokkal tagolta a tervező 3+1+3+1+3 tengelyritmusban. A Mátrai utca felőli homlokzat 13 tengelyes, az É-i homlokzat kilenc-tengelyes, két szélén erősen kiugró egytengelyes rizalitokkal, a rizalitok között 14 dór oszlop által hordozott erkéllyel. Az épületnek két kapualja és két lépcsőháza van. A Kossuth utcai kapualj árka-dos folyosóhoz vezet, melynek Ny-i végén indul a lépcsőház. A helyiségek a D-i és Ny-i szárnyon húzódó zárt

		<p>folyosóról, illetve közvetlenül a lépcsőházakból közelíthetőek meg. A földszinti helyiségek boltozottak, a déli és a nyugati szárny barokk periódusból megmaradt részein az emeletiek is. A Ny-i szárny egyik helyiségében barokk ornamentális festés restaurált részlete látható. A Kossuth utcai szárny alatt pince húzódik. A kert Mária utca felőli részén Ferenczy István oroszországi szobor (1841 körül). Építető: ifjabb Orczy Lőrinc (1784-1847), 1826 k. Építész: Zofahl Lőrinc, 1826 k. A kastély mai formáját a 18. sz-ban épült barokk kastély bővítésével az 1826 körüli években nyerte.</p>			
R. k. templom (Árpád-házi Szent Erzsébet)	Építőipari nagyüzem	<p>Szabadon álló, egyhajós, keletelt, egyenes szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzatának középtengelyében torony, a kapu fölött kosáríves fülke, a hajó két hosszoldalán egy-egy támpillér, a D-i oldalon sekrestye. A hajó síkmennyezetes, a szentély csehboltozatú. A hajó Ny-i végében boltozott karzat. A szentély alatt négy pillérre boltozott, kilenc szakaszos kriptá. Épült a korábbi, középkori eredetű templom újjáépítésével (építész: Quadri Kristóf). 1804-ben tornyát megmagasították (építész: Rabl Károly). 1943-ban mint gimnáziumi templom új belső díszítést kapott. A templomot 1944-ben bombatalálat érte, boltozatai leszakadtak, karzata összedőlt, berendezése megsemmisült. 1992-1995 között állították helyre. Kissé emelt helyen szabadonálló keletelt barokk templom középtornyos Ny-i homlokzattal, a kapu fölött szoborfülkével. Hajójának falai középkoriak, támpillérekkel. A szentély csehsüvegboltozata áll, a hajó három szakaszában csak a hevederek, felettük famennyezet</p>	Kossuth Lajos u.	716224	271555

		<p>van. A D-i oldal Ny-i ablaka mellett a gótikus nyílás bélletét mutatták be. Az orgonakarzat boltozott két pillérrel. A szentély alatti kriptá kilenc szakaszos csehboltozatát négy szögletes pillér tartja. A szentélyzáródás két fülkéjében barokk faszobrok, posztamensükön évszámmal: 1755. (Szt. Sebestyén, Szt. Rókus) Sírkő, a szentély hátsó falában. Építészek, mesterek: Quadri Kristóf 1775-1779, Rábl Károly 1804, Eperjes László 1992-1995. A középkori eredetű templom a 16. sz. folyamán elhagyottan állt, hajójának boltozata beomlott. 1634-től használták újból istentiszteleti célra. 1775-1779 között építették újjá Quadri Kristóf tervei szerint. Új szentély épült, alatta kriptával, a régi nyugati fal elé új, tornyos homlokzat épült. Az egész templom csehsüvegboltozatot kapott. 1804-ben Rábl Károly megmagasította a homlokzati tornyot. 1944-ben a templomot bombatalálat érte, boltozatai beomlottak, a karzat összedőlt, az egész berendezés megsemmisült. 1992-ig raktárként használták. 1992-1995 között helyreállították. A régészeti kutatásokat Valter Ilona végezte, a tervező építész Eperjesi László volt. A szentély feletti boltozatot és a karzatot újjáépítették, a hajót síkmennyezettel fedték be. A kriptában urnatemetőt létesítettek.</p>		
Erős-Bíró-kúria	Kúria	<p>Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes kúria (hrsz.: 4721), utcai homlokzata előtt, a telekhatár mellett álló, egy-egy melléképülettel. Utcái homlokzatának középtengelyében négy dór oszlopos, oromzatos portikusz, az udvari oldalon terasz. Részben boltozatos helyiségek. Építette a 18. század második felében, majd az 1850-es években bővítette</p>	Kőrösi Csoma Sándor u. 17.	715399 271513

		<p>az Erős család. Az egykori kertet később felparcellázták és beépítették (hrsz.: 4711, 4712, 4713: Körösi Csoma Sándor u. 13., 15., 17.) Szabadon álló földszintes, klasszicista villa barokk maggal. Előtte az utca felől udvar, melynek két oldalán melléképületek állnak, a bal oldali (K-i) alatt pince. Az udvar felőli homlokzat közepén portikusz négy dór oszloppal. Az egyik kert felől terasz öntöttvas korlát maradványaival. Az udvaron kis márványoszlopok töredékei hevernek. Vörösmárvány teraszpillérek Öntöttvas korlátmaradvány Építető: Eröss-család, 18. sz. 2. fele, 1848 Boltozott helyiségeinek tanúsága szerint az épület magja a 18. sz. második felében épült. Mai formáját a hagyomány szerint 1848-ban történt bővítéssel és átépítéssel nyerte. Az építető mindkét periódusban az Eröss család volt. Később lett a Bíróké.</p>			
Víztorony	Víztorony	<p>Szabadon álló, kőalaprajzú építmény. A víztartályt nyolc, kővel burkolt vasbeton pillér tartja, amelyek falsávként emelkednek ki a torony középső részének a síkjából. A K-i oldalon a víztartályhoz vezető csigalépcső hengeres tömbje ugrik ki a víztorony tömegéből. A tetőt lanterna koronázza. Építtette Gyöngyös város (építész: Wälder Gyula). A víztartályt nyolc kővel burkolt vasbeton pillér tartja, amelyek a földszint hengeres tömegéből emelkednek ki. A köztük lévő falban kőkeretes ablakok találhatóak. A déli oldalon a földszinten kőkeretes kapu 1926-os évszámmal, a második emeleten a város címere. A szegmentívekkel összekapcsolt pillérek fölött díszítetlen hengeres fal takarja a tartályt. A 4-5.</p>	Petőfi u.	716034	272630

		emeleten, a K-i oldalon víztartályhoz vezető csigalécső hengeres tömbje ugrik ki a víztorony tömegéből. A tetőt lanterna koronázza. Építtető: Gyöngyös város, 1926-1927 Építész: Wälder Gyula			
Haller-Berényi-Orczy-kastély		Zártsorú beépítésű, hosszú utcai és erre merőleges négy udvari szárnyból álló, három udvart körülzáró, egyemeletes épületegyüttes, három utcai kapuval, a középsőn Haller címerrel. A 30. sz. (hrsz.: 5775) sarokteleken áll, a D-i oldalon az emeletes szárnyhoz kapcsolódó földszintes szárnyal, Ny felé pilléres kerti kapuval. Az emeletes szárnyak udvari homlokzatait részben befalazott, illetve beüvegezett loggia töri át. Helyiségei boltozottak, kapualja háromhajós kialakítású, egyes szobák boltozatán stukkódísz. Az udvari szárny két szobája közé díszes, címeres, barokk kapukeretet építettek be. A 32-34. sz. (hrsz.: 5776), (trsz.: 2098) É-i udvarának u.-i szárnyán függőfolyosó húzódik, a kereszt szárny földszintje befalazott, az emeleten részben beüvegezett, pillérekkel tagolt loggia. Jellemzően boltozatos helyiségek, több 18. századi nyílászáró. A kastély egykori fölépcsője a 32. sz. épület utcai és udvari szárnyának találkozásánál, innen nyíló díszteremmel, ahol stukkókeretben falképek találhatóak. Építtette gr. Haller Sámuel tábornok az 1740-es években (építész: Domenico és Giovanni Battista Ricca). Örökség útján jutott a Berényi, majd az Orczy család birtokába. A 19. század folyamán különféle városi intézmények bérelték, illetve lakásokká alakították. 1934-ben renoválták (építész: óhídi Légmán Imre). Mátra Múzeum irodái és raktárai. Zártsorú beépítésű, hosszú utcai és erre	Petőfi Sándor u. 30.	715793	271934

merőleges négy udvari szárnyból álló, egyemeletes barokk kastély, három kapuja szerint ma külön házként számozva. Összesen 21 tengelyes utcai homlokzata 2+3+5+1+3+2 beosztású. Három kapuja van: a középső tengelyben lévő díszkaput 45 fokos szögben álló falpillérek szegélyezik, Haller-címer díszíti, felette gazdag kőkeretű ablak található. A többi emeleti ablak romantikus, szemöldökpárkányos keretű. A földszinti ablakok könyöklős kő- vagy vakolt keretűek. A Berényi utcába beforduló emeletes homlokzatrész háromtengelyes, kiképzése a főhomlokzatéval azonos. Az épületnek négy udvari illetve oldalszárnyas közöttük három udvara van. A 30. sz. udvari homlokzatai árka-dos tagolásúak. Az udvart záró kerítésen fenyőtobozos díszű, barokk kapubálványok. A háromhajós kapualj mellett jobbra lépcsőház egykarú lépcsővel. Az udvari szárny szobasorának két helyisége között egy különlegesen díszes, címeres barokk kapukeret van beépítve. A helyiségek boltozottak, egyes szobák teknőboltozatán stukkódísz. A 32. sz. udvar végében az előzőhöz hasonló kapubálványok, itt kovácsoltvas kapuval. A kastély egykori főlépcsője a 32. sz. udvari szárnyhoz az utcaival való találkozásánál helyezkedik el. A lépcsőház emeleti pihenőjéről nyílik a díszterem, amelynek mennyezetét csúnyán átfestett figurális freskó díszíti barokk stukkókeretben. A 32. sz. udvari szárny le van választva, a 34. sz. felől közelíthető meg. Helyiségei boltozottak. Az emeleten barokk kétszárnyú ajtók eredeti asztalos- és lakatosmunkával. A harmadik kapu, (34. sz.) eredetileg földszintes helyiségek között elhelyezkedő

gazdasági bejárat volt, a tőle É-ra illetve felette lévő helyiségeket és a kapualjat poroszsüveg boltozat fedi. A háromhajós kapualj mellett jobbra lépcsőház egykarú lépcsővel. Az udvari szárny szobasorának két helyisége között egy különlegesen díszes, címeres barokk kapukeret van beépítve. A helyiségek boltozottak, egyes szobák teknőboltozatán stukkódísz. A kastély egykori fölépcsője a 32. sz. udvari szárnynak az utcáival való találkozásánál helyezkedik el. A lépcsőház emeleti pihenőjéről nyílik a díszterem, amelynek mennyezetét csúnyán átfestett figurális freskó díszíti barokk stukkókeretben. A 32. sz. udvari szárny le van választva, a 34. sz. felől közelíthető meg. Helyiségei boltozottak. Az emeleten barokk kétszárnyú ajtók eredeti asztalos- és lakatosmunkával. Haller Sámuel generális építtette az 1740-es években. Tervezésében közreműködött Domenico és Giovanni Battista Ricca. Haller Sámuelről lánya és annak férje, Berényi Tamás örökölte. Következő örököse, Berényi Borbála volt, aki Orczy József felesége lett. 1839-ben a gyöngyösi Kaszinó-egyesület bérelte ki a kert két szobával. 1858-ban a Heves Megyei Gazdasági Egyesület rendezte itt első kiállítását. Az épületet teljesen leromlott állapotban adta el Orczy László az 1860-as években. Az új tulajdonos, Bernáth, az 1866-os tűzkárt követően építhette ki a 34. sz. részt, és ekkor készülhettek az emelet romantikus ablakkeretei. 1924-ben a 30. sz. épületrészt dr. Wiltner Sándor kórházigazgató vásárolta meg, a 32-34. sz. részt Kulcsár Ferenc alakította bérházzá 1936-ban. A Wiltner-féle részt fokozatosan államosították, és

		lakásokká alakították, a tulajdonos használatában csak egy kisebb lakrész maradt a földszinten. Az 1950-60-as években a 32-34. sz.-hoz tartozó utcai, emeleti helyiségekben a rendőrségi klub konyhája és étterme működött. Az épülethez tartozó kert területét, amely eredetileg a patakig tartott, három lakóház számára osztották fel.			
Haller-Berényi-Orczy-kastély	Kastély	Zártosorú beépítésű, hosszú utcai és erre merőleges négy udvari szárnyból álló, három udvart körülzáró, egyemeletes épületegyüttes, három utcai kapuval, a középsőn Haller címerrel. A 30. sz. (hrsz.: 5775) sarokteleken áll, a D-i oldalon az emeletes szárnyhoz kapcsolódó földszintes szárnyal, Ny felé pilléres kerti kapuval. Az emeletes szárnyak udvari homlokzatait részben befalazott, illetve beüvegezett loggia töri át. Helyiségei boltozottak, kapualja háromhajós kialakítású, egyes szobák boltozatán stukkódísz. Az udvari szárny két szobája közé díszes, címeres, barokk kapukeretet építettek be. A 32-34. sz. (hrsz.: 5776), (trsz.: 2098) É-i udvarának u.-i szárnyán függőfolyosó húzódik, a kereszt szárny földszintje befalazott, az emeleten részben beüvegezett, pillérekkel tagolt loggia. Jellemzően boltozatos helyiségek, több 18. századi nyílászáró. A kastély egykori fölépcsője a 32. sz. épület utcai és udvari szárnyának találkozásánál, innen nyíló díszteremmel, ahol stukkókeretben falképek találhatóak. Építtette gr. Haller Sámuel tábornok az 1740-es években (építész: Domenico és Giovanni Battista Ricca). Örökség útján jutott a Berényi, majd az Orczy család birtokába. A 19. század folyamán különféle városi intézmények bérelték, illetve	Petőfi Sándor u. 32-34.	715809	271963

	<p>lakásokká alakították. 1934-ben renoválták (építész: óhídi Légmán Imre). Petőfi u. 32.: a gazdakör bérlő lakások. Petőfi u. 34.: lakások Zárt sorú beépítésű, hosszú utcai és erre merőleges négy udvari szárnyból álló, egyemeletes barokk kastély, három kapuja szerint ma külön házként számozva. Összesen 21 tengelyes utcai homlokzata 2+3+5+1+3+2 beosztású. Három kapuja van: a középső tengelyben levő díszkaput 45 fokos szögben álló falpillérek szegélyezik, Haller-címer díszíti, felette gazdag kőkeretű ablak található. A többi emeleti ablak romantikus, szemöldökpárkányos keretű. A földszinti ablakok könyöklős kő- vagy vakolt keretűek. A Berényi utcába beforduló emeletes homlokzatrész háromtengelyes, kiképzése a főhomlokzatéval azonos. Az épületnek négy udvari illetve oldalszárnyas közöttük három udvara van. A 30. sz. udvari homlokzatai árkádos tagolásúak. Az udvart záró kerítésen fenyődobozos díszű, barokk kapubálpányok. A háromhajós kapualj mellett jobbra lépcsőház egykarú lépcsővel. Az udvari szárny szobasorának két helyisége között egy különlegesen díszes, címeres barokk kapukeret van beépítve. A helyiségek boltozottak, egyes szobák teknőboltozatán stukkódísz. A 32. sz. udvar végében az előzőhöz hasonló kapubálpányok, itt kovácsoltvas kapuval. A kastély egykori főlépcsője a 32. sz. udvari szárnynak az utcáival való találkozásánál helyezkedik el. A lépcsőház emeleti pihenőjéről nyílik a díszterem, amelynek mennyezetét csúnyán átfestett figurális freskó díszíti barokk stukkókeretben. A 32. sz. udvari szárny le van választva, a 34. sz. felől közelíthető meg. Helyiségei boltozottak. Az emeleten barokk</p>		
--	--	--	--

	<p>kétszárnyú ajtók eredeti asztalos- és lakatosmunkával. A harmadik kapu, (34. sz.) eredetileg földszintes helyiségek között elhelyezkedő gazdasági bejárat volt, a tőle északra illetve felette levő helyiségeket és a kapualjat poroszsüveg boltozat fedi. A háromhajós kapualj mellett jobbra lépcsőház egykarú lépcsővel. Az udvari szárny szobasorának két helyisége között egy különlegesen díszes, címeres barokk kapukeret van beépítve. A helyiségek boltozottak, egyes szobák teknőboltozatán stukkódísz. A kastély egykori fölépcsője a 32. sz. udvari szárnynak az utcáival való találkozásánál helyezkedik el. A lépcsőház emeleti pihenőjéről nyílik a díszterem, amelynek mennyezetét csúnyán átfestett figurális freskó díszíti barokk stukkókeretben. A 32. sz. udvari szárny le van választva, a 34. sz. felől közelíthető meg. Helyiségei boltozottak. Az emeleten barokk kétszárnyú ajtók eredeti asztalos- és lakatosmunkával. Haller Sámuel generális építtette az 1740-es években. Tervezésében közreműködött Domenico és Giovanni Battista Ricca. Haller Sámuelről lánya és annak férje, Berényi Tamás örökölte. Következő örököse, Berényi Borbála volt, aki Orczy József felesége lett. 1839-ben a gyöngyösi Kaszinó-egyesület bérelte ki a kert két szobával. 1858-ban a Heves Megyei Gazdasági Egyesület rendezte itt első kiállítását. Az épületet teljesen leromlott állapotban adta el Orczy László az 1860-as években. Az új tulajdonos, Bernáth, az 1866-os tűzkárt követően építhette ki a 34. sz. részt, és ekkor készülhettek az emelet romantikus ablakkeretei. 1924-ben a 30. sz. épületrészt dr. Wiltner Sándor</p>		
--	---	--	--

		<p>kórházigazgató vásárolta meg, a 32-34. sz. részt Kulcsár Ferenc alakította bérházzá 1936-ban. A Wiltner-féle részt fokozatosan államosították, és lakásokká alakították, a tulajdonos használatában csak egy kisebb lakrész maradt a földszinten. Az 1950-60-as években a 32-34. sz.-hoz tartozó utcai, emeleti helyiségekben a rendőrségi klub konyhája és étterme működött. Az épülethez tartozó kert területét, amely eredetileg a patakig tartott, három lakóház számára osztották fel.</p>			
Érseki intézőház	Lakóépület	<p>Szabadon álló, az utca felé nyitott U alaprajzú, földszintes, alápincézett épület. Az utcára merőleges szárnyak oromzatosak, csonkakontyos tetővel, a hátsószárny udvari homlokzatát három kosáríves vakárkád tagolja. Többségében boltozott helyiségek. Építette Barkóczy Ferenc püspök. Az utca felé nyitott U alaprajzú, szabadon álló, a magas pincefödémszint miatt kissé megemelt földszintes barokk ház. Homlokzatát az utcára merőleges hossztengetyű két szárny magas, lekontyolt oromzatú zárófala adja. Mindkettőn két-két kőkeretes ablak, alattuk fekvő téglány alakú, kőkeretes kis pinceablakok. Mindkét oromzatban egy-egy ovális padlásablak, a bal oldali szárnyon a két ablaktengely között kosáríves kőkeretű pincelejárát. A szárnyak által közrefogott udvarban a hátsó, összekötő szárny homlokzatán háromnyílásos kosáríves vakárkád, a két másik homlokzat jellegtelen. A jobb oldali, É-i szárnyat É-ről tűzfal zárja, a bal oldali szárny D-i falán két ablak, közöttük kétnyílásos kosáríves tornác. A hátsó homlokzat héttengelyes, a középső tengelyben átjáróval. A részben átalakított belső</p>	Püspöki u. 23.	715297	270704

		helyiségek többségét fiókos teknőboltozat, néhány helyiségét síkmennyezet, a D-i oldalon a tornácot kosáríves donga fedi. Építető: Barkóczy Ferenc püspök, 1750 k. Az érseki, illetve korábban püspöki uradalom gazdasági épülete és intézői lak volt. 1745-ben még biztosan nem állt fenn. 1962-ben helyreállították, s ekkor szüntették meg a mindhárom szárnyban addig meglévő egy-egy szabadkéményt.			
Lakóház	Lakóépület	Zárt sorú, átmenő beépítésű, körülépített udvaros, földszintes, részben alápincézett ház, középtengelyben nyíló kapuval. Az udvar É-i oldalán ötoszlopos, kosáríves, nyitott tornáccal. Részben boltozott helyiségekkel. Korábbi barokk ház átalakításával épült. Zárt sorú átmenő beépítésű, körülépített udvaros klasszicista földszintes ház korábbi részletekkel. Öttengelyes Rózsa utcai homlokzatának középtengelyében nyílik kosáríves kőkeretes kapuja, eredeti későbarokk szárnyakkal. Udvarának É-i oldalán öt oszlopos, kosáríves nyitott tornác dór oszlopokkal. A tornácos É-i szárny alatt boltozott pince húzódik, e szárny négy helyisége teknőboltozatos, a Rózsa utcai oldalon a kapualj túloldalán lévő helyiség is boltozott. Maga a kapualj síkmennyezetes, kosáríves árkád választja el az udvar terétől. A Móricz Zsigmond utcai oldalon eredetileg hasonló kapualj volt, amely jelenleg zárt helyiség, D felé kőkeretes ajtóval nyílik belőle egy szoba. A tornácos É-i szárny alatt boltozott pince húzódik, e szárny négy helyisége teknőboltozatos, a Rózsa utcai oldalon a kapualj túloldalán lévő helyiség is boltozott. A Móricz Zsigmond utcai oldalon lévő kapualj jelenleg zárt helyiség, D felé kőkeretes	Rózsa u. 6.	715680	271385

		ajtóval nyílik belőle egy szoba. Mai formáját 1820 körül, korábbi barokk ház átépítésével kapta.			
Sóház	Raktérépület	Utcavonalon szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épület, vakolatlan homlokzattal, kisméretű, kőkeretes ablakokkal, Ny-i főhomlokzatának középtengelyében nyíló kőkeretes kapuval. A főhomlokzat oromzatán a város címere (Korinszky Simeon). Az épület D-i része egyterű, boltozatos, É-i része háromszintes, boltozott terekkel. Építtette a vármegye (építés: Markmüller József-kivitelező: Rabl Károly). Az egykori megyei raktárt a 19. század közepétől hívják sóháznak. Eredetileg megyei raktár, jelenleg autószerelő műhely van benne. Szabadon álló, téglány alaprajzú, emeletes homlokzatú késő barokk raktárépület. Homlokzatai vakolatlan kőfalak kőkeretes kisméretű ablakokkal és kapukkal. A Ny-i, főhomlokzat közepén szegmentíves kőkeretű, záróköves kapu található, felette a tetőn Heves vármegye címerének maradványa. (Korinszky Simeon műve) Az épület D-i, nagyobbik fele egyetlen térként van kiképezve, hevederek által tartott, szabálytalan felületű boltozattal. É-i harmada boltozott terekkel három szintre osztva s részben átépítve. Építtető/megbízó: Vármegye, 1814 Építészek/mesterek: Mark Müller József megyei földmérő -tervező Rabl Károly gyöngyösi építőmester - kivitelező Eredeti funkcióját az 1960-as évekig megőrizte, azóta autószerelő.	Országút u. 23. vagy Sóház tér 2.	715746	270942
Mária szobor	Köztéri szobor	A zeneiskola (trsz.: 2093) mögötti téren, az iskola falához közel, vaskerítéssel körbevett, szabadon álló négyzetes talapzat, homlokoldalán barokk kartus dísszel. Rajta sima törzsű, kompozit fejezetes,	Szent Bertalan utca 11.	715877	271659

		<p>maszkokkal díszített oszlopon Immaculata-szobor. Az oszloptörzsre utólag vaslámpát erősítettek. A Zeneiskola (Szt. Bertalan u. 11. hrsz: 2037) mögötti téren, az iskola falához közel, alacsony vaskerítéssel körbevett, szabadon álló négyzetes talapzat, előoldalán barokk cartouche dísszel, rajta sima törzsű, maszkokkal díszített kompozit fejezetű oszlopon barokk, állva imádkozó Szűz Mária. Utólag az oszlop törzsére vaslámpást szereltek.</p>			
Szt. Donát-szobor	Köztéri szobor	<p>Az egyedileg védett plébánia (trsz.: 2094) udvarán álló fogadalmi oszlop, ion fejezettel. Hasáb alakú, feliratos, évszamos talapzaton dombormű: Szent Donát a vihar elhárításáért könyörög. Az oszlop tetején álló szent középkorias ruhában látható. Állagmegóvás lenne szükséges. A plébánia kertjében, növényekkel körülvéve, szabadon álló, kb. 1 méter magas négyzetes talapzatra állított ion oszlop, rajta középkori ruhába öltöztetett, népies barokk Szent Donát szobor S alakú tartásban, jobb kezét szívére téve. Talapzat előoldalán jelenet: Donát a vihar elhárításáért könyörög. Előtte a szobor az egri országút mentén állt, hrsz. 5089.</p>	Szent Bertalan u. 1.	715879	271619
Izraelita temető	Zsidó temető	<p>A várostól Ny-ra, a gyöngyöstarjáni országút D-i oldalán, szántóföldek között fekvő, pilaszterekkel erősített, kőkerítéssel övezett temetőben ravatalozó, mártíremlék, síremlékek, sírkövek. A temetőt 1837-ben létesítették- a gyöngyösi zsidóság korábbi, 1824 előtt létesített temetkezőhelyét nem ismerjük, bizonyos azonban, hogy a városon kívül volt. Legkorábbi ismert temetkezőhelyüket 1824-ben jelölték ki a 18. század végén létesített felsővárosi temető É-i részén, amely azonban igen kicsi volt és</p>	(Külterület) Gyöngyöstarjáni országút	714292	272567

		<p>hamar betelt. 1951-ben ide telepítették a korábbi, 1824, illetőleg 1837 előtt használatban lévő izraelita temető sírköveit. Több száz helyi tufából, vörösmárványból és gránitból készült sírkő. Az 1837 előtti sírkövek másodlagosan elhelyezve. A legkorábbi sírkő 1680-ból származik. Az országút oldalán, a főbejárat mellett pusztuló ravatalozó áll. Két oldalán és a temető oldalkerítésén pilaszterekkel erősített, törtkőből rakott kerítés. Felbecsülhetetlen számú (több százas nagyságrendű) sírkő, síremlék és sírbolt, növényzettel erősen benőtt, gondozatlan területen. A korai sírkövek helyi vulkáni tufából készültek, majd a többség vörös márványból. A 19. sz. második feléből sok gránit obeliszk. A terület déli részén monumentális mártíremlékmű. Az 1824 előtti zsidó temető helye ismeretlen. 1824-ben a felsővárosi temető északi részén nyitottak új temetőt, ide hozták át a korábbi helyről a sírköveket. Ez a temető 1837-re betelt, 1951-ben megszüntették, és a sírköveit a mai temetőbe hozták át, amelynek létesítéséről 1837. dec. 22-én egyezett meg a város és a hitközség. A kétszeresen áthelyezett régi sírkövek 1680-tól datálódnak.</p>			
Nepomuki Szent János-kápolna	Kegykápolna	<p>A Nagypatakon átvezető híd mellett, szabadon álló, lemetszett sarkú háromszög alaprajzú kápolna nyeregtetővel, a tetőcsúcson kereszttel. D-i oldalán szegmentíves bejárat, kovácsoltvas ráccsal. Boltozattal fedett belső terű, benne kőből készült oltárasztal, rajta Nepomuki Szent János-szobor. Építtette a jezsuita rend (építész: Horák Vince). 1869-ben a város renováltatta az épületet. Patak partján, a híd mellett szabadon álló, lesarkított háromszög</p>	Vachott Sándor u. 1.	715639	271778

		alaprajzú kápolna nyeregtetővel, kereszttel. D-i oldalán szegmensíves bejárat XVI. Lajos stílusú kovácsoltvas ráccsal. É-i levágott sarkán kisebb ajtóval. Záróköves, széles bordákkal tagolt nyolcszögletes boltozat, oldalfalakon szegmensíves mélyedések, levágott sarkokban fülkévé mélyítve. É-i fülke előtt oltár, rajta Szent János festett barokk szobra. 1736-ban a jezsuiták építették. Építőmester: Horák Vencel. Többször a város renoválta, Haller Sámuel generális misealapítványa révén a szent ünnepén itt miséztek.			
Vachott-ház	Polgárház	Zártorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes ház, homlokzatának bal oldalán kosáríves, kőkeretes kapuval. (A belső a revízió idején hozzáférhetetlen volt!) Itt született 1818-ban Vachott Sándor, 1820-ban Vachott Imre. A 19. század végén historizáló stílusban tatarozták. Zártorú beépítésű, L-alaprajzú, földszintes későbarokk ház, homlokzatának bal oldalán kosáríves, kőkeretű, vállpárkányos kapu. A 18. sz. végén épült, homlokzatán eklektikus átalakítás nyomai. Itt született 1818-ban Vachott Sándor, 1820-ban Vachott Imre.	Vachott Sándor u. 8.	715600	271774
Lakóház	Polgárház	Zártorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes épület, a K-i szélső tengelyben nyíló bejárattal, vakívekben ablakokkal, az ablakok fölötti lunettákban domborművekkel. Udvari szárnya 1855 után épült. Zártorú, földszintes, klasszicista ház. Udvari szárnya későbbi bővítés. Nyolctengelyes homlokzatán félköríves záródású faltükrökben egyenes záródású nyílások, a lunettákban ornamentális domborművek. Épült a 19. sz. második negyedében, udvari szárnya későbbi bővítés.	Vachott Sándor u. 9.	715563	271807

Lakóház	Polgárház	Zárt sorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes épület, a homlokzat bal oldalán nyíló kosáriréses, kőkeretes kapuval. Részben 19. századi nyílászárók. 1860 körül homlokzatát átalakították és az udvari homlokzat elé fatornácot építettek. Zárt sorú beépítésű, L-alaprajzú barokk ház. Homlokzatának bal oldalán nyílik a kosáriréses kőkeretű, vállpárkányos kapu. Udvarán fa tornác. Ablakok, ajtók 19. sz-iak. 18. században épült, 1860 körül a homlokzatát átalakították és ekkori a fatornác.	Vachott Sándor u. 10 .	715590	271779
Görögkeleti paplak	Paplak	A templom É-i oldalához csatlakozik a paplak (trsz.: 2114). Zárt sorú beépítésű, L alaprajzú, földszintes, részben alápincézett ház, udvari homlokzata előtt fa tornáccal. Épült a 18. század második felében, többször átalakították. Zárt sorú beépítésű, L alaprajzú földszintes későbarokk ház fa tornáccal, udvari szárnya részben alápincézve.	Vachott Sándor u. 12.	715571	271782
Görögkeleti templom	Templom	Telekbelsőben álló, egyhajós, keletelt, kosáriréses szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom (trsz.: 2113). Bejárata a paplak udvaráról az É-i oldalon nyílik. Csehboltozatos belső tér, a hajó Ny-i végében karzat. Berendezés: 18-20. század. Épült Jappa Tamás és Theokrázsz költségén. 1908-ban súlyos tűzkárt szenvedett, ekkor pusztult el a barokk toronysisak is. 1946-ban helyreállították. A templom É-i oldalához csatlakozik a paplak (trsz.: 2114). A paplak udvari szárnyához kapcsolódik a telken keresztben álló, keletelt egyhajós, kosáriréses szentélyű, Ny-i tornyos későbarokk templom. A torony alatt átjáró a parochia udvaráról a templom mögötti kertbe. A templom bejárata a paplak udvaráról az É-i oldalon nyílik. A templom belső	Vachott Sándor u. 12.	715565	271744

		<p>terében erős pilaszterek és konzolok tartják a csehsüveg boltozatok közötti hevedereket. A berendezés és felszerelés értékesebb darabjait a miskolci ortodox egyházművészeti múzeumban őrzik. A templomban maradt a 19. sz. elejéről származó darabok: keresztelőkút, püspöki szék, stallumok, ikontartó állvány. 18. sz-i nyolckarú kristálycsillár. A szentély É-i oldalán lévő fülkében eucharisztikus falképek helyben Krisztus, görög közirat (Jézus Krisztus az életadó kenyér). A szentélyben szecessziós csillár. Épült 1806-1809 között. 1908-ban súlyos tűzkárt szenvedett. Utoljára 1946-ban állították helyre.</p>			
Állami méntelep	Állattartó épület	<p>Téglalap alakú udvart körülvevő emeletes, manzárdtetős főépület, részben emeletes oldalszárnyak és földszintes hátsó szárny. A főépület középrizalitját íves timpanon koronázza, a kapu fölött neobarokk erkély, udvari homlokzatának oldalsó szakaszain konzolos függőfolyosó. A szárny helyiségei mindkét szinten boltozottak. A földszintes szárnyak utcai homlokzata teljesen, udvari részben átalakított. Bennük részben öntöttvas oszlopokkal alátámasztott istállók. Katonai kvartélyház céljára építtette Heves vármegye (építész: Fellner Jakab, aki egy korábbi tervet - Oracsek Ignác - módosított-kivitelező: Quadri Kristóf). A 19. században többször átalakították. 1929-ben a Földművelésügyi Minisztérium megvásárolta Heves vármegyétől és ekkor méntelep helyezett el itt, és az épületen is átalakítások történtek (építész: óhídi Légmán Imre). Főépület: irodák, lakások. Déli szárny: biliárdterem. Északi szárny: irodák. Egyemeletes főépület, részben</p>	Vármegyeház tér 1.	715511	271563

emeletes oldalszárnyak és földszintes hátsó szárny veszik körül a téglalap alakú udvart. A középrizalitos barokk főépület középső tengelyében nyílik a kapu, amelyet neobarokk erkély díszít. A szárny kéttraktusos, helyiségei mindkét szinten boltozottak. A földszintes szárnyakban istállók voltak, a földémet öntöttvas oszlopok tartották, a tetőt az udvar felől szénaledobók tagolták. (A hátsó szárny két szélső tere őrzi az eredeti kialakítást.) Eredeti formájában a Ny-i szárny É-i fele van. Barokk a főépületben van meg. Erkély, kapukeret, kapuszárnyak : neo-barokk. Építető: Heves vármegye, 1767-1774 Építészek: Fellner Jakab, 1767-1774 Légmán Imre, 1929-1931 Kvártélyháznak építtette a vármegye 1767-74 között, terveit valószínűleg Fellner Jakab készítette. (1786-87-ben átalakították Francz József tervei szerint. 1836-ban helyreállították Rábl Károly vezetésével. 1843-44-ben egy tűzeset után ismét renoválták.) 1929-31 között az Eperjesről menekített méntelep számára alakították át az óhidi Légmán Imre tervei szerint. Ekkor középrizalit manzárdteteje, az oszlopos főbejárati erkély és az ablakrácsok. Valószínűleg ekkor készültek az oldalszárnyak emeletei és az istállók egységes belső kialakítása is. 1961-ben a Gyöngyös-Domoszlói Állami Gazdaság központja kapott itt helyet. 1975-ben az északi szárnyat átalakították a tetőteret is beépítve a Borsod-Heves Megyei Állami Gazdaságok Szolgálati Állomása részére. A déli szárnyban konyhát és éttermet létesítettek. Az állami gazdaság 1989-93 között fokozatosan megszűnt, azóta a Vármegye Center Kft. építteti át és adja bérbe a helyiségeket.

Szentlélek-kápolna	Kápolna	<p>Iskolaépület tömör kerítéssel övezett telkén álló, keletelt, poligonális szentélyével az utcasarokhoz igazodó kápolna, oromzatos főhomlokzata fölött huszártoronnyal, D-i oldalán sekrestyével, homlokzatain támpillérekkel. Boltozott belső tér. Falképek: historizáló. Feltehetően korábbi, 16. századi kápolna helyén épült. A 18. és 19. században többször renoválták, illetve átépítették. Használaton kívül. Tömör kerítésfalak között szentélyével ferdén nyílik ki az utcasarokra a keletelt kápolna. Hajója az iskolaudvaron áll. A szentély a nyolcszög három oldala alaprajzú, a hajó a szentéllyel megegyező szélességű, két boltszakaszos. Nyeregvető, a Ny-i oldalon huszártoronnyal. Félköríves záródású bejárat a nyugati homlokzaton, félköríves záródású ablakok a szentélyen és a D-i falon. A szentélyen egy, a hajó két oldalán két-két utólagos támpillér. A D-i oldalon kis sekrestye. A 19. sz-i boltozat, eklektikus festés, az oldalfalakon figurális képek. Az iskola a 19. sz. végén vagy a 20. sz. elején épülhetett, egyemeletes, U alaprajzú, zártos beépítésű. Udvari homlokzatain függőfolyosók húzódnak. Nem védett. Falképek Feltehetően a 16. sz. eleji kápolnájának, a későbbi protestáns templomnak a helyén épült a 17. sz.-ban vagy a 18. sz. elején. Tatarozták 1794-ben, 1841-ben, 1912-ben, 1935-ben. Az utóbbi évtizedekben raktárnak használták.</p>	Zrínyi Miklós u. 3.	715873	271203
Gyöngyösi fészület	Fészület	<p>A 2404-es sz. országos közút mentén, az izraelita temető É-i sarkával szemben, lépcsős alépitményen, alul volutával kiszélesedő, feliratos talapzaton álló kereszt korpusszal. Felújították 1921-ben. A Gyöngyös-Gyöngyöspata közötti, 2406 számú</p>	2404-es sz. országos közút mentén	714261	272620

		országos közút mentén, az izraelita temető É-i sarkával szemben. Lépcsős emelvényen, volutás talapzaton álló kereszt korpusszal. 1803-ban állították. 1921-ben Horváth Pál és neje felújította. Jellegetes Gyöngyös környéki típus. Analógia: Gyöngyöstarján, Sósi rét, Borhy-kastély kriptájának hátsó homlokzatán, másodlagosan elhelyezve.			
Cselédlakások	Cselédház	Az Orczy-kastély gazdasági épületei tágas udvar K-i (cselédlakások), illetve Ny-i (istálló, kocsiszín) határán elhelyezkedő fésűs beépítésű, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épületek. A Kármán József utcai oldalon magas kerítésfallal összekötött egy-egy tengelyes homlokzattal, kontyolt tetővel. A kerítés közepén 19. századi, bal oldalt újabb kapuval. Mindkét épület és az udvar alatt pincék találhatóak. A Ny-i istálló-kocsiszín háromhajós, dór oszlopokra és pillérekre boltozott. Az Orczy-kastély 19. századi kiépítésével egy időben épülhettek. Fésűs beépítésű két szabadon álló, téglalap alaprajzú földszintes épület, közöttük tágas udvarral. A Kármán József utca felé mindkét épület egy-egy tengelyes, ívezetes-vállpárkányos architektúrájú homlokzattal, kontyolt tetővel. A két homlokzatot magas kerítésfal köti össze, középen az épületeknél fiatalabb régi kapuval, baloldalt egy 1995-ben készült újjal. A K-i épület (Kármán József u. 1.) hosszú, 12 tengelyes oldalhomlokzata a Zöldhíd utcára néz, falpilléres, ívezetes-vállpárkányos architektúrával, minden második lunettában az eredetileg terménytárolásra szánt padlásszint kis kerek ablakaival. Udvari homlokzatán az eredetileg valószínűen szintén ívezetes-vállpárkányos architektúra elé utólag	Kármán József u. 1.	716338	271466

		egyszerű, oszlopos tornácot építettek. A Ny-i épületek (Kármán József u. 3.) Ny felől tűzfal határolja, udvari homlokzata elrontott profilú ívezetes-vállpárkányos architektúrájú 1+3+8 tengellyel. Mindkét épület és az udvar alatt boltozott pincék vannak. A 3. sz. épület, az egykori istálló-kocsiszín három hajós helyiségeit dór oszlopra (2) illetve négyzet keresztmetszetű pillérekre (1) támaszkodó csehboltozatok fedik. Az Orczy család építtette. Az Orczy-kastély gazdasági épületei voltak. Tagolásuk alapján a 19. sz. első felében épülhettek, legvalószínűbben a kastély 1826-os kiépítésével egyidőben. A Ny-i épületben istállók voltak, a K-iben cselédlakások és egyéb helyiségek. Utóbbit 1932-ben Csépany Ferenc vásárolta meg Orczy bárótól, és 1937-38-ban tornácot épített elé. 1952-ben államosították, az állami tulajdonból 1990 körül a Borforgalmi Vállalathoz került, mely a lakóknak 1992-ben eladta. A nyugati épületben lévő borraktárat 1969-ben alakították ki.			
Istálló-kocsiszín	Istálló	Az Orczy-kastély gazdasági épületei tágas udvar K-i (cselédlakások), illetve Ny-i (istálló, kocsiszín) határán elhelyezkedő fésűs beépítésű, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épületek. A Kármán József utcai oldalon magas kerítésfallal összekötött egy-egy tengelyes homlokzattal, kontyolt tetővel. A kerítés közepén 19. századi, bal oldalt újabb kapuval. Mindkét épület és az udvar alatt pincék találhatóak. A Ny-i istálló-kocsiszín háromhajós, dór oszlopokra és pillérekre boltozott. Az Orczy-kastély 19. századi kiépítésével egy időben épülhettek. Fésűs beépítésű két szabadon álló, téglalap alaprajzú földszintes	Kármán József u. 3.	716298	271476

épület, közöttük tágas udvarral. A Kármán József utca felé mindkét épület egy-egy tengelyes, ívezetes-vállpárkányos architektúrájú homlokzattal, kontyolt tetővel. A két homlokzatot magas kerítésfal köti össze, középen az épületeknél fiatalabb régi kapuval, baloldalt egy 1995-ben készült újjal. A K-i épület (Kármán József u. 1.) hosszú, 12 tengelyes oldalhomlokzata a Zöldhíd utcára néz, falpilléres, ívezetes-vállpárkányos architektúrával, minden második lunettában az eredetileg terménytárolásra szánt padlásszint kis kerek ablakaival. Udvari homlokzatán az eredetileg valószínűen szintén ívezetes-vállpárkányos architektúra elé utólag egyszerű, oszlopos tornácot építettek. A Ny-i épületek (Kármán József u. 3.) Ny felől tűzfal határolja, udvari homlokzata elrontott profilú ívezetes-vállpárkányos architektúrájú 1+3+8 tengellyel. Mindkét épület és az udvar alatt boltozott pincék vannak. A 3. sz. épület, az egykori istállókocsiszín három hajós helyiségeit dór oszlopra (2) illetve négyzet keresztmetszetű pillérekre (1) támaszkodó csehboltozatok fedik. Az Orczy család építtette. Az Orczy-kastély gazdasági épületei voltak. Tagolásuk alapján a 19. sz. első felében épülhettek, legvalószínűbben a kastély 1826-os kiépítésével egyidőben. A Ny-i épületben istállók voltak, a K-iben cselédlakások és egyéb helyiségek. Utóbbit 1932-ben Csépany Ferenc vásárolta meg Orczy bárótól, és 1937-38-ban tornácot épített elé. 1952-ben államosították, az állami tulajdonból 1990 körül a Borforgalmi Vállalathoz került, mely a lakóknak

		1992-ben eladta. A nyugati épületben lévő borraktárat 1969-ben alakították ki.			
Gyöngyösi fészület	Feszület			715248	270457
Hilavai Rozália keresztje	Feszület			715532	271850
Gyöngyösi fészület	Feszület			714795	272215
Gyöngyösi fészület	Feszület			714263	272626
Gyöngyösi fészület	Feszület			715203	271895
6-os /Württembergi/ huszárok-emlékműve	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla	Huszár-szobor		715717	271473
1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékmű	Emlékmű- emlékszobor- emlékoszlop- emléktábla			716430	271332
fakereszt.	Feszület			719371	280535
Pagoda	Szálloda (hotel)	A 24-es sz. főút K-i oldalán álló, tagolt alaprajzú üdülőépület, egyemeletes középrésszel, a Ny-i oldalon alagsorral, háromszintes, pagodaszerűen kialakított tetővel. A gerincet két, kisebb, huszártorony jellegű felépítmény koronázza. Főhomlokzatának emeletén faszerkezetű, oszlopokra támaszkodó, nyeregtetővel fedett erkély, oromzatában sgraffítóval. Részben historizáló belső részletekkel (építész: Medgyaszay István.) A 20. századik második felében átalakították, bővítették. A 24-es sz. főút K-i oldalán áll. Domboldalon álló, tagolt alaprajzú üdülőépület. A téglalap alaprajzú főépület /rész/ egyemeletes, a Ny-i oldalon alagsorral, 3 szintes, pagodaszerűen kialakított tetővel, a gerincen 2 kisebb huszártorony jellegű	Mátraháza	719715	281217

		felépítménnyel. Főhomlokzatának emeletén faszerkezetű, oszlopokra támaszkodó, nyeregtetővel fedett erkély, oromzatában szgrafittó képpel. Bővítmények a 20. sz. 2. feléből. Ugyancsak: Iskola és melléképülete a pagodától É-ra. Átalakított belső. Eredeti fa lépcső esztergált bábokkal, népies faragással. 1927-ben épült Medgyaszay István tervei szerint. A 20. sz. 2. felében átalakították, bővítették.			
Benevár csekély falmaradványai	Töredék (maradvány)	Nem áll rendelkezésre leírás.	Mátrafüred	719406	277975
Bene-vár	Erődítés	Bene-vár		719379	277724
R. k. templom (Keresztelő Szent János)	Plébániatemplom	Egyhajós, félköríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos, a szentély felől kontyolt nyeregtetős, támpillérekkel erősített templom. A főhomlokzaton Gyöngyös város faragott kő címere, fölötté fülkében Immaculata-szobor. A szentély É-i oldalán kontyolt tetős sekrestye. Csehboltozatos hajó, félkupolával fedett szentély. A hajó Ny-i oldalán karzat. Falképek: 18. század második fele Berendezés: 18. század közepe. Építtette Gyöngyös városa 1766-1767 között (építész: Quadri Kristóf). Tornya 1795-ben készült. A homlokzati fülkében álló Immaculata-szobor pusztuló. Egyhajós, egy homlokzati tornyos, a szentély felől kontyolt nyeregtetős, támpillérekkel erősített templom. A főhomlokzaton Gyöngyös város faragott kőcímere, fölötté fülkében Immaculata-szobor. A szentély Ny-i oldalán kontyolt tetős sekrestye. A főhomlokzat előtt kőkereszt, 1833. Rajta újabb öntöttvas korpusz. A torony alatti előtér fölött kórus, előredomborodó, falazott mellvédes karzattal. A hajót falpillérek nyugvó 3 csehboltozat fedi. A falpillérek homorúan	(Mátrafüred) Parádi út	719143	276518

		<p>csatlakoznak az oldalfalakhoz. A szentélyt félkupola fedi. A sekrestyében dongaboltozat. Belső festés: architektúra-festés, rokokó, megújított, (szentély, végfal) Padok: festett fa, 18. sz. Nyílászárók: eredeti sekrestyeajtó a szentélyben. Padlóburkolat: műkö. Berendezés: Főoltár: 1767, Vidi Ferenc, Jézus megkeresztelése, sztypesz, tabernákulum, 3 pár angyal, 6 gyertyatartó, képkeret, festett, aranyozott fa, rokokó, 18. sz. Festmények: - Szt. László vizet fakaszt, 1767, Vidi Ferenc - Mária a kis Jézussal és Keresztelő Jánossal, 19. sz. - Szt. Borbála (oltárkép a Szt. Bertalan-templomból, díszes keretén kétoldalt két női szent szobra, középen istenszem.) barokk, 18. sz. első fele. - Szt. István felajánlja az országot, 1796, Vidi Ferenc - Szt. Vendel, Vidi Ferenc, 18. sz. 2. fele - Szt. Ája, Vidi Ferenc, 18. sz. 2. fele - Fekete Madonna, a czestochowai kegykép 16. sz.-i másolata. Szobrok: - Szt. Sebestyén, kő, barokk, 18. sz. - Szt. Rókus, kő, barokk, 18. sz. - Feltámadt Krisztus, festett fa, barokk, 18. sz. Egyéb: - Assunta, Immaculata, kétoldalt Szt. István és Szt. Imre szobra, festett fa, barokk, 1772. Oltárfal az egykori jezsuita gimnázium színházterméből. - Kovácsoltvas csengőkonzol, barokk, 18. sz. 2. fele. - Faliszekrény a sekrestyében, flóderozott fa, 19. sz. A 18. sz. második felében építette Quadri Kristóf Gyöngyös város megbízásából. Homlokzata későbbi.</p>		
Mátrafüredi kereszt	Feszület	<p>Lépcsős alépítményen volutás talapzat, rajta kőkereszt, újabb, öntöttvas korpusszal. Állíttatta Baksa Mihály. Durva, cementes vakolattal lefröcskölve. Lépcsős emelvényen leegyszerűsített volutás talapzat párkánnyal, rajta kőkereszt új,</p>	(Mátrafüred) Parádi út	719136 276502

		öntöttvas korpuszal. 1833-ban állította Baksa Mihály. A talpazat felirata jelenleg nem látható. /Feltehetően a jelenlegi fröcskölt vakolat fedi./ Az eredeti faragott kőkorpusz eltűnt.		
Emlékoszlop	I.- II.- Világháborús emlékmű	Emlékoszlop		722037 280265
Kékestetői kilátó		Kékestetői kilátó		722175 281145
Erdőrezervátum	Üde lomboserdők	Erdőrezervátum		719548 280646
Szent Anna-tó		Szent Anna-tó		714309 270501
Grüssner-ház, tüdőgondozó	Kiállítóhely	Grüssner-ház, tüdőgondozó		716225 271456
Ferences Műemlék Könyvtár, Gyöngyös	Könyvtár	Ferences Műemlék Könyvtár, Gyöngyös		715926 271353
Rákóczi-ház	Kiállítóhely	Rákóczi-ház		715780 271629
Szent Bertalan-templom Kincstára	Templom	Szent Bertalan-templom Kincstára		715817 271674
Kálváriakápolna		Kálváriakápolna		715186 271889
Zsinagóga, Üzletház	Zsinagóga	Zsinagóga, Üzletház		715768 272062
Palóc népművészeti kiállítás és Babaház	Kiállítóhely	Palóc népművészeti kiállítás és Babaház		719530 275820
Bene csárda	Csárda	Bene csárda		719022 276403
törökmogyoró	Faegyed- jelesfa			716341 271624
Hertelendy Gábor sírja	Sír- síremlék- sírjel	Hertelendy Gábor tábornok	Temető: Középtemető Parcella: VIII	716730 271880
Stiller János sírja	Sír- síremlék- sírjel	Stiller János katolikus pap, történész, író, muzeológus	Temető: Középtemető Parcella: XVIII	716746 271886
Volt Angyal csárda	Csárda			715601 270804
Oroszlánszobor	Köztéri szobor		Dobó István u. 2-4., Orczy u. 1.	716372 271607
Földszintes melléképületek	Gazdasági (mellék)épület		Jókai u. 24. és Szent István u.	715656 271011
Dobogó	Erődítés	erődítés- őskor		718435 276530
Mátrafüred- Muzslatető	Kastély	vár- középkor- kora árpád-kor		718782 277720

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

2.1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMELK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE ÉS HATÁSUK

A településrendezési terv készítése során a tervezők kiemelt figyelmet fordítottak a kulturális örökség védelmére.

A változtatások így vagy semleges, vagy javító hatást eredményezhetnek.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében az alábbi sorszámú változtatások érintik a megküldött adatszolgáltatás szerinti lelőhelyeket.

Módosítás sorszáma	Régi területfelhasználás	Tervezett területfelhasználás	Módosítás által érintett terület (ha)	Régészeti lelőhely területéből érintett terület (m ²)	Érintett régészeti lelőhely sorszáma	Érintett régészeti lelőhely megnevezése
99	Közúti közlekedési terület	Védelmi erdőterület	0,02	0,218	8	Mátrafüred-Muzslatető
100	Közúti közlekedési terület	Közjóléti erdőterület	0,012	81,661	8	Mátrafüred-Muzslatető
101	Gazdasági erdőterület	Közjóléti erdőterület	0,001	7,772	8	Mátrafüred-Muzslatető
102	Gazdasági erdőterület	Védelmi erdőterület	1,243	6339,450	1	Mátrafüred, Bene-vár
107	Közúti közlekedési terület	Védelmi erdőterület	0,07	7,621	8	Mátrafüred-Muzslatető
108	Gazdasági erdőterület	Védelmi erdőterület	0,908	31,241	8	Mátrafüred-Muzslatető
111	Gazdasági erdőterület	Közjóléti erdőterület	6,045	171,306	1	Mátrafüred, Bene-vár
113	Gazdasági erdőterület	Közjóléti erdőterület	22,609	216,417	8	Mátrafüred-Muzslatető
150	Gazdasági erdőterület	Közjóléti erdőterület	21,705	10335,921	16	Dobogó
404	Mezőgazdasági terület - gyepl, rét	Közúti közlekedési terület	1,376	858,616	14	Sár-hegy
413	Mezőgazdasági terület - gyepl, rét	Általános mezőgazdasági terület	144,685	856,155	14	Sár-hegy

427	Mezőgazdasági terület - gyep, rét	Kertes mezőgazdasági terület	1,414	5386,432	14	Sár-hegy
436	Mezőgazdasági terület - gyep, rét	Kertes mezőgazdasági terület	0,777	3974,700	14	Sár-hegy
439	Településközpont vegyes terület	Zöldterület	0,127	1078,354	15	Szt. Orbán templom
440	Közúti közlekedési terület	Zöldterület	0,001	7,695	15	Szt. Orbán templom
458	Nagyvárosias lakóterület	Zöldterület	0,472	40,980	12	Orczy kastély kert
461	Nagyvárosias lakóterület	Településközpont vegyes terület	0,681	6224,339	12	Orczy kastély kert
464	Ipari gazdasági terület	Közúti közlekedési terület	0	17384,871	12	Orczy kastély kert
497	Településközpont vegyes terület	Közúti közlekedési terület	0,05	50,904	2	Ferences templom és kolostor
664	Közúti közlekedési terület	Vízgazdálkodási terület	0,123	526,071	17	Gépjavitó műhely
665	Kisvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,17	109,246	13	Gyöngyöspüspöki
674	Kertvárosias lakóterület	Kisvárosias lakóterület	0,049	95,675	18	Toka-dűlő 1.
675	Kertes mezőgazdasági terület	Közúti közlekedési terület	2,448	19,796	20	Borhy-Tag 3.
				314,680	21	Borhy-Tag 4.
				676,033	22	Borhy-Tag 5.
				1601,801	23	Borhy-Tag 6.
				580,139	27	Borhy-Tag 10.
678	Kisvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,056	298,704	18	Toka-dűlő 1.
683	Kertvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,44	50,154	18	Toka-dűlő 1.

695	Kisvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,017	36,509	13	Gyöngyöspüspöki
696	Kertvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,229	1197,045	18	Toka-dűlő 1.
832	Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület	Közúti közlekedési terület	0,001	14,206	4	Lovastanya
				0,264	4	Lovastanya
				13,602	4	Lovastanya
837	Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület	Közúti közlekedési terület	0,03	243,734	4	Lovastanya
				89,866	4	Lovastanya
917	Védelmi erdőterület	Általános mezőgazdasági terület	3,999	8963,238	29	Külső-Mérges-patak 2.
923	Védelmi erdőterület	Általános mezőgazdasági terület	1,787	6821,102	31	Galagonyás-dűlő 2.
927	Védelmi erdőterület	Általános mezőgazdasági terület	2,814	1369,347	31	Galagonyás-dűlő 2.
948	Kisvárosias lakóterület	Falusias lakóterület	4,778	18,661	13	Gyöngyöspüspöki
949	Kisvárosias lakóterület	Falusias lakóterület	3,6973	12638,440	13	Gyöngyöspüspöki
952	Kisvárosias lakóterület	Falusias lakóterület	3,9309	1935,126	13	Gyöngyöspüspöki
953	Kisvárosias lakóterület	Falusias lakóterület	5,1572	19445,113	13	Gyöngyöspüspöki
1014	Településközpont vegyes terület	Közúti közlekedési terület - jelentős közhasználatú parkoló	0,0584	584,037	2	Ferences templom és kolostor
1028	Nagyvárosias lakóterület	Közúti közlekedési terület	0,1254	1,156	12	Orczy kastély kert

A fenti változtatások mindegyike beépítésre szánt területből beépítésre szánt terület-, beépítésre nem szánt területből beépítésre nem szánt terület-, vagy beépítésre szánt területből beépítésre nem szánt területfelhasználásba történő módosítást eredményez.

E módosítások jól szemléltetik, hogy a régészeti lelőhelyek esetében a beépítésre szánt területek mértéke a terv jóváhagyását követően csökkenni fog.

A műemlékek, műemléki környezet, helyi épített örökség vonatkozásában a terv többnyire csak olyan változtatásokat irányoz elő, melyek a kialakult állapotot tükrözik. Az építmények, az utcakép, a településszerkezet védelmét elsősorban a helyi településképvédelmi rendeletben szabályozza a város önkormányzatának képviselő-testülete.

Kőszeghy Csanád Ábel

okl. településmérnök

TT 09 0655

Forrás:

Gyöngyös város településképi arculati kézikönyv – 2017

Gyöngyös kulturális öröksége – Domjáné Dr. Nyizsalovszky Rita

Régi örökségvédelmi hatástanulmány

Heves vármegye – Magyarország vármegyéi és városai 1910

Muemlekem.hu

tajertektar.hu

Horváth László szerk.: Mátrai Tanulmányok (Gyöngyös, 1993)

Molnár József: A II. világháború gyöngyösi áldozatai